

NUORTEN AIKUISTEN USKONNOLLISUUDEN RAKENTUMINEN
JÄLKIMODERNISSA YHTEISKUNNASSA

Kansainvälisen ekumeenisen pääsiäiskurssin vaikutus
osanottajien uskonnollisuuteen

Juhana Malme
Opinnäytetyö, kevät 2015
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä Järvenpää
Sosiaalialan koulutusohjelma
Diakonia ja kristillinen kasvatus,
Sosionomi (ylempi AMK)

TIIVISTELMÄ

Juhana Malme. Nuorten aikuisten uskonnollisuuden rakentuminen jälkimodernissa yhteiskunnassa. Kansainvälisen ekumeenisen pääsiäiskurssin vaikutus osanottajien uskonnollisuuteen. Diak Etelä, Järvenpää, Kevät 2015, 98 s, 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonia, kristillinen kasvatusta ja nuorisotyö, sosionomi (YAMK).

Tutkin opinnäytetyössäni European Fellowship of Christian Youth -järjestön kansainvälisen nuorten aikuisten leirin kautta uskonnollisuuden muotoutumista nuorten eurooppalaisten aikuisten elämässä. Tutkimuksen kohteena olivat ekumeenisen toiminnan osuus sekä nuorten aikuisten uskonnollisuuden tasot.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millainen merkitys pääsiäiskurssilla on ollut nuorten uskonnollisuuteen. Lisäksi tutkimus kartoitti, millä tavoin ekumeeninen toiminta on vaikuttanut uskonnollisuuden kehittymiseen.

Vaikutusta ja uskonnollisuutta tutkittiin survey-tutkimuksella, jonka informantteina olivat vuosina 2007–2013 pääsiäiskurssille osallistuneet henkilöt (N=67). Aineistoa analysoitiin sekä määrällisin että laadullisin menetelmin.

Tulosten perusteella pääsiäiskurssilla on ollut etupäässä uskonnollisuuden tasoa kehittävä vaikutus. Ekumeeninen toiminta ei ole nuorille aikuisille selkeä eikä yhdenmukainen käsite, mutta sen koetaan siitä huolimatta vaikuttavan omaan uskonnollisuuteen myönteisesti. Asennoituminen ekumeniaan ja myös kirkkojen väliseen vuoropuheluun oli selkeästi myönteistä. Ekumeenista yhteenkuuluvuutta koetaan vahvasti hartaushetkissä, yhteisissä keskusteluissa ja kohtaamisissa.

Kristillisestä perustasta huolimatta leirillä on hyvin eri tavoin uskovia ihmisiä ja uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisen ja toimimisen taso vaihtelee huomattavasti. Uskolla oli kuitenkin osa kaikkien osallistujien elämässä, joka osaltaan on mahdollistanut uskonnollisuutta kehittävä korkeatasoisen keskustelun. Sen myötä yksilöllinen uskonnollisuuden taso on päässyt kehittymään leirin aikana.

Asiasanat: nuoret aikuiset, ekumenia, uskonnollisuus, kansainvälinen toiminta

ABSTRACT

Juhana Malme. The construction of religiosity among young adults in postmodern society. The effect of an ecumenical training course on participants' religiosity. 98 p., 2 appendices. Language: Finnish. Järvenpää, Spring 2015. Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in Social Services. Diaconia, Christian Education and Youth Work. Degree: Master of Social Services.

The thesis is based on a survey of an ecumenical training course organized by an international umbrella organization. The objective of the study was to determine if this kind of training course would have an effect on participants' religiosity. Another aim was to find out the significance of ecumenical orientation towards the development of one's faith.

The data was collected amongst the participants between 2007–2013 (N=67) using a web based survey tool. The data was analysed by using both quantitative and qualitative methods.

The results showed that religiosity had developed positively. Even though the participants didn't have a clear nor joint conception of the term ecumenical, it still had a positive impact on religiosity. The results showed that the participants had a favourable attitude towards ecumenical orientation but also interreligious dialogue. Ecumenical co-existence is mostly recognized in prayers and worships, discussions with the whole group and private encounters with people.

The difference between the level of church attendance and belonging to a religious community was significant despite the Christian origin of the training course. However faith was common to all which suggested the high level of religious discussions that led to developing the stage of faith.

Keywords: Young adults, Ecumenism, Religiosity, Intercultural activity

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	1
ABSTRACT	2
1 JOHDANTO.....	5
2 EUROPEAN FELLOWSHIP OF CHRISTIAN YOUTH	8
2.1 Kattojärjestö kristillisille nuorisjärjestöille	8
2.2 Yhdistyneen kuningaskunnan jäsenjärjestö	10
2.3 Suomalaiset jäsenjärjestöt	11
2.4 Tanskalainen jäsenjärjestö.....	13
2.5 Transilvanialainen jäsenjärjestö	14
2.6 Muut pääsiäiskursseille osallistuneiden taustajärjestöt.....	14
2.7 Bilateraaliset yhteistyösopimukset	15
2.8 Pääsiäiskurssi.....	16
2.9 Muu toiminta	19
2.10 Tulevaisuuden haasteet	20
3 USKONNOLLISUUS MURROKSESSA	22
3.1 Jälkimoderni yhteiskunta ja uskonnollisuus.....	22
3.2 Nuoret aikuiset ja uskonnollisuus.....	25
3.3 Yhteiskunnan vaikutus kollektiiviseen uskonnollisuuteen ja hyvinvointiin.....	27
3.4 Uskonnollisuuden kehitys	28
4 EKUMENIA.....	31
4.1 Ekumenian määrittely	31
4.2 Historiallisia pyrkimyksiä	32
4.3 Allianssikristillinen liike	34
4.4 Ekumenia tänään	35
4.5 Ekumeeninen kasvatus.....	35
4.6 Maallikkoekumenia	37

5	SURVEY-TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	39
5.1	Tutkimuskysymykset.....	39
5.2	Tutkimusmetodin valinta.....	39
5.3	Tutkimuksen metodologia.....	41
5.4	Aineiston keruu, käsittely ja analysointi.....	42
5.5	Laadullisen aineiston analysointi.....	42
5.6	Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti.....	43
5.7	Katoanalyysi.....	44
5.8	Tutkimuksen eettisyys.....	46
6	KYSELYN TULOKSET.....	48
6.1	Vastausaktiivisuus.....	48
6.2	Odotukset ja mielikuvat.....	50
6.3	Suhde koettuun uskonnollisuuteen.....	53
6.4	Uskonnollisuus eri maissa ja tunnustuskunnissa.....	55
6.5	Ekumeninen orientaatio.....	59
6.6	Avoimiin kysymyksiin vastaaminen.....	61
7	OSALLISTUJIEN USKONNOLLISUUDEN RAKENTUMINEN.....	63
7.1	Uskonnollisuuden kehitystasot.....	63
7.2	Uskonnollisuuden tietoinen ja tiedostamaton muutos.....	64
7.3	Uskonnolliset autenttisuuspyrkimykset.....	67
7.4	Hyötynäkökulmasta hyvinvoinnin maksimointiin.....	69
7.5	Situationaaliset attribuutit uskonnollisuuden vahvistajina.....	70
8	PÄÄSIÄISKURSSI USKONNOLLISEN DIALOGIN KEHITTÄJÄNÄ.....	71
8.1	Uskontojen välinen dialogi.....	71
8.2	Ekumeniakasvatuksen asema ja elementit.....	72
8.3	Pääsiäiskurssi sivilisaation asialla.....	74
9	YHTEENVETO.....	76
	LÄHTEET:.....	81
	LIITTEET.....	88

1 JOHDANTO

Uskonnollisuustutkimus on ollut viime vuosina kasvavan kiinnostuksen kohteena. Miten uskonto vaikuttaa ihmisen kehitykseen ja miten ihmiset eri kehitysvaiheissaan käsittelevät ja kokevat uskonnollisuutta, on askarruttanut niin tutkijoita kuin kirkkoja. Suomen evankelisluterilaisella kirkolla on ollut useita projekteja, joilla se on pyrkinyt hahmottamaan erityisesti nuorten aikuisten uskonnollisuutta ja tapoja kohdata sitä. Hyvin jäseniään tilastoiva Suomen evankelisluterilainen kirkko on jo usean vuoden havainnut, että eniten kirkkosuhdettaan pohtivat juuri nuoret aikuiset eli 20–39-vuotiaat. Ainakin tässä ikäryhmässä kirkosta erotaan aktiivisimmin. (Niemelä 2006, 186–191.)

Kiinnostuin aiheesta, koska olen havainnut työssäni nuorten uskonnollisuuden muuttuneen vuosikymmenen aikana merkittävästi. Tultuani valituksi vuonna 2013 European Fellowship of Christian Youth-järjestön puheenjohtajaksi halusin tehdä Euroopan tasoista tutkimusta nuorten uskonnollisuudesta ja siihen vaikuttavista asioista. Vuosittain järjestettävä European Fellowship of Christian Youthin pääsiäiskurssi, joka on itse asiassa ekumeeninen nuorten leiri, tarjosi tähän tutkimukseen hyvän mahdollisuuden. Aloin miettiä erilaisia pääsiäiskurssiin liittyviä kysymyksiä. Miten eri puolilta Eurooppaa hiukan erilaisista lähtökohdista, mutta saman kristillisen uskon piiristä tulevat nuoret aikuiset käsittelevät uskonnollisuuttaan? Mitkä ovat heidän perusteensa kuulua kirkkoon tai olla kuulumatta siihen? Samalla päätin selvittää, miten nuoret kokevat ekumenian vaikuttavan heidän uskonnollisuuteensa. Lopulta tutkimuskysymykseksi muotoutui: mikä on kansainvälisen ekumeenisen nuorten leirin vaikutus nuorten aikuisten uskonnollisuuteen? Sen avuksi muotoilin muutamia apukysymyksiä

Tutkimuksen tavoitteena on antaa Euroopassa nuorten aikuisten kansainvälistä kristillistä toimintaa suunnitteleville eväitä kohdata tämä ikäryhmä siten, että he voisivat parhaalla tavalla tarjota sellaista toimintaa, joka tukee nuorten aikuisten sitoutumista uskonnolliseen ajatteluun. Muuttuvassa maailmassa ekumenia voisi tarjota vastauksen niihin kysymyksiin, joita kristityt nuoret aikuiset kohtaavat.

Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys sekä Nuorten Naisten Kristillinen Yhdistys lähtivät aikoinaan kasvamaan levittäytymällä eri maihin ja toimimalla niissä paikallisten kristillisten kirkkojen rinnalla. Kansainvälisyyden vuoksi vaadittiin määrittelyä, joka loi perustaa ekumeeniselle liikkeelle. Rakenteet loivat pohjan globaalille kasvulle, jossa ihmiset eri maista pääsivät kohtaamaan ja jakamaan ajatuksiaan ja osaamistaan. European Fellowship of Christian Youth oli käynnistynyt samoilla päämäärillä 50 vuotta sitten.

European Fellowshipin syntymisen aikaan Euroopan yhdentyminen oli vasta alkanut ja eurooppalaiset valtiot olivat ymmärtäneet yhteistyön olevan yksi jatkuvan rauhan perusedellytyksistä. Kirkkojen väliset yhteyspyrkimykset vahvistuivat, ja merkittävää ekumeenista edistymistä syntyi. Yhä useampi kirkko liittyi mukaan ekumeeniseen liikkeeseen. 1960-luvun Euroopassa sodan jälkeinen yhteiskunnallinen ajattelu sai yleisesti väistyä. Sitä vastaan nousivat kapinaan nuorisokulttuurit, yhteiskuntakriittisyys, rauhanaate ja kansainvälinen solidaarisuus. Ympäröivää maailmaa ryhdyttiin tiedostamaan aivan uudella tavalla ja tuoreesta näkökulmasta.

Euroopan yhteisön muodostumisen taustalla olivat alun perin sotien arvet ja pyrkimys pysyvään rauhaan maanosassamme. Se rakennettiin ensin energiantuotannon ja raaka-ainetuotannon yhteistyön varaan ja seuraavassa vaiheessa yhteisen talouden varaan. 1960-luvulla Euroopassa koettiin edellisessä kappaleessa mainittu eräänlainen kulttuurivallankumous. Samaan aikaan tai sen myötä painopisteet siirtyivät taas uusille alueille kuten vapaaseen kauppaan ja maatalousyhteistyöhön. Yhteisön jäsenmäärä alkoi kasvaa vasta tämän jälkeen alkuperäisestä kuudesta, ja tiede ja koulutus tulivat lopulta mukaan vasta 1980-luvulla. (EU i.a.) Ensimmäiset ohjelmat olivat Comett (1986), Erasmus (1987) ja Youth for Europe (1988). Myöhemmin kehittynyt Youth in action (2007) yhdistyi Erasmus-ohjelmaan vuoden 2014 alusta. (EEC 1986; Lejeune 2013, 26; Regulation of the European Parliament 2013.) Nuorten liikkuvuus on nykyisin mutkatonta ja kansainväliset vaihto-ohjelmat ovat lähes itsestään selvä mahdollisuus.

Nykyisin merkille pantavaa on ainakin Taizé-yhteisön pyrkimys levittäytyä maailmalle. Vuodesta 2006 alkaneet maanosatapaamiset ovat osa tämän Ranskassa sijaitsevan ekumeenisen luostariyhteisön toimintaa. Tapaamiset järjestetään yhdessä paikallisten kirkkojen ja seurakuntien kanssa. Pyrkimyksenä ei ole luoda uutta tunnustusta vaan yhdistää

kristittyjä. Nykyinen maailmanlaajuinen kristillinen kirkko tarvitsee entistä enemmän keskustelua yhteydestä niin Kirkkojen maailmanneuvostossa kuin maallikkoekumeenisten liikkeiden parissa. Uskonnollisen identiteetin kehittyminen on entistä enemmän vapautunut yhteisöllisestä predestinaatiosta yksilölliseksi prosessiksi. Kristillisen uskonnollisuuden ytimeistä lähtevä oman uskonnollisuuden rakentuminen haastaa vuoropuheeseen, johon ekumeeninen kanssakäyminen antaa hyvät mahdollisuudet.

Uskonnollisuus on aina muutakin kuin älyllistä rakentelua. Se on myös pyhän kohtaamista, tunteita, tunnelmia ja elämyksiä. Tässä tutkimuksessa ei ole tarkoitus vähätellä niiden merkitystä. Olen tarkastellut tutkimuksen kohteena olevaa uskonnollisuuden rakentumista etupäässä konstruktivisen oppimisen näkökulmasta. Uskonnollisuuden tarkastelu on tehty luonnollisesti kristillisestä näkökulmasta, koska tutkimuskohteena olevat kurssilaiset ovat kristillisten järjestöjen toiminnassa mukana olleita nuoria aikuisia. En kuitenkaan tarkastele uskonnollisuutta perinteisesti kristillisestä spiritualiteetistä käsin, vaan nimenomaan oppimisen näkökulmasta. Yleensä kristinuskossa painotetaan uskonelämän hoitamisen merkitystä, kun taas tässä tutkimuksessa olen käsitellyt uskonnollisuutta yhtenä ihmisen kehitettävissä olevista ominaisuuksista. Kaikessa uskonnollisuudessa on mahdollista havaita joitakin yhdistäviä ilmiöitä, jonka perusteella tämän ajan ihmistä on joskus kutsuttu jopa nimellä homo religiosus eli uskonnollinen ihminen. Se ei tarkoita, että ihminen olisi myötäsyttyisesti uskonnollinen, mutta hänellä vaikuttaisi olevan taipumus ja tarve tavoitella uskonnollista ymmärrystä ja yhteyttä.

2 EUROPEAN FELLOWSHIP OF CHRISTIAN YOUTH

2.1 Kattojärjestö kristillisille nuorisjärjestöille

European Fellowship of Christian Youth, josta käytetään tässä opinnäytetyössä lyhyesti vain muotoa European Fellowship, on perustettu vuonna 1964. Se on luonteeltaan yhteenliittymä, jonka tarkoituksena on tukea ja koordinoida jäsenjärjestöjensä kansainvälistä yhteistyötä (European Fellowship of Christian Youth i.a. A). Sen ovat perustaneet eurooppalaiset kansalliset kristilliset nuorisjärjestöt, joista useimmat ovat edelleen sen taustayhteisöinä. Juridisesti tätä järjestöä ei ole olemassa, sillä sitä ei ole rekisteröity mihinkään yksittäiseen maahan. Sen olemassaoloa pitävät yllä sen jäsenjärjestöt, jotka myös rahoittavat sen toimintaa vuotuisin jäsenmaksuin. Jäseninä on siis ainoastaan järjestöjä, ei kirkkoja¹ eikä henkilöjäseniä. Jäsenjärjestöjen maksu perustuu vuotuisen perusosaan sekä jäsenjärjestön jäsenten lukumäärään perustuvaan lisäosaan. Jäsenmaksun suuruudesta päätetään vuosittain vuosikokouksessa. Jäsenmaksurahoilla kustannetaan puheenjohtajiston kulut sekä vuosittaiset yleiskokoukset. (European Fellowship of Christian Youth 2014.) Jäsenmäärä EF:ssä ei ole kasvanut vuosiin ja sen toiminnan rahoittaminen on yksinomaan muutamien suurten järjestöjen käsissä.

Sääntöjen mukaan European Fellowship voi ottaa jäsenikseen sellaisia organisaatioita, jotka toimivat kotimaissaan valtakunnallisesti tai niillä on siihen mahdollisuus. Jäsenjärjestöjen peruskirjassa pitää olla maininta kristillisestä perustasta ja arvopohjasta. Lisäksi kaikkien järjestöjen tulee hyväksyä EF:n päämäärät ja tavoitteet. Poikkeuksia näihin sääntöihin sallitaan vain toiminnan laajuuden kohdalta. Mikäli maa on jakautunut suuriin hallinnollisiin yksiköihin, mukaan voidaan ottaa myös organisaatio, jonka toiminta kattaa yhden hallintoalueen. Esimerkkinä tästä ovat Sveitsin ja Belgian kantonit, Saksan osavaltiot sekä Yhdistyneiden kuningaskuntien itsehallintoalueet (European Fellowship of Christian Youth 2014).

¹ Joissain maissa kuten Virossa, Latviassa ja Liettuassa yhteistyötaho on kirkon nuoriso-osasto, koska maissa ei ole muihin maihin verrattavissa olevia valtakunnallisia kristillisiä nuorisjärjestöä.

European Fellowship on myös Global Fellowship of Christian Youthin alueorganisaatio (Regional fellowship). Global Fellowship koostuu maailmanlaajuisesti 72 kristillisestä nuorisojärjestöstä 68 eri maassa. Global Fellowshipin toiminta on jakautunut kymmenele alueelle: 1) Länsi-Karibia, 2) Itä- ja Etelä-Karibia, 3) Pohjois-Amerikka ja Bermuda, 4) Länsi-Afrikka, 5) Itä-Afrikka, 6) Etelä- ja Keski-Afrikka, 7) Eurooppa, 8) Etelä-Aasia, 9) Kaakkois-Aasia, 10) Tyynenmeren alue. (The Global Fellowship i.a. a.) Alueet sijaitsevat pääosin kansainyhteisön alueilla. Suurin osa Global Fellowshipin jäsenjärjestöistä maailmalla onkin kansallisia Boys' Brigadeja. Eurooppa ja Etelä-Aasia ovat ainoat poikkeavat alueet, joissa on muitakin järjestöjä. Molemmilla näillä alueilla on selvästi enemmän muita järjestöjä.

Global Fellowship of Christian Youth on toiminut nykyisellä nimellään vasta reilun vuosikymmenen. Aiemmin samana vuonna (1964) European Fellowshipin kanssa perustettu järjestö tunnettiin nimellä The World Conference of Boys' Brigade. Vuonna 2002 tapahtuneen nimenmuutoksen yhteydessä järjestö myös loi viralliset suhteet Kirkkojen maailmanneuvoston kanssa ja ilmoitti pääasialliseksi yhteistyötahokseen kristilliset kirkot. Global Fellowshipillä on, tai ainakin on ollut, myös yhteyksiä Luterilaisen maailmanliiton sekä Reformoitujen kirkkojen maailmanliiton kanssa. (World Council of Churches 2003; The Global Fellowship i.a. b.)

Maailmanlaajuisissa yhteyksissä monille Boys' Brigade -järjestöjen edustajille on ollut vaikeaa muistaa, ettei Global Fellowship ole enää Boys' Brigade World Conference, vaan se on laajentunut käsittämään myös muita kristillisiä nuorisojärjestöjä. European Fellowship maksaa Global Fellowshipille vuosimaksua. Osa eurooppalaisista järjestöistä rahoittaa Global Fellowshipiä myös suoraan, taatakseen itselleen paremmat vaikutusmahdollisuudet maailmanlaajuisesti.

European Fellowship on sekä omien sääntöjensä että taustayhteisönsä kautta selkeästi ekumeeninen yhteistyöjärjestö. Toiminnassaan se pyrkii vahvistamaan niitä periaatteita, jotka kuuluvat tähän perusluonteeseen. Sen jäsenjärjestöjen toimintamuodot vaihtelevat kuitenkin selvästi eri maiden välillä. Joidenkin maiden, kuten Tanskan ja Ison-Britannian, toiminta muistuttaa hyvin paljon partioliikkeen tapoja, kun taas toisissa enemmän suomalaisille seurakunnille ominaista kristillistä kokoavaa nuorisotyötä. Tällaisia ovat vaikkapa Transilvanian tai Baltian-maiden toimintatavat. Suomalaiset järjes-

töt, kuten myös islantilainen ja harvakseltaan mukana oleva ruotsalainen järjestö, ovat taas seurakuntien työtä avustavia palvelujärjestöjä.

Kristillisen opetuksellisen ainekset sisältö ja tavat vaihtelevat niin ikään maittain. Joissakin maissa hartaushetket ovat oleellinen osa toiminnan sisältöä, kun taas toisissa kristillinen arvopohja on riittävä merkki kristinuskon läsnäolosta toiminnassa. European Fellowshipissä puheenjohtajisto koostuu maallikoista. Tästä huolimatta siteet kirkollisiin toimijoihin ovat vahvat. Katolisen kirkon piiristä syntyneiden nuorisojärjestöjen vastaavassa kattojärjestössä puheenjohtajistoon kuuluu kirkollinen neuvonantaja, joka on katolisen kirkon pappi (Fimcap i.a.a). Oma vaikutelmani on kuitenkin ollut, että kyseisen kattojärjestön kansallisten järjestöjen siteet katoliseen kirkkoon ovat huomattavasti heikommat kuin etupäässä protestanteista koostuvan European Fellowshipin jäsenjärjestöjen piirissä.

2.2 Yhdistyneen kuningaskunnan jäsenjärjestö

Boys' Brigade on yli 125 vuotta vanha kristillinen nuorisojärjestö, jolla on nykyisin noin 60000 jäsentä Yhdistyneessä Kuningaskunnassa ja Irlannin tasavallassa. Järjestö perustettiin vuonna 1883 Glasgow'ssa, ja ensimmäinen leiri pidettiin 1886. Vuonna 1908 partioliike syntyi Boys' Brigaden sisällä ja irtautui itsenäiseksi toiminnaksi. Yhdistyksen motto on ”luja ja varma” ja logossa on ankkuri (vrt. Hepr. 6:19). Päämääränä työssä on Kristuksen valtakunnan eteneminen poikien keskuudessa. Se toteutuu edistämällä poikien kuuliaisuutta, toisten arvostamista, kurinalaisuutta ja itsekunnioitusta, jotka kaikki kehittävät kristillistä miehuullisuutta. (Boys' Brigade i.a.)

Yhdistyneen kuningaskunnan suurin kristillinen kirkko, anglikaaninen kirkko, ei ole muodostanut Boys' Brigaden kanssa virallista yhteistyösopimusta. Anglikaanisella kirkolla on oma Church Lads' and Church Girls' Brigade joka toimii samankaltaisesti, mutta ainoastaan anglikaanisessa kirkossa (The Church of England i.a., Church Lads' and Church Girls' Brigade 2008). Skotlannin kirkossa, joka on perustaltaan presbyteerinen kirkko, kannustetaan seurakuntia ottamaan tosissaan tehtävänsä valvoa paikallisten Boys' Brigade -osastojen toimintaa sekä työskentelemään lujasti sen eteen, että ryhmien

ohjaajat ja nuoret kokisivat olevansa osa paikallista seurakuntayhteisöä (The Church of Scotland 2006, 14).

Boys' Brigade on syntynyt viktoriaanisen ajan englannissa. Sen syntyminen etupäässä presbyteeri ja metodistikirkkojen vaikutuspiirissä mahdollistui anglikaanisen kirkon aseman heikentymisen myötä. Siihen vaikutti tyytymättömyys kirkon vallankäyttöön ja asemaan. Teollistumisen myötä kaupunkien ihmiset olivat yhä enemmän irrallisia ja juurettomia. Darwinin evoluutioteoria ja teoria luonnollisesta valinnasta vaikuttivat ihmisten uskonnollisuuteen. Kuuliaisuuden sijaan velvollisuudet Jumalaa, toista ihmistä ja vaikkapa köyhiä kohtaan tulivat keskeiseksi uskonnollisuuden ja moraalien perustaksi. (Bailey 2008, 108-113.) Tällaisessa moraalisisessä etsinnässä Boys' Brigade tarjosi kirkosta irrallaan oleva uskonnollisesti virittyneen paikan, joka hoiti velvollisuuksiaan ja tarjosi pohjan luotettavalle moraalikäsitteelle.

Boys' Brigade on levinnyt laajalti kansainväliseen maailmaan. Toiminnan kansainvälistymisen myötä järjestöllä oli aluksi International department of Boys' Brigade. Vuonna 1964 se korvattiin itsenäisellä järjestöllä The World Conference of Boys' Brigade, joka myöhemmin vuonna 2002 vaihtoi nimensä jo aiemmin käsitellyksi Global Fellowship of Christian Youthiksi. (The Global Fellowship of Christian Youth i.a. b)

2.3 Suomalaiset jäsenjärjestöt

European Fellowshipin säännöissä sallitaan vain yksi kansallinen järjestö maata kohden. Jos jostain maasta on kuitenkin useampi järjestö, voidaan näitä kahta käsitellä yhtenä kokonaisuutena. Suomella on ainoana maana mukana kaksi järjestöä, PTK – Poikien ja tyttöjen keskus sekä Nuorten Keskus ry.

Nuorten keskus ry. on yksi kirkon palvelujärjestöistä. Se tukee rippikoulun jälkeisen nuorisotyön sekä erityisnuorisotyön ja nuorten aikuisten toimintoja kirkossa. Se on perustettu alun perin vuonna 1905 nimellä Suomen Nuorten Miesten Kristillisten Yhdistysten Liitto eli NMKY. Yhdistyksen syntyminen liittyy täten Suomen NMKY-toimintaan, joka oli laajentunut valtakunnalliseksi. Rakenteellisesti se koostui kuitenkin ennen vuotta 1905 edelleen Helsingin NMKY:n alaosastoista. Vuonna 1905 perustettu

yhdistys oli siis alun perin NMKY:n valtakunnallinen keskusjärjestö. (Lund 2007, 20.) Yli satakymmenvuotisen historiansa aikana järjestö on tunnettu myös nimillä Suomen Nuorten Kristillinen Liitto 1917–1961 ja Kirkon Nuoriso 1961–1970. Erkaantuminen NMKY:stä tapahtui vuoden 1933 sääntömuutoksen myötä. Liitto oli vahvistanut sidetään luterilaiseen kirkkoon aloittamalla muun muassa Kirkon nuorisopäivät samana vuonna. Se soti NMKY:n perustaa Pariisin baasista vastaan, joka oli yleiskristillinen ja ensimmäinen maallikkoekumeeninen yleissopimus. Sen perustana olivat sekä paikallisen NMKY:n itsenäisyyden kunnioittaminen että kristillisen kirkon yhtenäisyys joka tulee näkyväksi NMKY:n kautta (Muukkonen 2002, 85). NMKY:t perustivat lopulta vuonna 1939 uuden oman keskusliiton. (Lund 207, 76.) 1960-luvulla Tyttöjen Keskus oli noussut silloisen Kirkon Nuorison vahvimaksi työalueeksi. Sen toimintaedellytyksiä oli parannettu itsenäistämällä sen asemaa. Kirkossa katsottiin kuitenkin, että vain täysin itsenäisenä se palvelisi parhaiten tyttötyötä. Riitaisa ero tapahtui vuonna 1967. (Lund 2007, 123–124.)

Poikien ja tyttöjen keskus eli PTK on Nuorten Keskuksen tavoin NMKY:n ”lapsia”. Sen eriytyminen omaksi toiminnaksi alkoi vuonna 1919, jolloin silloinen Suomen Nuorten Kristillinen Liitto (SNKL) perusti alaosastot NMKY:n Poikien Liiton sekä SNKL:n Tyttöjen liiton. Ne olivat jo silloin ympärille maata levinneiden paikallisosastojen keskuselimiä. Kuten edellä jo mainittiin, nämä liitot joutuivat erilleen toisistaan vuonna 1939, jolloin SNKL ja NMKY irtaantuivat toisistaan. Poikien liitto jäi Suomen NMKY:iden liittoon aina vuoteen 1946 asti, jolloin se rekisteröityi itsenäiseksi nimellä Poikien Keskus. Vuonna 1967 Suomen Nuorisosta itsenäistynyt Tyttöjen keskus ja Poikien keskus palasivat yhteen vuonna 1989, jolloin nykymuotoinen Poikien ja tyttöjen keskus perustettiin. (PTK i.a.) PTK toimii Nuorten keskuksen tavoin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon palvelujärjestönä ja tukee erityisesti seurakunnissa tehtävää alakouluikäisten kerhotoimintaa. PTK:lla on iso leirialue Partaharjulla, jossa järjestetään neljän vuoden välein kansainvälinen suurleiri.

Näiden kahden järjestön juuret ovat hyvin yhtenäiset, ja nykyisessä toiminnassa on paljon yhteistyötä. Ikäperustaisesti ne palvelevat eri kohderyhmiä, mutta niillä on myös jonkin verran päällekkäistä toimintaa. Molempien järjestöjen jäseniä ovat seurakunnat, seurakuntayhtymät, omat piirijärjestöt tai muut yhdistykset. Valtionavustusta varten laskennallinen jäsenmäärä ilmoitetaan jäsenyhteisöjen toimintaan osallistuvien lasten ja

nuorten mukaan. Vastaavalla perusteella jäsenyhteisöt maksavat myös jäsenmaksunsa Nuorten Keskukselle ja PTK:lle. Pääosa jäsenistä on paikallisseurakuntia, ja seurakunnista suurin osa kuuluu molempiin järjestöihin. Jäsenmäärät sisältävät osin samoja henkilöitä, sillä ainakin sekä isostoimintaan, että kerhonojaukseen osallistuvat nuoret kirjataan molempien järjestöjen jäseniksi.

Tämän opinnäytetyön kirjoittamisen aikana PTK ja Nuorten Keskus ovat aloittaneet neuvottelut, jotka tähtäävät järjestöjen fuusioitumiseen Suomen Ev.-lut. Seurakuntien Lapsityön Keskus ry:n kanssa. Lapsityön Keskus on Nuorten Keskuksen ja PTK:n ohella kolmas ja näistä suurin kirkollinen palvelu-, asiantuntija- ja yhteistyöjärjestö. Lapsityön keskuksen missiona on edistää kristilliseltä arvopohjalta lapsen kokonaisvaltaista kasvua, erityisesti hengellisyyttä ja hyvää elämää kodissa, seurakunnassa ja yhteiskunnassa (Seurakuntien Lapsityön Keskus i.a., 3).

2.4 Tanskalainen jäsenjärjestö

FDF (*Frivilligt Dreng- og Pige-Forbund*) on yksi Tanskan suurimmista kristillisistä lapsi- ja nuorisjärjestöistä. Sen päämääränä on edistää evankeliumia lasten ja nuorten parissa. Järjestö on itsenäinen ja vapaaehtoinen osa Tanskan luterilaisen kirkon nuorisotyötä. Se perustettiin vuonna 1902 ja oli aluksi ajan tapaan tarkoitettu vain pojille. Vastaava tyttöjärjestö FPF perustettiin vuonna 1952, ja järjestöt yhdistyivät vuonna 1974. Tarkoituksena on tarjota lapsille ja nuorille unohtumattomia elämyksiä luonnossa, musiikin parissa sekä hengellisissä hartaushetkissä. (Frivilligt Dreng- og Pige-Forbund i.a.a.) FDF on European Fellowshipin perustajajäsen ja ollut sen toiminnassa mukana koko ajan aktiivisesti. Nykyisin järjestöllä on 22 000 jäsentä 380 paikallisosastossa ympäri maata. FDF ei edellytä jäseniltään kirkkoon kulumista tai uskoa Jumalaan, mutta tunnustautua selkeästi kristilliseksi järjestöksi. Sen yhtenä tehtävänä on pitää yllä kristillisiä arvoja, sekä välittää kristillisen sanoman merkitystä nykyajan lapsille, nuorilla ja aikuisille. (Frivilligt Dreng- og Pige-Forbund i.a.b.)

2.5 Transilvanialainen jäsenjärjestö

Transilvania on Romanian historiallinen alue, joka ei ole enää oma hallintoalueensa. Transilvanian väestöstä on historiallisista syistä noin 20 prosenttia unkarinkielisiä. Transilvanian alue kuului ennen toista maailmansotaa Itävalta-Unkariin. Trianonin rauhansopimuksessa 1920 alue määrättiin Romanianlle. Hitler palautti sen Unkarille jälleen 1940, mutta Romania sai alueen uudestaan hallintaansa vuonna 1947. Alueella on tämänkin jälkeen pysynyt merkittävä unkarinkielinen vähemmistö, joka on joillain alueilla jopa enemmistönä. (The Columbia Encyclopedia, 6th ed. 2014.)

Unkarinkielisen kieliryhmän nuorten parissa työskentelee Erdélyi Keresztyén Ifjúsági Egyesület eli IKE, joka on alueellinen NMKY ja on Euroopan NMKY:n jäsenjärjestö. IKE perustettiin virallisesti ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Sitä ennen oli ollut epävirallista toimintaa jo 1902. Perustaminen tapahtui helmikuussa 1921, jonka jälkeen se tuotti muun muassa kirjallisuutta nuorisotoiminnan käyttöön 1930-luvulla. Poliittisista syistä järjestön toiminta lakkautettiin vuonna 1948, mutta toiminta käynnistyi uudestaan Romanian vallankumouksen jälkeen vuonna 1990. Nykyisin IKE:llä on 16 toiminnallista osastoa. Sen työssä on vahvasti hengellinen ja ekumeeninen perusta. (Ifjúsági Keresztyén egyesület i.a.)

2.6 Muut pääsiäiskursseille osallistuneiden taustajärjestöt

European Fellowshipin toiminnassa on myös mukana paljon järjestöjä, jotka eivät ole täysjäseniä, mutta ottavat osaa toimintoihin. Mainitsemisen arvoisia tässä yhteydessä ovat ne aktiiviset järjestöt, jotka ovat lähettäneet osallistujia pääsiäiskursseille.

Islantilainen järjestö Æskulýðssamband Þjóðkirkjunnar (ÆSKÞ) eli vapaasti käännettyinä kansallisen kirkon nuorisoseura on nimensä mukaisesti Islannin evankelis-luterilaisen kirkon virallinen nuorisojärjestö. ÆSKÞ on perustettu Reykjavikissä helmikuussa 2006. Järjestön päämääränä on antaa 6–30-vuotiaille nuorille mahdollisuus tutustua Jeesukseen sekä kristilliseen elämään ja uskoon. Saavuttaakseen tämän päämäärän ÆSKÞ järjestää tapahtumia ja ohjaajakoulutusta kaikille Islannin kirkon seurakunti-

en nuorten ryhmille. ÆSKP toimii myös nuorisotyötä tekevien kirkon työntekijöiden ja vapaaehtoisten linkkinä kansainväliseen ja ekumeeniseen toimintaan.

(Æskulýðssamband Þjóðkirkjunnar i.a.)

Malta on perustuslaillisesti katolinen maa, jossa 98 prosenttia väestöstä kuuluu kirkkoon. European Fellowshipin kumppani Maltalla on Zghazagh Azzjoni Kattolika (ZAK). Se on osa Malta Catholic Action -järjestöä (AK), jolla on toimintaa aikuisille ja ZAK:n kautta nuorille. AK perustettiin vuonna 1930, ja ZAK organisoitui omaksi osastokseen vuonna 2001. ZAK:n perusajatuksena on tarjota ohjelmia hengellisen, sosiaalisen ja henkilökohtaisen kehittymisen tueksi. Päämääränä on vahvistaa jäsenten identiteettiä ja suhdetta Jumalaan sekä toisiin ihmisiin. Kohderyhmänä ovat yli 10-vuotiaat lapset ja nuoret. ZAK:lla on nykyisin 700 jäsentä 13 eri seurakunnassa, ja se on Fédération Internationale des Mouvements Catholiques d'Action Paroissale (FIMCAP) eli katolisen kansainvälisen nuorisoliikkeen jäsen. (Zghazagh Azzjoni Kattolika i.a., Azzjoni Kattolika Maltija i.a.)

European Fellowshipillä on myös yhteistyöjärjestöjä (*Organization in touch*) Ukrainassa sekä Baltian maissa. Ukrainassa kyseessä on kristillinen nuorisojärjestö, mutta Baltiassa jäsenyhteisöt ovat luterilaisten kirkkojen nuoriso-organisaatioita.

2.7 Bilateraaliset yhteistyösopimukset

Yhdistyksen aidosti ekumeenisen aseman vahvistavat sen bilateraaliset yhteistyösopimukset eräiden eurooppalaisten merkittävien kristillisten kattojärjestöjen kanssa. Sopimukset eivät ole jäsenyössopimuksia vaan yhteisen tasavertaisen jakamisen ja vuorovaikutuksen mahdollistavia sangen epävirallisia asiakirjoja. Niiden pohjalta järjestöt kutsuvat toistensa edustajat vuosikokouksiinsa sekä välittävät tietoa tapahtumista, joihin toivoisivat osallistujia myös yhteistyöjärjestön jäsenistöstä. European Fellowshipin sääntöihin ollaan hyväksymässä muutosta, jonka perusteella jonkun yhteistyökumppanin jäsenjärjestö voi hakea liitännäisjäseneksi (*Associated Member*) ilman järjestön kokoon liittyviä rajoituksia. Normaalisti tämä jäsenyys on tarkoitettu vain pienille alle 5000 jäsenen yhdistyksille. Näiden jäsenten edustus- ja äänioikeutta sekä paikkoja toiminnoissa on rajoitettu täysjäseniin nähden. Uutena elementtinä yhteistyöhön on tullut myös yhteistyöjärjestön avustushakemusten vahvistaminen, jolla toinen pyrkii saamaan omalle tapahtumalleen laajempaa hyväksyntää rahoituksen saamiseksi. Erityisesti Eu-

roopan Unionin ja Euroopan Neuvoston hakemuksissa toinen toistensa hakemusten puoltaminen on uutta. Tässä kappaleessa esitetyt tiedot perustuvat omiin tietoihini toimittuani lähes kaksi vuotta puheenjohtajana. Prosessit ovat osin keskeneräisiä, joten niistä ei ole kirjallisia lähteitä olemassa.

EF:n sopimusyhteisöt ovat Ecumenical Youth Council in Europe (EYCE), Fédération Internationale des Mouvements Catholiques d'Action Paroissale (FIMCAP) ja Girls' Brigade Europe (GB Europe). EYCE on vuonna 1968 perustettu Kirkkojen maailmanneuvoston alaisuudessa toimiva kansallisten nuorten ekumeenisten neuvostojen kattojärjestö (Ecumenical Youth Council in Europe i.a.). FIMCAP on katolisten seurakuntien nuorisojärjestöjen maailmanlaajuinen kattojärjestö (FIMCAP i.a.b). GB Europe on eurooppalaisten Girls' brigade järjestöjen kattojärjestö. Kaikkien edellä mainittujen järjestöjen kanssa sopimukset on laadittu 2000-luvulla. (European Fellowship of Christian Youth 2015)

2.8 Pääsiäiskurssi

European Fellowship on toisaalta yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on välittää tietoa jäsenmaiden järjestöjen kansainvälisestä toiminnasta, mutta toisaalta EF:n yhtenä keskeisenä tehtävänä on oman kansainvälisen toiminnan järjestäminen. Omasta toiminnasta merkittävin on ollut jo ainakin 30 vuoden ajan järjestetty pääsiäiskurssi. Kurssi-paikkakunnat ja teemat on kirjattu ylös vuodesta 1991 alkaen. Ainoastaan vuonna 2003 kurssi on jäänyt pitämättä. (Taulukko 1).

Pääsiäiskurssi on nuorille aikuisille (18–25-vuotiaille) järjestetty viikon mittainen leiri hiljaisella viikolla. Osallistujat ovat omissa paikallisissa järjestöissään ryhmänohjaajina toimineita vapaaehtoisia. Kurssin teeman lisäksi tarkoituksena on jakaa toiminnallisia ideoita, pelejä, leikkejä ja syventyä hengellisiin asioihin. Leiriin kuuluvat olennaisena osana erilaiset hartaushetket ja useimmiten pääsiäisen messu jossain paikallisessa kirkossa. Päämääränä on toteuttaa kaikki tämä inspiroivassa ja hausassa hengessä. Kurssin suunnittelevat nuoret aikuiset yhdessä European Fellowshipin Training Facilitatorin kanssa. Tätä ryhmää kutsutaan Easter Course Planning Team, ja se kokoontuu kerran

ennen kurssia yhteen sopimaan käytännön toimintatavoista ja vastuista. Jatkossa käytän Planning teamista suomenkielistä termiä suunnittelutiimi.

TAULUKKO 1. Pääsiäiskurssien paikat ja teemat vuosina 1991-2014 sekä tutkimuksen kohteena olevien kurssien 2007-2013 osallistujamäärät

EUROPEAN FELLOWSHIP - Pääsiäiskurssit 1991-2014		
Vuosi	Paikka	Teema (tekijän vapaa suomennos)
1991	Malta	Exploration for life (Tutkimusmatka elämään)
1992	Suomi (Tievatupa, Saariselkä)	Good Morning Earth (Hyvää huomenta maa)
1993	Tanska (Lolland)	Building Bridges (Siltoja rakentamassa)
1994	Englanti (Broomley Grange, Northumberland)	Chaos or Community (Kaaos vai yhteisö)
1995	Suomi (Partaharju)	Lost and Found (Kadonnut ja löydetty)
1996	Irlanti (Greystones)	Reconciliation (Sovinto)
1997	Ruotsi (Sigtuna)	On board the Ark (Arkin kyydissä)
1998	Saksa (Koppelsberg)	Decisions (Päätökset)
1999	Liettua (Nida-Leringa)	Attitudes (Asenteet)
2000	Eesti	The New Millennium – A New Start (Uusi vuosituhat – Uusi alku)
2001	Unkari	Youth work in Changing Community (Nuorisotyö yhteisön muutoksessa)
2002	Latvia (Vidrižu)	Globalisation vs. Local Community (Globalisaatio vs. Paikallisyhteisö)
2003	<i>Peruttu, piti olla Englannissa</i>	<i>Bridging the Gaps – Who dares? Who cares? Who knows? (Eroja tasaa-massa - kuka uskaltaa? Ketä kiinnostaa? Kuka tietää miten?)</i>
2004	Suomi (Pöyhölä, Keuruu)	Young People as Peacemakers (Nuoret rauhantekijöinä)
2005	Romania (Geoagiu, Transilvaania)	Let's Talk! – Diversity and Dialogue (Puhutaan! – erillaisuus ja vuoropuhelu)
2006	Pohjois-Irlanti, (Millisle)	Moving Forward – Keys to reconciliation (Kuljetaan eteenpäin – Sovinnon avaimet)
2007	Unkari (Hosszuheteny) 40 henkilöä	Human Dignity – Not for Sale! Learning to see richness in difference (Ihmisarvo – Ei kaupan! Nähdään erilaisuutta rikkautena)
2008	Tanska (Kööpenhamina) 39 henkilöä	Peaceful Cultural and Religious Co-existence (Rauhaomainen kulttuurien ja uskontojen yhteiselo)
2009	Suomi (Pöyhölä) 36 henkilöä	Bridge the Gap (Tasataan erot)
2010	Eesti (Saue) 26 henkilöä	Equal Rights Human Dignity (Yhtäläiset oikeudet – Ihmisarvo)
2011	Romania (Algyogy, Transilvaania) 39 henkilöä	On the Edge (Reunalla)
2012	Ukraina (Kiova) 26 henkilöä	Speaking up (Korotetaan ääntä)
2013	Islanti (Hafnarfjörður) 46 henkilöä	Hand in Hand - Take a Stand (Käsi kädessä – aina äänessä)
2014	Englanti (Birmingham)	Voice of Youth, Democracy in Youth Organisations (Nuorten ääni, Demokratia nuorisojärjestöissä)

Suunnittelutiimin jäsenten tehtävänä on ottaa vastuuta kurssin järjestämisestä kuten kurssin eri osa-alueiden vetämisestä kurssilla. Suunnittelutiimin jäsenet yritetään hakea siten, että tiimissä on kokemusta edellisiltä pääsiäiskursseilta, kokemusta kansainvälisen tai kulttuurien välisen toiminnan järjestämisestä sekä leirien ja kurssien järjestämisestä.

Pääsääntöisesti suunnittelutiimin koko on 6–8 henkilöä, jotka kansalliset organisaatiot ovat valinneet edustajiksi suunnittelutiimiin. (European Fellowship 2013.)

Pääsiäiskurssille on osallistunut vuosina 2007–2013 keskimäärin 30 osallistujaa. Osallistujamäärä vaihtelee riippuen sijainnista. Kurssia on järjestetty erikokoisissa leiri- tai kurssikeskuksissa, joiden majoituskapasiteetti on vaihdellut. Kurssi on viikon mittainen. Se alkaa palmusunnuntaina ja päättyy pääsiäissunnuntaina. Pääsiäiskurssin kieli on englanti.

Taulukossa 1 on kirjattu vuosien 1991–2014 teemat. Ajanjaksoväli on valittu sillä perusteella, että vuodesta 1991 alkaen teemojen aiheet on kirjattu ylös, jotta välttyttäisiin samankaltaisilta teemoilta. Kurssien teemoja ja ohjelmaa kehitetään vuosittain edellisen vuoden palautteen pohjalta, jota kerätään vuosittain aina kurssin päätteeksi. Kurssin teema ja ohjelma päätetään suunnittelutiimin kesken. Suunnittelutiimi kokoontuu useimmiten tammi-helmikuussa, joten ilmoittautumisvaiheessa teemat eivät yleensä ole olleet kurssille hakijoiden tiedossa.

Kurssin maakohtaiset paikkamäärät päättää European Fellowshipin puheenjohtajisto koulutuspäällikön (*Training facilitator*) esityksestä. Samalla päätetään myös maakohtaiset alennukset normaalihinnoista, jotka perustuvat kansallisen järjestön viimeaikaiseen aktiivisuuteen, nuorten aikuisten oletettuun maksukykyyn sekä etäisyyteen kurssipaikasta. Käytännössä puheenjohtajistolla on aika suuret vapaudet paikkamäärien ja hinnoittelun suhteen. Päätöksistään puheenjohtajisto on kuitenkin viimekädessä vastuussa vuosikokoukselle.

Tiettävästi pääsiäiskurssista ei ole toteutettu aiemmin mitään tutkimusta. European Fellowshipillä oli toimintasuunnitelmassa (*Action plan*) historiikin toteuttaminen vuosien 2012–2014 aikana, mutta sen toteuttamiseen valittu henkilö sairastui vakavasti, minkä vuoksi työ jäi tekemättä. Näin ollen tämä tutkimus lienee ainoa sen 50-vuotisessa historiassa, mikä pyrkii selvittämään ylipäätään European Fellowshipin olemassaolon merkitystä. Tässä tutkimuksessa tutkitaan pääsiäiskurssin vaikutusta nuorten aikuisten uskonnollisuuteen ja sillä tavoin hahmotellaan myös yksi mahdollinen merkitysisältö European Fellowshipin olemassaololle.

2.9 Muu toiminta

Kerran vuodessa pidetään vuosikokous (*Annual General Meeting*). Tämä kokous on tarkoitettu jäsenille ja EF:ä lähellä oleville muille järjestöille sekä bilateraalisisille yhteistyöjärjestöille. Kokouksessa hyväksytään sääntömääräiset asiat ja käydään keskustelua tulevaisuuden suunnitelmista ja uusista toimintamuodoista. Kokoukseen osallistuvat usein kansallisten järjestöjen kansainvälisestä työstä vastaavat henkilöt.

European Fellowshipillä on vuosien varrella ollut erilaisia toimintamuotoja. 2000-luvulla kehittyi toinenkin Euroopan Neuvoston rahoittama kurssi ”Next Step”. Se oli pääsiäiskurssista poiketen koulutuksellisempi ja tarkoitettu enemmän paikallisissa järjestöissään vastuuta saaneille henkilöille. Kurssia ei kuitenkaan järjestetty kuin kahdesti, ennen kuin se menetti rahoituksensa.

Tanskassa Silkeborgin kansankorkeakoulussa, joka on FDF:n omistama oppilaitos, toimi 11-vuoden ajan 2000-luvulla EuroClass-niminen koulutusohjelma. Sen mainostukseen ja toteutukseen käytettiin EF:n ja FIMCAP:n verkostoja. Koulutus oli maksullista, mutta erityisesti Itä-Euroopan opiskelijoille varsin hyvin subventoitua. Se toteutettiin internaatissa joko yhden tai kahden lukukauden mittaisena. Koulutusohjelmaan kuului myös muutaman viikon mittainen EuroClass on tour -jakso, jolloin opiskelijat kiersivät tutustumassa Euroopassa EF:n ja FIMCAP:n jäsenjärjestöjen toimintaan. Kevätlukukauden liittyi myös kuukauden mittainen työharjoittelu, jonka harjoittelupaikkoja järjestettiin myös Suomessa. Koulutusohjelma oli EU:n Tanskan opetusministeriön rahoittama, ja se päättyi rahoituksen loppumiseen. Viimeinen lukukausi päättyi keväällä 2013.(Fimcap 2012)

Nykyisin vuosittain European Fellowship yhdessä jonkun jäsenjärjestönsä kanssa organisoii ”EuroQuest”-seikkailun, joka on eräänlainen urbaani suunnistuskilpailu Amazing Race -televisio-ohjelman tyyliin. Siihen osallistutaan kansallisina joukkueina kisailemaan leikkimielisesti. Tehtäväpaikat ovat usein paikallisten kristillisten nuorisotilojen yhteydessä. Baltian-maihin on suunnitteilla erityisesti ekumeeniseen vuoropuheluun

liittyvä koulutus KETKO-kurssin² pohjalta, mutta sen suunnittelu on vasta alkuvaiheessa.

2.10 Tulevaisuuden haasteet

Tällä vuosituhannella European Fellowshipin hallinto on uudistettu siten, että puheenjohtajisto koostuu kolmesta vapaaehtoisesta toimijasta: puheenjohtaja (*Chair*), koulutuspäällikkö (*Training Facilitator*) ja tapahtumakoordinaattori (*Activities Coordinator*). Jokaisella on omat vastualueensa, mutta käytännössä työtä jaetaan asuinalueen ja osaamisen mukaan. Aiempina vuosina EF:llä on ollut palkkiotoiminen toiminnanjohtaja, mutta tämä malli oli taloudellisesti liian raskas.

Järjestön haasteet liittyvät edelleen talouteen. Tärkeimmän tuotteen eli pääsiäiskurssin rahoituksen päätyttyä jäsenmaksutuotoilla on yhä enemmän merkitystä. Kansallisten järjestöjen maksukyky on kuitenkin osittain myös heikentynyt. Tämä on lisännyt vaatimuksia saada kaikki mukana olevat jäsenet maksamaan. Nykyisessä järjestelmässä on ollut vain viisi maksavaa maata. Muut ovat niin kutsuttuja yhteydessä olevia järjestöjä (*Organizations in Touch*), joilla on ollut samat oikeudet osallistua kaikkeen toimintaan. Ainoana erona on ollut oikeastaan se, että vain täyden maksun maksaneet saavat äänestää ja asettaa ehdokkaan puheenjohtajan vaaliin. Toisaalta olisi myös mahdollista karsia palveluita tai oikeuksia. Uusi puheenjohtajisto on tehnyt töitä molempien vaihtoehtojen eteen. Euroopan kansalliset taloudet ovat kuitenkin aika eri tasolla. Suurta eroa on itä- ja länsieurooppalaisten järjestöjen välillä, joten tasapuolisten jäsenmaksujen luominen vaatii vielä kehittämistä.

Pääsiäiskurssi sai 2000-luvulla rahoitusta Euroopan Neuvoston nuorisotoimintaohjelmista, mutta 2010-luvun alussa rahoitusehdot kiristyivät, ja ilmeisesti uskonnollisen ohjelman vuoksi sen rahoitusta ei enää jatkettu. Tämä on nostanut osallistumismaksut korkeiksi. Korkeita osallistumismaksuja alennetaan edelleen Itä-Euroopan osallistujilta. Mitään matkakorvauksia ei kuitenkaan enää voida myöntää, mikä nostaa kynnystä osallistua toimintaan. Puheenjohtajiston tehtävänä on selvittää muita rahoituskanavia sekä

² Ketko™ on Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan koulutusohjelma. Se on Suomen Ekumeenisen Neuvoston nuorisosaoston järjestämä, rekisteröityä koulutusta. (www.nuortenekumenia.fi)

neuvotella Euroopan Neuvoston nuoriso-osaston kanssa millä edellytyksillä rahoitus voitaisiin edelleen saada. Muita mahdollisia kanavia ovat EU:n Erasmus Plus -ohjelma sekä mahdolliset Kirkkojen maailmanneuvoston tuet.

Kristillisen eurooppalaisen nuorisotoiminnan vahvistaminen on tulevaisuudessa entistä tärkeämpää. Tällä vuosituhannella alkanut bilateraalisten sopimusten solmiminen samankaltaisten verkostojen kanssa on tärkeää. Nykyisen puheenjohtajiston tavoitteena on solmia yhteistyösopimus ainakin YMCA Europen eli Euroopan Nuorten Miesten Kristillisten Yhdistysten liiton kanssa lähivuosina. Näiden yhteistyösopimusten tarkoituksena on edistää kristittyjen ykseyttä ja mahdollistaa yhteistyön tekeminen erilaisten tapahtumien ja projektien kautta.

Pääsiäiskurssin tulevaisuuden turvaaminen kehittämällä sen sisältöjä, sekä varmistamalla sen rahoitus on keskeisimpiä puheenjohtajiston tehtäviä. Samalla on kuitenkin kehitettävä uusia toimintoja ja oltava valmis luopumaan niistä, jotka eivät ole onnistuneet toivotulla tavalla. Uudet toimintamuodot tulevat löytymään entistä useammin muiden kattojärjestöjen kanssa yhteistyössä.

3 USKONNOLLISUUS MURROKSESSA

3.1 Jälkimoderni yhteiskunta ja uskonnollisuus

Länsimaisissa yhteiskunnissa uskonnollisuus ja kristinuskon merkitys vaikuttavat alevan nuorten keskuudessa nopeasti. Sen sijaan länsimaissakin islam voimistuu, koska siihen synnytään ja käännytään, mutta kristinusko kasvaa vain kääntyvien keskuudesta (Huntington 1996, 65–66). Uskonnollisuuden heikentymisen on ajateltu johtuvan ainakin materialismista, konsumerismista, individualismista, globalisaatiosta sekä uusateismista.

Ferdinand Tönniesin luomaa *gemeinschaft*–*gesellschaft*-vastinparia on käytetty perusteluna uskonnollisuuden heikentymiselle. Tällöin katsotaan yhteisöllisten päämäärien korvautumisen yksilöllisillä tavoitteilla johtavan yhteisöllisesti harjoitetun uskonnon heikentymiseen. Yksilöllistymisen eli privatisaation myötä myös uskonnollisuus siirtyy entistä enemmän yksityiselle elämänalueelle. Tämän on katsottu johtavan siihen, että ihmiset räätelöivät entistä useammin itselleen oman uskonsa. Sen syystä kirkkoon kuuluminen laskee, mutta uskonnollisuus itse asiassa ei. Tästä ovat kuitenkin hyötynet eniten uudet pluralistiset uskonnolliset tai uskonnollisten yhdyskuntien muotoiset ryhmät. (Kääriäinen, Niemelä, Ketola 2005, 20–25.)

Ranskalainen uskontososiologi Danièle Hervieu-Léger katsoo, että uskonnollisuuden haasteena on etupäässä rationaalisaation sijaan kollektiivinen amnesia (Hervieu-Léger 2000, 140). Uskonto ei enää siirry sukupolvelta toiselle pyhyiden ymmärrystä ja traditiota ylläpitävänä historiallisena ketjuna. Pikemminkin kyseessä on kulttuuriperintö, johon jokainen yksilöllisesti reagoi omasta halukkuudestaan omalla tavallaan. (Kääriäinen yms. 2005, 25–26; Kääriäinen 2003, 109–111.) Tällä tavalla uskonnollisuudessa on kadotettu yhteys alkuperään, ja samalla uskonnon institutionaalisen aseman kadottaminen uhkaa myös vähitellen koko sivilisaation tulevaisuutta.

Jo 1920-luvulla saksalainen historioitsija ja kulttuurifilosofi Oswald Spengler katsoi, että länsimainen kulttuuri kulkee vääjäämättömästi kohti tuhoa, josta yhtenä merkkinä

on uskonnon katoaminen, mikä taas johtaa kulttuurin kadottamiseen (Spengler 2002, 222–223). Länsimaisen vapaan demokratian on jopa uskottu olevan niin selkeä voittaja arvojensa ansiosta, että sen täydelliseksi kehittymisen jälkeen ei enää voi kehittyä parempaa maailmanjärjestystä (Fukuyama 1998). Jos kuitenkin jokaisella sivilisaatiolla on oma elinkaarensa, on silloinkin edelleen mahdollista, että länsimainen maailma ei toistaisi historiaa kadottamalla nykyisen sivilisaationsa kulttuurisen perustan, vaan oppisi korjaamaan suuntaansa (Toynbee 1948, 37–41).

Tulevaisuuden haasteena ovat eri kulttuuriipiirien kohtaamiset, joissa länsimaisen kulttuurin on kyettävä ymmärtämään itsensä. Huntingtonin mukaan juutalaiskristillisen ja islamilaisen kulttuuriipiirin yhteentörmäyksen syynä eivät ole erilaiset uskonnot, vaan länsimaisen kulttuurin uhka uskonnollisuuden tukahduttajana. Uhka ei ole toisen kulttuurin uskonnossa, vaan uskonnon ja uskonnollisuuden ilmeisessä puuttumisessa. (Huntington 1996, 2013–2014.) Spenglerin mukaan tällainen sivilisaatio on kadottanut sielullisuutensa, joka on elävän kulttuurin perusta (Spengler 2002, 251). Jos tietoisien sieteen lisäksi myös tiedostamaton side uskontoon kadotetaan, on vaikea ymmärtää oman sekä muiden sivilisaatioiden perustaa.

Läntisessä maailmassa uskonnollisuuskysymykset ovat usein perustuneet tarpeen täyttämisen konseptille eli vastaukseksi kysymykseen ”mitä minä hyödyn siitä, jos olen uskonnollinen?”. Tämän teoreettisen ajattelutavan perimmäisenä isänä voidaan pitää matemaatikko Blaise Pascalia. Hän esitteli jo vuonna 1669 teoksessaan *Mietteitä* (*Pensées*) teorian, jota myöhemmin on alettu kutsua Pascalin vaa’aksi. Pascalin vaaka määrittelee Jumalaan uskomisen peliteoreettisesta näkökulmasta kannattavaksi. Uskonottoman ihmisen lopullinen kadotus on niin suuri tappio, mikäli Jumala on olemassa, että suhteessa panostukseen, eli uskomiseen, tuntuu mielettömältä hukata se. Vaikka Jumalaa ei olisi olemassa ja uskomisen siis osoittautuisikin lopulta turhaksi, on lopputulos uskonottoman ja uskovan kannalta sama. (Pascal 1909, 434–442.) Pascalin vaaka on kieltämättä vaikuttanut uskonnollisuuteen kristillisessä Euroopassa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että sen vaikutus, ainakin suhteessa tuonpuoleiseen voittoon, on menettänyt tai ainakin menettämässä merkityksensä. Nykyisin mielenkiinto kiinnittyy yhä enemmän uskonnollisuuden vaikutukseen tässä elämässä. (Niemelä 2006, 88-92; Headey, B., Hoehne, G., ja Wagner, G. G. 2014; World Values Survey Wave 6 2014, 205).

Kanadalainen filosofi Charles Taylor on tutkinut modernin länsimaisen yksilön moraalialia. Hän käyttää termiä autenttisuuden etiikka kuvaamaan yksilön erityisiä ja muista erottuvia pyrkimyksiä saavuttaakseen tien hyvään elämään (Taylor 1998, 48). Taylor kyllä havaitsee, että jälkimodernissa individualismissa itsensä toteuttaminen tarkoittaa vahvaa omaan minään keskittymistä. Se johtaa pian välinpitämättömyyteen ja tietämättömyyteen minän yläpuolella olevista suurista uskonnollisista, poliittisista tai historiallisista kysymyksistä. Lopulta syntyy jopa absurdeja konformismin eli yhdenmukaisuuspyrkimyksen muotoja, kun identiteetiltään epävarmat ihmiset muodostavat riippuvuuksia uskonnollisesti, poliittisesti tai tieteellisesti hatarien omatekoisten rakennelmien ja aatteiden varaan. On tärkeää kuitenkin huomata, että kaiken takana on voimakas eettinen ihanne. (Taylor 1998, 45-46.) Kun ennen identiteetti määräytyi ihmisen sosiaalisen aseman perusteella, kehottaa autenttisuuden ihanne löytämään oman olemisen tapansa, joka jokaisen täytyy yksilöllisesti kehitellä itse sisällään. Se ei voi kuitenkaan perustua sisäiseen monologisiin, vaan osittain avoimiin ja osittain vain sisimmässä käytäviin dialogeihin muiden ihmisten kanssa. Sisäisesti kehitelty identiteetti antaa uuden merkityksen tunnustuksen saamiselle, joka on konstruktion jälkeen saavutettava kanssakäymisessä. (Taylor 1998, 75-76.) Tältä pohjalta on helppo ymmärtää nykyisten sosiaalisten medioiden suosion, joissa ihmiset jakavat tietynlaista autenttista kuvaa itsestään.

On paradoksaalista, että autenttisuuden ihanteen pyrkimyksenä on vapauttaa identiteetin määrittely sosiaalisesta asemasta. Kuitenkin identiteetin tunnustuksen tarve ajaa vapaehtoisesti tarkkailun ja kontrolloinnin alaiseksi. Halu tulla näkyviin johtaa moderniin panoptikoniin. Panoptikon on klassisesti filosofi Jeremy Benthamin suunnittelema vankilatyypin, jossa vanki tietää olevansa helposti tarkkailtavissa, mutta ei voi olla varma siitä milloin häntä tarkkaillaan. Nykyisin ihmiset ovat vapaaehtoisesti näkyvyyskentässä ja tulevat samalla huomaamattaan alistetuksi koneen, tässä tapauksessa sosiaalisen median sovellusten, tarkkailulle. Tarkkailun tarkoituksena ei ole vahtia, vaan alistaa ihmiset markkinavoimien käyttöön yksilöllisen kuluttajaprofiloinnin kautta. Meitä siis tarkkaillaan, jotta tuotteiden kehittäjät, myyjät ja mainostaja osaavat kohdistaa meille jotain näennäisesti tarpeellista. Foucault'n jossain määrin profeettallinen ennustus toteutuu näin sosiaalisessa mediassa lähes täydellisesti. Markkinoiden käyttöön luovutettu tieto mahdollistaa kokeilun ihmisillä ja tarkan analysoinnin siitä, millaisia muutoksia saadaan tapahtumaan. Se on vallan koekenttä ja tarkkailumekanismiensa ansioista muita järjestelmiä tehokkaampi ja läpäisevämpi tehtäessä havaintoja ihmisten käyttäytymisestä.

Jokainen on esillä, mutta tarkasti ryhmitelty ominaisuuksiensa mukaan. (Foucault 2000, 275-279.) Minän esille tulemisen tarve on keskeinen asia jälkimodernissa yhteiskunnassa. Foucault'n kautta korostaa sitä, kuinka pitkälle tämän päivän nuoret aikuiset ovat valmiit menemään ja kuinka paljon uhraamaan pyrkiessään toteuttamaan autenttisuuden ihanteensa.

3.2 Nuoret aikuiset ja uskonnollisuus

Uudempi sosiologinen tutkimus on alkanut selvittää uskonnollisuuden vaikutuksia tuonpuoleisen sijaan erityisesti tässä elämässä. Yleisesti tiedetään, että uskonnollisuus on sidoksissa globaaliin, paikalliseen ja henkilökohtaiseen identiteettiin sekä ihmisten välisiin sosiaalisiin suhteisiin ja hyvinvointiin. Ikäkautta 10–20-vuotiaat pidetään uskonnollisen kehityksen kannalta erityisen keskeisenä ajanjaksona. Suurten fysiologisten, psykologisten, sosiaalisten ja taloudellisten murrosten sijoittuminen yhteen verrattain lyhyeen ajanjaksoon vaikuttaa uskonnollisuuden kehittymiseen joko vahvistavasti tai heikentäen. Tämän ikävaiheen tutkimisessa erityisen mielenkiintoista on etsiä viitteitä siitä, toimiiko uskonnollisuus kenties suojaavana tekijänä murroksiin muutosten yhteydessä. (Pearce ja Lundquist Denton 2009, 413.)

Perinteisesti sosiologiset teoriat ovat ensisijaisesti tutkineet vanhempien vaikutuksen heikkenemistä ja vertaisvaikutuksen kasvua nuorten keskuudessa (Regnerus 2003, 394–413). Uudemmat kehitysteoriat taas kiinnittävät katseensa nuorten kognitiivisiin muutoksiin. Nuori siirtyy konkreettisesta abstraktimpaan ajatteluun, ja hänen itsenäisyytensä laajenee. Pearce ja Lundquist Denton ovat esittäneet näihin teorioihin nojaten, että uskonnollisuus voi vahvistua tai heiketä riippuen siitä, millaisessa sosiaalisessa ympäristössä eri kehitysmuutokset tapahtuvat. Keskimäärin sosiaaliset ympäristöt ovat sellaisia, että ne johtavat uskonnollisuuden heikentymiseen, mutta Pearce ja Lundquist Denton havaitsivat myös eräänlaisia pieniä alaryhmiä, jotka pystyivät ylläpitämään tai jopa vahvistamaan uskonnollisuutta (Pearce ja Lundquist Denton 2009, 414).

Nuorten uskonnollisuuden perusta on vanhempien vaikutuksessa. Täältä pohjalta nuoret alkavat rakentaa yhdessä vertaistensa kanssa omaa uskonnollista identiteettiään (Potvin ja Lee 1982, 134). Potvinin ja Leen teoreettinen viitekehysensä perustuu kehityspsyko-

logiaan ja sen oletukseen siitä, että nuoren yhtenä kehitysvaiheena on erottautua vanhemmistaan. Toinen uskonnollisuuden kehittymiseen suuntautunut teoria on ollut sosiiaalisen oppimisen teoria. Sen näkökulmasta jatkuvuus säilyy uskonnollisuudessa sukupolvien yli, vaikkakin nuoruuden vaiheet vaikuttavat jossain määrin sen ilmenemismuotoihin. Kumpikaan teoria ei kuitenkaan pysty aukottomasti selittämään uskonnollisuuden muutosta nuoruuden ja aikuisuuden välissä. (Willits ja Crider 1989, 68-69; 77-78).

Regnerus ja Uecker ovat havainneet, sekä vanhempien että koulutovereiden uskonnollisuuden olevan omaa uskonnollisuutta ylläpitävää ja vahvistavaa (Uecker ja Regnerus 2006, 231–232). Korkeakouluopiskelun on aiemmin katsottu 1970- ja 1980-luvulla tehdyissä amerikkalaistutkimuksissa heikentävän uskonnollista orientaatiota. Uecker, Regnerus ja Vaaler kuitenkin havaitsivat, että merkitsevä tekijä ei uskonnollisuuden ilmenemismuotojen vähenemisessä ole opiskelu, vaan yleinen elämän tilanne ja kirkkojen toiminnan suuntautuminen muille kohderyhmille. (Uecker, Regnerus ja Vaaler 2007, 1683–1684).

Smith ja Lundquist Denton taas raportoivat, että vain puolet amerikkalaisista teini-ikäisistä jakaa samankaltaisen uskonnollisen katsomuksen lähimpien ystäviensä kanssa. Viidestä lähimmästä ystävästä, keskimäärin uskonnollisilla nuorilla, vain 1,8 ystävän kanssa jaetaan uskonnollisia ajatuksia ja kokemuksia. Yllättävästi uskonnottomatkin keskustelevat vastaavasti 1,2 ystävän kanssa uskonnollisista asioista. Kouluissa kuitenkin vain 12 prosenttia uskonnollisista nuorista ilmaisee selkeästi (*express faith: a lot*) uskonnollisuuttaan. (Smith & Lundquist Denton 2005, 57-59).

Tältä pohjalta voi ihmetellä niitä tuloksia, joita Potvin ja Lee (1982, 134) esittävät siitä, että nuoret alkavat rakentaa uskonnollisuuttaan vertaistensa kanssa, mikä on heidän kehityopsykologinen tehtävänsä. Voiko olla niin, että oman uskonnollisuuden rakentuminen ei kuitenkaan ole ulkoisesti havaittava prosessi, vaan se tapahtuu ikään kuin varkain ja tiedostamatta? Kuitenkin alaryhmissä tapahtuvan vahvistumisen voisi ajatella olevan tietoista. Ainakin valinta olla mukana tällaisessa ryhmässä on tietoinen. Vastaavasti uskonnollisuutta heikentävässä ryhmässä mukana oleminen ei välttämättä olisikaan tietoinen valinta. Uskonnollisen keskustelun puuttuminen jättäisi uskonnollisuuden kehittymisen muiden ominaisuuksien, aatteiden ja asenteiden jalkoihin. Tarkoitin tässä sitä, että uskonnollisuus on kehitettävissä oleva ominaisuus, joka voi vahvistaa sen taustalla

olevaa aatetta. Samoin voisi ajatella, että kulutusmyönteisyys on ominaisuus, joka vahvistaa konsumerismin tai materialismin aatteita.

Taylorin autenttisuuden ihanteen nimissä myös uskonnollinen identiteetti voi saavuttaa pehmeän relativismin ansiosta tunnustusta. Yksilön tavoitteena on luoda omassa sisäisessä dialogissaan oma erityinen uskonnollinen identiteetti. Dialogi voi mielestäni syntyä sisäisesti vain, kun sille on luotu riittävä pohja avoimessa kanssakäymisessä. Tällaisen kanssakäymisen saavuttamiselle on löydettävä riittävän erityinen paikka, sillä autenttisuutta ei voida saavuttaa homogeenisessa ryhmässä. Tällöin oma eriytyminen ei toteudu. Kun ennen sosiaalinen asema riitti identiteetin määrittelyyn, nykyisin vaaditaan usein sekä muodollinen taitotaso että ulkopuolista tunnustusta omasta erityisyydestä. Taitotaso kuitenkin vaikuttaa olevan vähemmän merkityksellinen kuin julkisen tunnustuksen hankkiminen. Kuten edellä mainitut tutkimukset osoittavat, lähimmässä ystäväpiirissä ja koulussa mahdollisuudet uskonnollisen identiteetin kasvattamiseen ovat rajalliset. Kun siihen vielä lisätään autenttisuuden ihanne, on tarvetta löytää aivan uusia kontaktipintoja. Samalla riskit uususkonnollisuudelle, uuspakanuudelle tai autoritääriselle uskonnolle kasvavat. Epävarmuus luo tilaa konformismille, niille jotka eivät kykene oman erityisen identiteetin konstruointiin.

3.3 Yhteiskunnan vaikutus kollektiiviseen uskonnollisuuteen ja hyvinvointiin

Tulokset uskonnollisuuden vaikutuksesta ihmisen hyvinvointiin ja elämänlaatuun ovat ristiriitaisia. Pearce ja Lundquist Denton ovat päätyneet siihen, että uskonnollisuuden ja hyvinvoinnin positiivisia yhteyksiä on osoitettavissa, mutta syyt siihen, miksi näin on, ovat edelleen selvittämättä (Pearce & Lundquist Denton 2009, 416). Sosiologi Phil Zuckerman on tutkinut Skandinaviassa yhteiskuntia, joissa amerikkalaiseen verrattuna uskonnollisuus on näkymätöntä ja siksi vaikuttaa poissaolevalta. Skandinavian ihmiset eivät luokittele itse itseään kuitenkaan ateisteiksi vaan uskonottomiksi tai epäuskonnollisiksi, ja heillä on usein neutraali tai positiivinen suhde kirkkoon ja uskontoon. Amerikkalaiset sekulaarit päinvastoin suhtautuvat kirkkoon ja uskontoon selvästi negatiivisesti. Skandinaviassa maallistuneetkin ihmiset käyvät mielellään kirkossa, koska tunnelma koetaan mukavaksi. Papeja ja työntekijöitä arvostetaan ja uskonnollisuuden katsotaan tuovan hyvää ihmisille. Uskonnollisuuden hiipumista aikuisuuden myötä ei

koeta Skandinaviassa mitenkään dramaattisena tapahtumana, kuten yhdysvalloissa (Zuckerman 2012, 10–12).

Niissä Itä-Euroopan maissa, joissa kommunistinen järjestelmä supisti kirkkojen toiminnan ja ajoi ne altaalle, eivät protestanttiset enemmistökirkot ole pystyneet kasvattamaan jäsenmääräänsä kommunistisen järjestelmän romahdettua. Aluksi kirkot tarjosivat pohjan hurmokselliselle kansallisuustunteelle (Kääriäinen 2010, 49). Sen hälvennyttyä, toisin kuin ortodoksinen ja katolinen kirkko, protestanttiset kirkot eivät pystyneet palauttamaan entistä enemmistökirkon asemaansa totalitaaristen järjestelmien romahdettua (Talonen 2010, 159; Kääriäinen 2010, 65). Uskonnollisuuden suhteessa yhteiskunnalliseen muutokseen on useita muuttujia. Baltian maiden tilanne osoittaa, että uskonnonvapaus ei korreloi suoraan uskonnollisuuden kasvuna. Protestanttiset kirkot ovat aina olleet kiinteämmin sidoksissa yhteiskuntaan. Lisäksi niiltä – kuten myös Venäjän ortodoksiselta kirkolta – puuttui kommunistisen maailman ulkopuolella oleva johtaja, paavi, jonka ansiosta katolinen kirkko pystyi paremmin puolustautumaan ja säilyttämään asemansa. (Kääriäinen 2010, 65-66.)

Utopiayhteiskuntien tutkimus on osoittanut, että uskonnolliseen pohjaan perustuvat yhteisöt ovat keskimäärin selviytyneet useita vuosia jopa vuosikymmeniä pidempään kuin sellaiset, jotka ovat perustuneet maalliselle tai tieteelliselle ideologialle (Otwalt 1998, 159). Tällä olettamuksella voisi kuvitella pohjoismaisten yhteiskuntien olevan tuomittuja tuhoutumaan, mutta itse asiassa ne toimivatkin erittäin tehokkaasti (Zuckerman 2009, 959–960). Pohjoismaiset yhteiskunnat ovat kuitenkin pohjimmiltaan luterilaisia ja maallisinakin yhteiskuntina luterilaisesti maallisia.

3.4 Uskonnollisuuden kehitys

Amerikkalainen teologi John Westerhoff kuvaa uskonnollisuuden kehitystä viitaten puun vuosirenkaiseen. Kaadetun puun rungosta voi lukea sen iän sekä menneiden vuosien elinolosuhteet. Tältä perustalta Westerhoff määrittelee uskolle neljä mallia, jotka kasvavat sisältä ulospäin ja jäävät paikoilleen.

Ensimmäinen malli, koettu usko (*Experienced Faith*), jossa usko syntyy hyväksytyksi tulemisen, rakkauden sekä luottamuksen kautta. Puheessa korostuvat keskeiset asiat ilman teologista sanastoa. Toinen malli, omaksi otettu usko (*Affiliative faith*), jossa kertomukset, kunnioitusta ja hämmästyttäviä herättävät kokemukset sekä tunteet luovat käsityksen yhteenkuuluvuudesta ja liittymisestä uskon yhteisöön. Oma yhteisö nähdään hyvänä sijana uskon vahvistamiselle ja uskonelämän harjoittamiselle. Henkilö on lopulta kuitenkin enemmän vastaanottajana kuin omistamassa yhteistä uskoa. Westerhoff ajattelee suuren osan uskonnollisista ihmisistä jäävän tähän malliin. Kolmas malli, etsivä usko (*Searching faith*), jossa ihmisellä on kriittisen tarkastelun työvälineet. Usko ei ole enää saneltua, vaan siihen syntyy kyseenalaistamista, epäilyä, kokeilun halua sekä mielenkiintoa tutkia muita hengellisyyden muotoja. Malli on tärkeä kasvun kannalta, mutta se on kiusallinen sekä yksilölle, että yhteisöille. Neljäs malli, omistettu usko (*Owned faith*), joka on kypsän uskon malli. Se ilmenee sekä henkilökohtaisessa eheydessä että sosiaalisessa toiminnassa. Henkilö on kykenevä puolustamaan omaa uskoaan ja avautumaan kuullakseen toisten näkemykset ja mielipiteet. Merkitykset rakentuvat tarinoiden, symbolien ja rituaalien kautta. Omistettu usko ei ole sulkeutunut tai uhattu ulkoisten vaikutteiden ja haasteiden vuoksi, vaan se pystyy kehittymään edelleen sekä rikastumaan kohtaamisista. (Westerhoff 2012, 91-98.)

James W. Fowler taas hahmotteli uskon kehittymiselle seitsemän eri porrasta tai tasoa. Itse asiassa tasoja on kuusi, ja niiden alapuolella on kaikille ihmisillä lähtökohtaisesti oleva perustaso. Perustasoa, joka siis on kaikilla, kutsutaan alkukantaiseksi uskoksi (*Primal Faith*). Siinä ihminen erottaa itsensä muista ja kokee rakkautta ja huolenpitoa. Hän alkaa luoda ihmissuhteita ja oppii kokemaan luottamusta ja epäluottamusta. Ensimmäisellä varsinaisella tasolla, intuitiivisen uskon tasolla (*Intuitive-projective faith*), ihminen etäännyttää jäljittelemästä muiden tekemisiä ja alkaa itsenäistyä. Tarinat alkavat rakentaa maailmankuvaa, ja fiktion erottaminen todellisuudesta on mahdotonta, sillä vertauskuvat ymmärretään kirjaimellisesti. Toisella tasolla, myyttisen uskon tasolla (*Mythic-literal faith*), ihminen tulee tietoiseksi kuulumisesta uskonnolliseen yhteisöön. Hän omaksuu yhteisönsä tapoja, kertomuksia ja uskonelämän malleja. Hän osaa erottaa luonnolliset asiat yliluonnollisista, mutta kuva Jumalasta on edelleen varsin ihmismäinen. Kolmannella tasolla, tavanomaisen uskon tasolla (*Synthetic-conventional faith*), ihminen alkaa pohtia enenevässä määrin maailmankaikkeutta ja itseään. Hän myötäilee

uskonnollisia auktoriteetteja, vaikka tuleekin tietoiseksi ristiriidoista ja epäjohtonmu-
kaisuuksista. Useimmat jäävät tälle Fowlerin mukaan tälle tasolle.

Neljännellä tasolla, pohdiskelevan uskon tasolla (*Individuative–reflective faith*), ihmi-
nen ottaa vastuuta omasta elämäntyylisestäään, uskostaan ja mielipiteistään. Hän ei enää
ainoastaan ole yhteisymmärryksessä yhteisönsä kanssa, vaan osaa myös ilmaista omat
ajatuksensa. Ilmaisussa käytetään abstrakteja termejä. Viidennellä, yhtenäistävän uskon
tasolla (*Conjunctive faith*), ihminen on sitoutunut omaan positioonsa, mutta pystyy
myös arvostamaan muiden näkemyksiä. Hän pystyy tuntemaan empatiaa ja huolta kaik-
kia ihmisiä kohtaan. Tässä vaiheessa on jo opittu elämään ristiriitaisuuksien ja jännittei-
den keskellä. Kuudennella tasolla, yleistävän uskon tasolla (*Universalizing faith*), ihmi-
nen rakastaa elämää mutta pitää siitä kiinni löyhästi. Elämä otetaan vakavasti, mutta ei
turhan vakavasti. Jumalan valtakunta koetaan todeksi. Tämän vaiheen saavuttavat vain
harvat. (Fowler 2000, 40–57.)

4 EKUMENIA

4.1 Ekumenian määrittely

Ekumenia on kristikunnan historian varrella merkinnyt useita eri asioita. Sana juontaa juurensa kreikan kielen sanasta ”oikos”, joka tarkoittaa taloa. Varhaisin merkitys onkin tarkoittanut koko asuttua maanpiiriä. Varhaiset kristityt käsittivät ekumenian tarkoittavan usein koko Rooman valtakunnan kattavaa yhteyttä. Kuitenkin jo toisella vuosisadalla termillä alettiin tehdä eroa pakanoihin, ja sen merkitys oli kristillistä kirkkoa kattava. Tällainen käytötapa oli vakiintunut viimeistään neljännellä vuosisadalla. Nikean kirkolliskokouksesta käytettiin jo varhain termiä ekumeeninen. Tällöin sanan varsinainen merkitys on osoittaa kristillisessä kirkossa voimassa olevaa. (Saarinen 1994, 9–10). Nikean uskontunnustusta on syytä pitää tässä merkityksessä erityisenä ekumeenisena tunnustuksena. Myös silloinen jakamaton kirkko oli seuraavan sadan vuoden ajan yhtenäisempi kuin koskaan sitä ennen tai sen jälkeen. (Huttunen 2010, 10.)

Viimeisen vajaan kahdensadan vuoden aikana ekumenia on saanut lisää merkityksiä. Ekumenia merkitsee kirkkojen välisiin suhteisiin liittyviä pyrkimyksiä ja toimintoja. Sitä käytetään myös yksilöllisemmin eri kirkkojen ja tunnustuskuntien jäsenten välisestä kanssakäymisestä. Ekumeniaa on käytetty myös kuvaamaan asennetta, joka korostaa tai on avoin kristittyjen ykseyttä kohtaan. (Saarinen 1994, 9-11.) Ekumenialla tarkoitetaan kuitenkin nykyisin Suomessa ”kristillisten kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen keskinäistä pyrkimystä ilmentää lahjaksi saatua ykseyttä” (Rusama 2012, 4). Nykyisessä merkityksessä sanan ekumenia otti käyttöön Ruotsin arkkipiispan Nathan Söderblom 1910-luvulla (Saarinen 1994, 11).

Ekumeeninen liike syntyi 1800-luvun lopussa. Se on kirkkojen välisen yhteydenpidon kanava, johon jokainen kirkko tai kristillinen yhteisö osallistuu omista tunnustuksistaan käsin. Yhteiskristillisyydestä se eroaa siinä, että se puolestaan on yksityisten kristittyjen välistä yhteyttä Kristuksessa. He eivät edusta mitään tahoja vaan hakevat yhteyttä, eivätkä käsittele opillisia eroja. Allianssikristillisyyden on edellisen organisoitunut muoto. Se korostaa yksilöiden toimintaa, mutta kokoaa yhteen protestanttien herätyskristillisiä

järjestöjä. Sen pyrkimykset eivät liity ekumeenisen liikkeen tavoin opillisten asioiden yhteen sovittamiseen ja yhteisten linjausten hakemiseen. (Rusama 2012, 4.) Selvyiden vuoksi asian voisi tiivistää ja yksinkertaistaa seuraavasti: ekumeniassa on aina kyse kirkkojen välisistä ykseyspyrkimyksistä ja opillisten erojen yhteensovittamisesta. Se lähtee ikään kuin ylätasolta ja legitimoii siten yhteiset toiminnot. Allianssikristillisyyttä taas lähtee yhteisestä tekemisestä välittämättä opillisista eroista. Evankeliumin levittäminen on yhteinen haaste, ja se toteutetaan alatasolla, lähellä ihmisiä.

4.2 Historiallisia pyrkimyksiä

Kirkon jakaantuminen alkoi samoihin aikoihin kuin ensimmäiset kirkolliskokoukset (Rouse & Neill 1954, 6–14). Kirkko ei ole oikeastaan missään vaiheessa ollut yksi ja yhteinen, vaan alusta asti sen sisällä oli monenlaisia mielipiteitä ja suuntia.

Suurin skisma kehittyi vähitellen ja johti lopulta idän ja lännen kirkon eroon vuonna 1054. Lopullinen ero oli riitaisa. Ensin paavi Leo IX asetti bullan, jolla hän ekskommunikoi patriarkka Mikaelin. Siihen Mikael vastasi julistamalla anateeman³ paavia vastaan (Rouse & Neill 1954, 16). Patriarkka Athenagoras ja paavi Paavali VI kumosivat bullan ja anateeman vasta vuonna 1065 (Vischer 1986, 342–343).

Toinen merkittävä isku kohtasi lännen kirkkoa 1500-luvulla. Martti Luther käynnisti kapinan katolisen kirkon opin vääristymiä kohtaan. Vallan keskittyminen Roomaan tuki Lutherin kritiikkiä ja vahvisti reformaatiota. (Rouse & Neill 1954, 23–24.) Paavi Leo X ekskommunikoi Martti Lutherin vuonna 1521. Tähän päivään mennessä katolinen kirkko ei ole kumonnut ekskommunikaatiota. Ekumeeniset ihanteet eivät koskaan kadonneet kokonaan, mutta ne jäivät yksittäisten henkilöiden julistusten tasolle. Kirkkojen välinen vakava keskustelu katkesi vuosisadoiksi. (Rouse & Neill 1954, 24.)

³ Anateema (kreikaksi: *ανάθεμα*, venäjäksi: *анафема*) on ortodoksisessa kirkossa kirkollisen kurinpidon äärimmäinen muoto. Anateemassa yksilö erotetaan yhteisöstä kokonaan tai tietyksi ajaksi. Myös jokin asia, esine, muu kohde kuin ihminen voidaan julistaa anateeman alaiseksi, siis erällä tavoin harhaoppiseksi, kirkon opista poikkeavaksi. (www.ortodoksi.net)

Modernin ekumeenisen liikkeen alkuna pidetään vuonna 1910 järjestettyä Edinburghin lähetyskonferenssia, jota jo aikanaan pidettiin merkittävänä tapahtumana, mutta jonka merkitys voitiin ymmärtää vasta jälkikäteen. Kokouksen taustalla oli 1800-luvulla alkanut laaja ulkomainen lähetystyöinnostus. Eri tunnustuskuntien lähetysasemien perustamiset samoille paikkakunnille tai hallintoalueille nostivat lähetystyöntekijöiden mielissä esiin kysymyksiä kristillisen kirkon jakaantumisen mielettömyydestä (Latourette 1954, 353–355). Edinburghin kokous johti kahden ekumeenisen pääuoman, Faith and Order -liikkeen sekä Life and Work -liikkeen syntyyn. Nämä kaksi yhdistyivät vuonna 1948 muodostaen Kirkkojen maailmanneuvoston. Sen perustamisesta oli sovittu jo 1930-luvulla. (Tatlow 1954, 437 ja Ehrenström 1954, 596.)

Kirkkojen maailmanneuvoston ja sen edeltäjien, aina Edinburghista lähtien, ekumeeniseen perusdoktriiniin vaikutti kuitenkin jo Pohjois-Amerikasta 1830-luvulla alkanut nuorisoherätys. Sen innoittaman syntyi pian Englannissa Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen eli NMKY:n vuonna 1844 ja sen rinnalle Nuorten Naisten Kristillisen Yhdistyksen eli NNKY vuonna 1854. Nämä liikkeet alkoi vaatia universaalia määrittelyä siitä, mitkä ovat sen perusta ja rajat. Tätä tarkoitusta varten muotoiltiin 1855 NMKY-liikkeen maailmankokouksen yhteydessä jo edellä mainittu Pariisiin baasis. Sen mukaan ekumeeninen liike on yhteyttä, joka perustuu uskoon Jeesukseen Kristukseen Jumalana ja Vapahtajana Raamatun mukaan (Huttunen 2010, 18). NMKY tai NNKY eivät kuitenkaan olleet aluksi mitenkään erityisen kiinnostuneita ekumeenisista kysymyksistä. Varsinaisesti ekumenian uutta aaltoa kirkkojen välisissä yhteyspyrkimyksissä ei ollut vielä edes olemassa. NNKY:n ja NMKY:n suuri vaikutus ekumeniaan uuden aallon synnyttäjänä, eräänlaisena vedenalaisena maanjäristyksenä, tapahtui sen suunnitelmallisessa kansainvälistymisessä. Kotimaissaan, aluksi Englannissa, NNKY:n tai NMKY:n toiminnassa mukana olleet perustivat uusia yhdistyksiä ulkomaille. Yhtäkkiä liikkuminen uuteen maailmaan valtameriä pitkin oli helpottunut, ja ihmiset lähtivät siirtolaisiksi tai komennuksille. Toiminta laajeni siten myös alusmaihin ja siirtokuntiin. Vaikka NNKY ja NMKY oli perustettu Lontoossa, ne olivat jo ehtineet levitä muualle Eurooppaan 1800-luvun loppuun mennessä. Siksi ne levisivät myös muualle kuin Brittiläisen Kansainyhteisön maihin. Uusilla alueilla ryhmien perustajat solmivat suhteita paikallisiin kirkkoihin. Säännölliset kansainväliset kokoukset olivat liikkeen erityisosaamista, ja ne vahvistivat sidoksissa olevien kirkkojen välistä keskustelua. Eräs merkittävä strateginen viisaus oli kohdistaa työtä opiskelijayhteisöihin, jotka omaksuivat ekumeenisen

aatteen. Nämä lahjat ekumeeniselle liikkeelle rakensivat käytännössä sen perustan, joka luotiin Edinburghissa 1910. (Rouse 1954, 327–328)

4.3 Allianssikristillinen liike

Ekumeenista liikettä ennen oli jo syntynyt toinen yhteysliike, joka syntyi vapaakirkollisissa piireissä (Aubert 1952, 80–85). Tätä allianssikristillistä yhteenliittymää on myöhemmin alettu kutsua evankelikaaliseksi liikkeeksi. Tämän termin käyttö on kuitenkin uudissanana ristiriitainen ja kirkkopoliittisesti väritynyt (Ruotsala 2010; Vasko 2012, 200–201). Suomessa puhutaan tutummin tässä yhteydessä sydämen yhteydestä. Allianssikristillisyyden piirissä ajatellaan, että "kirkko" tarkoittaa ainoastaan uskovien ihmisten sydänten yhteyttä. Tällainen yhteys on aina ollut olemassa, eikä kirkko siis itse asiassa ole milloinkaan hajonnut. Eri kirkkokuntien tulee ainoastaan sopia niistä käytännöistä, joilla yhteistyössä levitetään evankeliumia. Vuonna 1846 perustetun Maailman Evankelisen Allianssin mukaan kipeimmin yhteistyötä tarvittiin lähetystyössä. Allianssiliike torjuu ekumeenisen liikkeen edelleen varsin laajasti, sillä ainoastaan sydänten yhteys on sille todellisen yhteyden perusta. (Arfmann i.a.)

Tehdäkseen pesäeroa ekumeeniseen liikkeeseen allianssikristilliset piirit kokoontuivat evankelista Billy Grahamin johdolla vuonna 1974 Lausanneen, mikä johti uuden nk. Lausannen-liikkeen syntyyn. Se katsoo Edinburghin maailmanlähetyksen konferenssin olevan liikkeen lähtökohtana, mutta syntyi vastapainoksi Kirkkojen maailmanneuvoston edustamalle evankelioimiskäsitykselle. (Rusama 1999, 239-240.) Perimmäisinä syinä konfliktiin oli näkemys siitä, että evankeliumi oli jäänyt uskontodialogin jalkoihin. Eriytyisesti Kirkkojen maailmanneuvoston vuoden 1968 yhteiskuntaradikaalina pidetty Uppsalan yleiskokous kismitti konservatiivisia piirejä. He alkoivat puhua lähetyksen kriisistä. (Vasko 2012, 208.) Konservatiiviset piirit laativat vuonna 1970 Frankfurtin julkilausuman, jonka nimi oli dramaattisesti: ”Voi minua, ellen evankeliumia julista” (1. Kor. 9:16). Seitsemän kohdan kriittinen julistus päättyy kovin tutulta tänäkin päivänä kuulostavaan klausuuliin: ”Tämän julistuksen ovat yksimielisesti hyväksyneet [...] teologit, jotka haluavat olla uskollisia Raamattua ja tunnustuksia kohtaan.” (The Frankfurt Declaration 1970.)

4.4 Ekumenia tänään

Yhteyspyrkimykset ja opilliset keskustelut ovat jatkuvan työskentelyn kohteena edelleen Kirkkojen maailmanneuvostossa. Ympäröivä maailma tuottaa uusia kiistanalaisia aiheita, ja edelleen vanhoja teologisia erimielisyyksiä on ratkaisematta. Pohja ekumeeniselle kanssakäymiselle on kuitenkin vahvempi kuin aiemmin, ainakin rakenteellisesti. Kaikkien kirkkojen yhteinen haaste on jäsenkato ja uskonnollisuuden kriisi.

Eurooppalaisen ekumenian kannalta merkittävä asiakirja on vuonna 2001 Euroopan kirkkojen konferenssin ja Euroopan katolisten piispainkokousten neuvoston yhteistyönä syntynyt Carta Oecumenica. Sen tavoitteena on luoda suuntaa kirkkojen yhteistyölle ja yhteisen todistuksen syventämiselle. Sen erityinen hyöty paikallistason ekumerialle on se, että enemmistökirkoit ovat siinä virallisesti sitoutuneet yhteistyöhön jäsenmäärältään pienempien kristillisten yhteisöjen kanssa. (Hintikka 2010, 184–185).

Pariisin baasiksessa on kolme keskeistä asiaa, joilla on edelleen pysyvä ekumeeninen arvo ja merkitys. Ne ovat: persoonallisen uskon subjektiivinen korostus, uskon sisällön määrittäminen Kristus-keskeiseksi henkilökohtaiseksi tunnustukseksi, ja sitoutuminen Raamatun mukaiseen opetuslapseuteen ja Hänen valtakuntansa levittämiseen. (Cantell 2005. 15–17)

4.5 Ekumeeninen kasvatus

Kasvatus on toimintaa, jonka päämääränä on yksilön osallistuminen muun muassa oman sosiaalisen ympäristönsä toimintaan täysivaltaisesti (Hietamäki 2010, 60). Pyrkimyksenä ei siis ole ensisijaisesti opettaa, koulua tai kouluttaa, vaan ennen kaikkea auttaa yksilöä löytämään ne vahvuudet, joiden avulla hän voi integroitua häntä ympäröivään yhteiskuntaan ja siinä vaikuttaviin yhteisöihin, joihin hänellä on mahdollisuus ja halu liittyä. Kasvatuksen osa on siinä tapahtuva oppiminen, jonka avulla yksilö omaksuu niitä tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee saavuttaakseen kasvatuksen päämääränsä. Kasvatus-

filosofi Paolo Freiren käsitys dialogisesta kasvatuksesta, joka on vastavuoroinen prosessi, sopii erityisen hyvin ekumeenisen kasvatuksen lähtökohdaksi. (Hietamäki 2010, 66–67.) Perustaltaan ekumenia on tasa-arvoista dialogia, jossa osallistujat eli yksilöt ja yhteisöt toimivat vastavuoroisesti toisiltaan oppien. Tätä kutsutaan reseptiiviseksi ekumeniaksi (Hietamäki 2010, 62).

Oppiminen on kokonaisuudessaan uskon keskiössä. Simon Oxley osoittaa Raamatun kautta, että oppiminen tai yhteisellä matkalla oleminen ei koskaan saa loppua. Vain pysymällä ”liikkeessä” voi pysyä jatkuvan oppimisen konseptissa kiinni. Vain sen ansiosta usko pysyy ja kantaa. (Oxley 2002, 54–56.) Jeesus osoitti dialogisen kasvatuksen merkitystä kohdatessaan kanaantilaisen naisen. Opettaja eli Jeesus käsittää vastavuoroisessa dialogissa Jumalan osoittavan pelastuksen kaikille kansoille. (Matt. 15:21–28.) Myöhemmin Paolo Freire puhuessaan dialogipedagogiikasta käytti hyvin vastaavanlaista tilannetta vapautuksen ja rakkauden toteutumiseksi kasvatuksessa (Freire 2005, 97–98). Oxley katsoo oppimisprosessin olevan niin keskeisessä asemassa sekä Uudessa että Vanhassa testamentissa, että ekumeenisen oppimisen pitää säilyttää tämä traditio (2002, 58).

Ekumeeninen kasvatus ei pyri indoktrinoimaan, se ei toimi auktoriteettiasemasta käsin tallettavan oppimisen metodein eikä rakennu oikeassa olemiselle tai erilaisuuden pelolle. Minna Hietamäki tukeutuu saksalaisen Comenius-instituutin varajohtajaan Peter Schreineriin väittäessään, että ekumeenisen kasvatuksen tavoitteena on rakentaa identiteettiä, joka perustuu luottamukselle ja kyvyille kohdata toinen ihminen (Hietamäki 2010, 65). Kun tätä peilataan edellisessä kappaleessa käsitellyyn nuoren henkilön uskonnollisuuden kehitykseen liittyvään vertaiskonstruktioon, voidaan löytää yhteneväisyyksiä ekumeenisen kasvatuksen kanssa sekä tavoitteissa että toimintatavoissa. Molemmissa toimintatapana on vertaisten keskinäinen ajatusten jakaminen, ja päämääränä on oman tai yhteisön identiteetin muokkaaminen. Kenties tämä on peruste sille, että ekumeeninen toiminta, kuten esimerkiksi Taizén luostariyhteisössä Ranskassa tapahtuvat kokoontumiset, houkuttelee erityisen paljon nuoria.

Kasvatuksen kautta syntyvää muutosta Hietamäki kuvaa ekumeenisena orientaationa. Ekumeeninen orientaatio johtaa oman yhteisön arvojen ja toimintatapojen selkeämpään ymmärtämiseen ja siten vastavuoroisesti ymmärtämään toista. Se ei ole uhka tunnustus-

kuntakohtaiselle identiteetille, vaan johtaa identiteetin kasvuun luonteeltaan avoimemmaksi. Orientoitumisen myötä on mahdollista myös ymmärtää oma suhteellisuus sekä erottaa toisten kulttuuriset kontekstit ja kielipelit⁴. (2010, 68)

Teologian näkökulmasta on hankalaa erottaa ekumeenista kasvatusta omaksi saarekkeeseen irti muusta kasvatuksesta (Hietamäki 2010, 61–62). Tämän vuoksi ekumeeninen teologia katsoo kasvatuksen ja oppimisen olevan keskeinen osa itse uskoa (Oxley 2002, 69).

4.6 Maallikkoekumenia

European Fellowship perustettiin parantamaan kristillisten nuorisotyön jäsenjärjestöjen välistä yhteistyötä. Perustamisen lähtökohtana oli kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen. Se on maallikkoekumeeninen järjestö. Tämän tyyppisten järjestöjen keskeisenä tehtävänä on kasvattaa nuoria tunnustusten ja uskontojen väliseen vuoropuheluun (Muukkonen 2002, 18).

European Fellowship ei ole ollut osa allianssikristillistä liikettä, sillä se on koko ajan itse pyrkinyt vahvistamaan osallisuuttaan yhteisiin ekumeenisiin pyrkimyksiin. Sen taustalla ei myöskään ole herätyskristillisiä piirejä, eikä sen doktriiniin kuulu evankelisointi. Sen sijaan Global Fellowship EF:n kattojärjestönä, kuten kappaleessa 2 on selitetty, on solminut muodollisen virallisen suhteen Kirkkojen maailmanneuvoston kanssa.

European Fellowshipin toiminnassa ei ole mukana kirkkojen tai tunnustuskuntien virallisia edustajia ja harvemmin edes teologeja. European Fellowshipin vaikutus ekumeeniseen orientaatioon voi olla tästä huolimatta merkittävä. Erityisesti pääsiäiskurssille osallistuvat nuoret aikuiset kohdataan ymmärryksellisen kasvun kannalta herkässä iässä. Kokemukset kurssilta siirtyvät ja vaikuttavat heidän asenteisiinsa myöhemmin elämässä. (Muukkonen 2002, 375.) Oletettavasti osa pääsiäiskurssin käyneistä suuntautuu vastuullisempiin tehtäviin omassa paikallisjärjestössään tai jopa suuntautuu kirkolliselle alalle.

⁴ Ludwig Wittgensteinin luoma käsite, joka viittaa kielen yksinkertaisiin käyttöesimerkkeihin ja toimintoihin, joihin kieli on nivoutunut mukaan. (Wittgenstein 1999)

Maallikkoekumeenisessa toiminnassa on sekä mahdollisuuksia että uhkia. Mahdollisuudeksi voidaan katsoa ainakin sen, että European Fellowshipin kaltainen maallikkoekumeeninen järjestö voi tavoittaa myös niitä nuoria, jotka suhtautuvat kriittisesti kirkkoon (Muukkonen 2002, 376). Syitä voi olla monia, dogmaattisia, yhteiskunnallisia tai rakenteellisia. Osa nuorista ei koe olevansa ylipäättään uskonnollisia, mutta sekään ei estä heitä osallistumasta. Kirkko voidaan kokea etäiseksi ja byrokraattiseksi, vaikka sen opiin ei sinänsä suhtautuisi kriittisesti. Toisaalta kirkossa saattaa puuttua mahdollisuus vastuun kantamiseen, jota nuoret aikuiset ehkä kaipaisivat.

Maallikkoekumeenisen toiminnan riskit liittyvät teologiaan, tai paremminkin sen tuntemuksen puutteeseen. Mikäli järjestön toiminnassa ei ole teologista asiantuntemusta on vaarana, että päämäärä jää keinojen jalkoihin. Tällöin kristillisellä sanomalla ei ole enää osaa toiminnassa tai hartaushetkistä luovutaan. Riskinä on yhtäläillä teologian fundamentalisoituminen. Tällöin osa hyvistä toimintatavoista jää yksisilmäisen päämäärän jalkoihin. (Muukkonen 2002, 376.)

Ekumenian jatkuvan kehityksen kannalta sekä kirkkojen välinen ekumenia että maallikkoekumenia tarvitsevat toisiaan. Ruohonjuuritasolla tapahtuva kehitys on yhtäläillä merkityksellistä kuin kirkkojen väliset sopimukset. Mikäli kehitystä ja muutosta ei tapahdu molemmista suunnista, ekumenian toteutuminen on vaakalaudalla. Kirkkojen Maailmanneuvostossa asiaan on kiinnitetty huomiota jo pitkään. KMN:n pääsihteeri Visser't Hooft vahvisti maallikkoekumeenisten liikkeiden asemaa päätöspuheenvuorossaan vuoden 1962 konferenssissa: *Consultation on Ecumenical Policy and Practice for Lay Christian Movements*. (Muukkonen 2002, 383.)

5 SURVEY-TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymyksenä tässä tutkimuksessa on: mikä on kansainvälisen ekumeenisen nuorten leirin vaikutus nuorten aikuisten uskonnollisuuteen? Sitä selventäviksi apukysymyksiksi valikoituvat lopulta nämä: Miten nuoren aikuisen uskonnollisuus vaikuttaa rakentuvan? Onko pääsiäiskurssin sisällöllä merkitystä? Kun nuori palatessaan kohtaa sen yhteisön, josta hän on lähtenyt, muuttaako hän ajattelumallejaan tai kohtaako hän palatessaan yhteisönsä eri näkökulmasta? Mikä on ekumeenisen viitekehyksen vaikutus?

5.2 Tutkimusmetodin valinta

Tutkimuksen lähtökohtana oli tarve tutkia nuorten uskonnollisuutta. Lähtötilanteessa ajattelin ekumenian tulevan olemaan merkittävässä osassa. Tutustuttuani uskonnollisuustutkimuksiin havaitsin, että tässä ikäryhmässä tutkimuksen liittäminen olemassa olevaan tutkimukseen nuorten aikuisten uskonnollisuudesta tuntui mielekkäältä, joten ekumeenisuus jäi sivuosaan. Palaan kuitenkin lopputuloksissa ekumeenisen orientaation vaikutukseen uskonnollisuuden vahvistajana.

Sähköpostiosoitteet tarjosivat mahdollisuuden kvantitatiiviseen tutkimukseen. Perusopintojen aikana olin toteuttanut myös kansainvälisen tutkimustyön. Tuolloin ei ollut vielä mahdollisuuksia käyttää Webropol-työkalua ja tutkimus toteutettiin kirjeillä. Minua kiehtoi päästä toteuttamaan tutkimusta hieman suuremmalla aineistolla ja tutkia, miten kvantitatiivinen tutkimus soveltuu käyttäytymisen ja ihmisten sosiaalisten vuorovaikutuksen sekä uskonnollisuuden tutkintaan. Kvantitatiivisen tutkimusotteen valitseminen rajasi kuitenkin mahdollisuuden tutkia merkityksiä, ja tutkimus kohdistui yksilöllisten koettujen vaikutusten arviointiin. Merkityksen tutkiminen olisi tarkoittanut tutkimuksen kohteena olevan kurssin symboliarvojen tutkimista. Vaikutuksen tutkiminen

taas havainnoi, millainen teho ja seuraus kurssilla on yksilöön. Karkeasti konkretisoiden sitä voisi verrata liikennemerkkiin risteyksessä. Sen merkityksen tutkiminen tarkoittaisi sen symbolin ymmärtämisen selvittämistä ja sitä, kuinka se liittyy muuhun tietoon liikenteen kokonaisuudesta. Vaikutuksen tutkiminen taas olisi sitä, kuinka hyvin merkki vaikuttaa esimerkiksi lisäämällä turvallisuutta alueella. Jälkimmäistä voidaan tutkia kvantitatiivisesti, mutta ensimmäistä ei.

Käyttäytymistä kuvaavassa tutkimuksessa on harvinaista asettaa tutkimuskohteeksi vain yksi yksittäinen havainnointikohde. Tutkijaa kiinnostaa pikemminkin, kuinka ihmiset tai systeemi toimii käytännössä ja reagoi muutoksiin. Tämän vuoksi vain yhden ihmisen operaatioiden määrällinen mittaaminen ei ole koskaan riittävää ja tarvitaan useita eri mitattavia havaintoja. Tilastoyksiköt muodostavat yhdessä aineiston, joka tutkijan tulee analysoida. Aineistoa ei tule koota sattumanvaraisesti, vaan siten, että siitä pystyy muodostamaan käsityksen ilmiöstä, jotta halutaan tutkia. Jotta voidaan saada luotettavia tuloksia, täytyy mittaaminen suunnitella hyvin jo etukäteen. Kvantitatiivisissa tutkimuksissa mittari on syytä suunnitella huolellisesti ja testata hyvin ennen sen lähettämistä vastaanottajille. Kun kysely on kerran lähetetty, sitä ei voi enää muuttaa. Hyvä mittari tuottaa suuren määrän oleellista tietoa tutkijalle eikä jätä virheille juurikaan tilaa. Lyhyesti voisi sanoa, että hyvä mittari säästää paljon tutkijan aikaa analysointivaiheessa. (Nummenmaa 2009, 47.)

Tässä tutkimuksessa käytin mittarin suunnitteluun runsaasti aikaa ja kyselin sen soveltuvuutta useilta asiantuntijoilta. Ajoin kyselyllä kolme testikierrosta erilaisilla harjoitusryhmillä ja kehitin kysymysten kieliasua sekä rakennetta saamani palautteen perusteella. Kyselyn suunnittelu toteutettiin varsin varhaisessa vaiheessa tutkimusta, jolloin tutkimuskysymykset olivat edelleen muotoutumassa. Mittarista tuli tämän vuoksi osittain epätäydellinen, mikä vaikutti analysoinnin suorittamiseen sekä kerättyjen tietojen tarpeellisuuteen. (Liite 1) Lähetettyyn mittariin jäi myös harmillinen tekninen virhe, joka esti vastaamasta kysymykseen 20 (K20⁵ What kind of effect did the following occasions have on your ecumenical thinking on Easter Course?). Virhe korjattiin seuraavana päivänä, mutta se heikentää oleellisesti kysymyksen luotettavuutta.

⁵ Käytän kysymyksien kohdalla K-kirjainta numeron edellä viittaamaan liitteen 1 kysymysnumeroihin.

5.3 Tutkimuksen metodologia

Survey-menetelmän valinta perustui siihen, että sillä tavoin oli teoriassa mahdollista tavoittaa kaikki osallistujat. Diakin opiskelijoilleen tarjoama Webropol-verkkopalvelu sisälsi kaiken tekniikan hyvän ja toimivan kyselyinstrumentin suunnitteluun ja toteutukseen. Lisäksi Webropol-kyselylomakkeiden ulkoasu oli selkeä ja vastaaminen oli yksinkertaista ja nopeaa. Tämän kyselyn haasteena oli kysymysten sanoittaminen ja muotoilu. Kysely toteutettiin englannin kielellä, mutta suurin osa vastaajista oli muita kuin englantia äidinkielenään puhuvia. Ongelma ei ollut ainoastaan siinä, että saadaan muodostettua toimivia kysymyksiä, kysymysten piti myös olla ymmärrettäviä ja selkeitä kielitaitotasoltaan erilaisille ihmisille. Pääsiäiskurssin kielenä on kuitenkin aina ollut englanti, joten oletuksena oli, että suurimmalla osalla olisi vähintään tyydyttävä englannin kielen taito.

Hyvästäkään sanoituksesta ja sanavalinnoista ei ole hyötyä, jos ei pidä mielessä vastaajan vaikeuksia ymmärtää kysymystä. Kysymysten sanavalintojen kanssa työskentely on läheistä otannalle. Sanavalinnat vaikuttavat siihen miten vastaajat vastaavat. Oppenheim kuvaa kyselyä vähän kuin kalasteluksi. Pinnan yläpuolella on vaikeaa arvioida millaisia syöttejä pitäisi käyttää ja mihin syvyyteen niitä tulisi laskea. Tarkoituksena on saada toivotut ominaisuudet tai kenties yleinen suuntaus selville suuremmasta kokonaisuudesta. Millainen kalakanta järvessä on, tai millaiset asiat kurssilla olivat tärkeitä. Tarvitaan adekvaatteja kysymyksiä, jotka on tarkennettu oikein ilmiön selvittämiseksi. Sanoituksen pitää olla oikein, ja vastausvaihtoehtojen täytyy helpottaa vastauksen antamista kuitenkin vääristämättä vastauksia. Samalla vastaajaa pitää kunnioittaa, koska hän on uhraamassa aikaa ja vaivaa tutkimuksen eteenpäin saattamisessa. Vastaajan kielitaitoa ei saa aliarvioida, samaten hänen pohjatietoaan tutkittavasta kohteesta ei tule yliarvioida, sama tietenkin myös päinvastoin. Haasteena on vastaajan mielenkiinnon ylläpitäminen alusta loppuun. (Oppenheim 1992, 121–122.) Vastaajan tulisi tuntea panoksensa merkittäväksi ennen kyselyyn vastaamista, sen aikana ja sen jälkeen.

5.4 Aineiston keruu, käsittely ja analysointi

Kysely lähetettiin kaikille vuosina 2007–2013 pääsiäiskurssille osallistuneille heidän itse ilmoittamiinsa sähköpostiosoitteisiin. Kohdejoukko valittiin sillä perusteella, että tuolta ajalta oli olemassa sähköpostiositteet yhteystietona, lisäksi yli 200 henkilön joukon katsoin olevan riittävän suuri kvantitatiivisen aineiston keräämiseen. Vastaanottajia oli yhteensä 207 ja kaikki sähköpostiositteet olivat toimivia. Mistään ei voi kuitenkaan tietää käyttivätkö kaikki kohdehenkilöt enää vuosia aiemmin ilmoittamiaan sähköpostilaatikoitaan. Vastauksia tuli 67 ja vastausprosentti oli näin ollen 33. Linkki kyselylomakkeeseen oli saatekirjeessä (Liite 2), jonka jokainen vastaanottaja sai sähköpostiin. Vastausaikaa oli ensin kolme viikkoa, jonka jälkeen annettiin reilu viikko lisäaikaa. Muistutusviestit lähetettiin kahdesti niihin osoitteisiin, joista ei ollut vastattu.

Aineiston analysointiin käytettiin Webropol-ohjelman statistiikkatyökaluja sekä Excel-
taulukkolaskentaohjelmaa. Webropol-ohjelman avulla laskin keskeiset tunnusluvut sekä korrelaatiot ja regressiot. Nämä luvut oli mahdollista siirtää Excel -ohjelmaan ja jatkaa niiden käsittelyä siellä. Kohdejoukkoon suhteutetut laskelmat tehtiin Excel -ohjelmassa.

5.5 Laadullisen aineiston analysointi

Kyselyssä oli seitsemän avointa kysymystä, johon vastaaminen ei ollut pakollista. Niiden tarkoituksena oli tuottaa täydentävää tietoa määrällisille tunnusluville. Vastaukset on analysoitu käyttäen hyväksi sisällön analyysia. Olen luokitellut ja teemoitellut aineiston sekä Webropol-ohjelman avulla että manuaalisesti. Analyysi on tehty induktiivisesti teoriaohjaavan lähestymistavan kautta. Päättely siis perustuu aineistoon, jota aiemmin esitetty teoria ohjaa. Mitä myöhemmin teoria tuodaan mukaan ohjaamaan analyysia, sitä induktiivisempi lähestymistapa saavutetaan. Teoriaohjaava lähestymistapa on kuitenkin tietynlaista tasapainoilua deduktion ja induktion välimaastossa. (Tuomi ja Sarajärvi 2012, 91-100.)

Tutkimuksen teoriaosat rakentuivat tutkimuksen edetessä, joten tutkimusprosessi oli laadullisen tutkimuksen osalta vääjäämättä induktiivinen. Toisin sanoen tutkimuksen tulokset ohjasivat teoreettisen viitekehyksen rakentamista. Alustava tutustuminen tut-

kimuksen tuloksiin ohjasi koko tutkimusasetelman rakentamista. Toisaalta avovastaukset on analysoitu tutkimusprosessin viimeisessä vaiheessa. Tällöin olen tietoisesti palannut teoriaan ja antanut sen ohjata aineiston analysointi. Tästä syystä on lopulta vaikeaa sanoa, onko lähestymistapa induktiivinen vai deduktiivinen. Itse katson sen olevan koko tutkimusprosessissa induktiivinen. Laadullisen aineiston analysointia voi kuvata myös abduktiiviseksi, eli päättelyä parhaaseen saatavilla olevaan selitykseen. Johtopäätökset eivät ole deduktiivisesti päteviä, mutta riittävän hyviä. (Douven 2011.)

5.6 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti

Kvantitatiivisen tutkimuksen kohdalla pitää aina voida arvioida sen luotettavuutta. Luotettavuutta mitataan validiteetilla ja reliabiliteetilla. Validiteetilla tarkoitetaan pätevyyttä ja yleistettävyyttä. Reliabiliteetti tarkoittaa luotettavuutta, pysyvyyttä ja tarkkuutta.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa mittarin reliabiliteetti on ainoastaan numeerisesti mitattavissa oleva suure. Mittaus ei ole koskaan täydellinen, vaan siinä on aina eri syistä johtuvaa satunnaisvirhettä. Käyttäytymistieteen käsitteet ja tutkimus ovat kompleksisia, ja tästä syystä mittausvirhe tulisi aina teoreettisesti arvioida. Klassinen mittausteoria perustuu oletukseen siitä, että havaittu arvo kostuu todellisesta arvosta sekä mittausvirheestä. Reliabiliteetin estimointiin olen käyttänyt sisäisen konsistenssin menetelmää. Mittaaminen suoritetaan testikysymyksistä tai niiden osista, joita kutsutaan itemeiksi. Kaikkien valittujen itemien välisistä korrelaatioista lasketaan keskiarvo, jota kutsutaan Cronbachin α -kertoimeksi. (Nummenmaa 2009, 346-357.) Lomakkeen kaikkien monivalintakysymysten reliabiliteetti oli ($\alpha = .76$) ($N=38$), ja itemit korreloivat hyvin [.73, .78] mittarin kokonaispistemäärän kanssa.

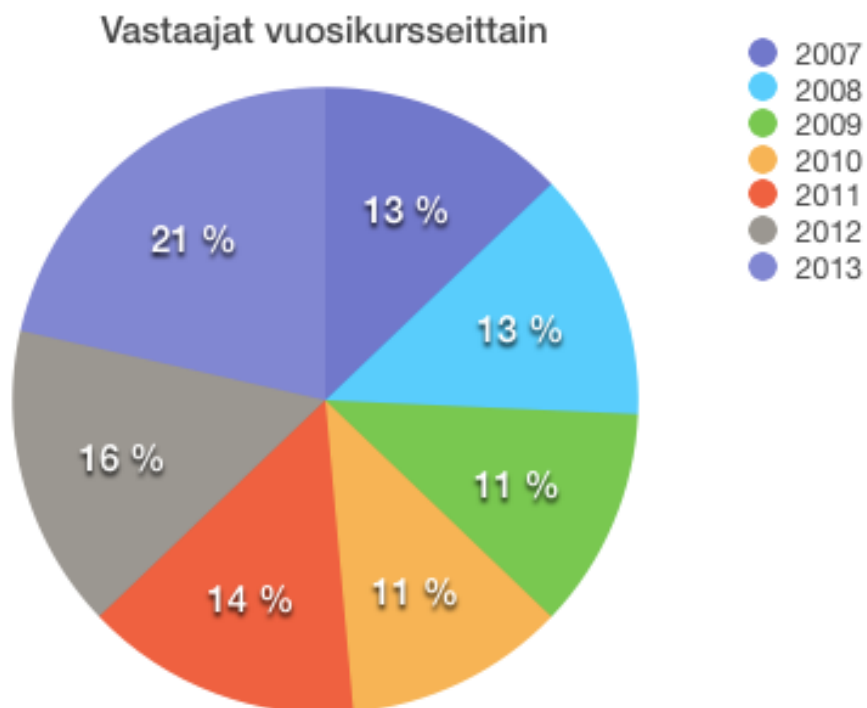
Reliabiliteettia heikentää kysymyksessä 20 tapahtunut tekninen virhe. Ensimmäiset viisi vastaajaa raportoivat viasta, joka oli kysymyksen teknisessä täytössä. Kysymys 20 oli suunniteltu vastattavaksi siten, että jokainen väittämä arvioidaan Likertin asteikolla. Valintavirheen vuoksi ensimmäisten viiden vastaajan kohdalla ohjelma salli vain yhden asteikon arvon käyttämisen koko kysymyksen väittämäjoukkoa kohden, eli väittämien asettamista yhdelle Likertin asteikolle. Toisin sanoen ensimmäiset viisi vastaajaa pys-

tyivät vastaamaan vain viiteen väittämään ja kaikkiin asteikon eri vastausvaihtoehdoilla. Luvussa 8 kysymyksen 20 vastaukset esitetään taulukkona, koska katson vaikutuksen olevan sen verran vähäinen, että voin käyttää kysymyksen tuloksia analyysissäni. Ensimmäiset vastaajat olivat käyttäneet seuraavaa avointa kysymystä 21 ongelman raportointiin, minkä ansiosta huomasinkin ongelman jo ensimmäisenä päivänä. Kysymykseen 21 tulleen virheen olen huomionnut analysoidessani avovastauksia.

Validiteetti ei ole täydellinen, koska tutkimusongelma muuttui hieman mittauksen jälkeen. Tavanomaisesti kvalitatiivisen tutkimuksen mittarin tulisi perustua teoriaan sekä tutkimusongelmaan. Tässä tutkimuksessa lähestymistapa on ollut epäkonventionaalinen, sillä teoria on suurimmaksi osaksi rakentunut datan keräämisen jälkeen. Vastausten analysointi on kuitenkin kokonaisuudessaan toteutettu vasta teoreettisen viitekehyksen muodostumisen jälkeen. Menettelytapa ei ollut tarkoituksenmukaisesti valittu. Opinnäytetyön suorittamisen aikataulu sekä datan keruun optimaalisin ajanjakso eivät sopineet yhteen. Jälkeenpäin ajatellen tulokset olisi voinut kerätä myöhemminkin, jolloin teoria olisi jo ollut valmiina. Ajattelen kuitenkin, että puutteista ja epäkonventionaalisuudesta huolimatta, tutkimus kartoittaa pääpiirteittäin kohtuullisesti niitä asioita, joita tämän tutkimuksen tulokset edellyttävät. Niillä on saatu kerättyä mielestäni riittävästi dataa tarkastelun kohteena olevan kurssin vaikutuksesta nuorten aikuisten uskonnollisuuteen.

5.7 Katoanalyysi

Kyselyn vastausprosentti oli 33. Tämän vuoksi on syytä selvittää poikkeako koko kohdejoukko oleellisesti vastanneiden joukosta. Kohdejoukosta on tiedossa sukupuoli, kotimaa ja järjestö sekä osallistumiskerrat. Sukupuolijakauma on sekä kohdejoukossa, että vastanneissa lähes sama, eli naisia oli hieman alle 60 %. Osa vastaajista oli osallistunut useamman kerran pääsiäiskurssille. Myöskään useasti kurssille osallistuneiden osuudessa ei ollut suurta eroa kohdejoukon ja vastanneiden välillä. Vähintään kahdesti osallistuneita oli kohdejoukossa 10 % ja vastaajajoukossa 9 %. Ainoa selkeä kato on maakohtaista. Taulukossa 2 (luku 6.1) on kuvattu maakohtaiset vastausprosentit. Vastauksissa maltalaiset ovat hieman yliedustettuna ja ukrainalaiset taas selkeästi aliedustettuna. Ukrainalaisten lisäksi myös virolaiset ovat aliedustettuna.

KUVIO 1. Osuudet vastaajista vuosikursseittain korjattuna siten, että usealle kurssille osallistuneista on huomioitu vain ensimmäinen osallistuminen

Vastauksia on tullut tasaisesti kaikkien vuosien kursseilta. Suhteutettuna vuotuisiin kokonaisosallistujamääriin vastausaktiivisuus kasvaa hieman vuoden 2007 ja 2013 kurssien välissä. Poikkeuksen tekee vuoden 2012 kurssi, jossa kokonaisosallistujamäärä oli poikkeuksellisen pieni. Sille kurssille osallistuneiden vastausaktiivisuus on suhteellisesti korkeampi. Kokonaisvastaajamäärään suhteutetut kurssikohtaiset osuudet vastauksista vaihtelevat 13–16 prosentin välillä, kun suhdelukuja on korjattu ottamalla huomioon usealle kurssille osallistuneiden kohdalla vain ensimmäinen kurssi. Viimeiseltä tutkimuksessa mukana olleelta vuoden 2013 kurssilta prosenttiosuus oli hieman korkeampi, eli 21. (Kuvio 1.)

Kurssikohtaisesti tarkasteltuna voidaan havaita, että vähiten vastaajia suhteessa osallistujien kokonaismäärään on ollut ensimmäisiltä kursseilta. Näidenkin kurssien vastausprosenttia voidaan kuitenkin pitää kohtuullisena. Vastaajamäärien osuus vaikuttaa kas-

vavan kääntäen verrannollisesti siihen kuinka pitkä aika on kulunut kurssista. Poikkeuksen tässä tarkastelussa tekee vuosi 2012, jolloin pääsiäiskurssi oli verrattain pieni, mutta kyselyyn on tuon vuoden kurssilaisista vastannut yli 50 %. Kuviossa 2 on esitetty kyselyyn vastaajat siten, että usealle kurssille osallistunut on luonnollisesti laskettu vastaajaksi jokaiselle kurssille johon hän on osallistunut. Tämän vuoksi vastaajien yhteenlaskettu summa ei vastaa kyselyyn vastanneiden määrää. (Kuvio 2.)

KUVIO 2. Kyselyyn vastanneet ja vastaamatta jättäneet vuosittain

Katoanalyysin perusteella katson, että vastaajajoukko edustaa riittävän hyvin kohdejoukkoa enkä ole pystynyt löytämään vastaajajoukon ja kokojoukon välillä merkittävästi tulosta vääristäviä eroja. Vastaajajoukko on pieni, mutta edustaa hyvin pääsiäiskurssin osallistujia.

5.8 Tutkimuksen eettisyys

Eettisyys tutkimuksessa alkaa tutkijan suhtautumisesta omaan työhönsä. Työn aiheen valinnassa, tiedonhankinnassa sekä prosessissa ja tulosten esittämisessä ja soveltamisessa pitää näkyä tutkijan eettinen asenne. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 11-12.) Tutkimus on noussut omasta mielenkiinnostani aihetta kohtaan. Eettisyyden jatkuvan

tarkastelun tarvetta kasvattaa oma sidonnaisuuteni tutkittavaan järjestöön sen puheenjohtajana. Aiheesta keskusteltiin puheenjohtajiston kesken ja lupa tutkimukseen sovittiin yhteisesti suullisesti. Kohdejoukolle ilmoitettiin kyselyn saatekirjeessä tutkimuksen aihe pääpiirteittäin sekä tutkijan yhteystiedot. Tutkimuksen aikataulua en osannut määrittellä, joten sitä tietoa vastaajilla ei ollut.

Kyselyn vastauksia on käsitelty luottamuksellisesti ja ne on esitetty tutkimusraportissa siten, että vastaajien yksityisyys on suojattu. Tämän vuoksi avointen kysymysten yhteydessä on ilmoitettu vain ikäryhmä ja sukupuoli. Kansallisuuden merkitseminen olisi todennäköisesti heikentänyt yksityisyyden suojaa liiaksi. Tutkimusaineisto on olemassa webropol-ohjelmassa sekä tekijän tietokoneella. Paperiversiot on tulosten analyysin valmistuttua tuhottu.

Tutkimus on toteutettu siten, ettei sillä pitäisi olla henkistä haittaa tutkimuksen kohteille. Taloudellisia haittavaikutuksia European Fellowshipin toiminnalle ei ole syntynyt. Tutkijana olen pikemminkin joutunut miettimään tutkimuksen objektiivisuutta, jotta en sortuisi toteuttamaan pääsiäiskurssia ylistävää mainoskampanjaa. Minulla on joka tapauksessa kaksoisrooli toimia sekä tutkijana että vastaanottaa järjestön puolesta tutkimustulokset. On kuitenkin huomioitava, että en itse ole koskaan osallistunut tutkimuksen kohteena olevalle pääsiäiskurssille enkä näin ollen ole muodostanut minkäänlaista henkilökohtaista kokemusta leiristä. Puheenjohtajana minua ajaa päämäärä selvittää, miten toimintaa kehitetään. Tutkijana tehtäväni on selvittää, mistä on kyse ja miksi.

6 KYSELYN TULOKSET

6.1 Vastausaktiivisuus

Kyselyyn vastasi määräaikaan mennessä 67 vastaajaa eli 33 % kaikista 207 kyselyn saaneista. Webropol-järjestelmä ei ilmoittanut yhdenkään sähköpostiosoitteen olleen virheellinen, mutta on mahdoton sanoa olivatko kaikki edelleen aktiivisessa käytössä. Vastaajista enemmistö oli naisia 58 % (N=38). Taulukossa 2 on esitelty vastausaktiivisuus maittain. Vastauksista eniten eli 27 % (N=18) saatiin tanskalaisilta, toiseksi eniten oli unkarilaisia⁶ vastaajia 16 % (N=11) ja kolmanneksi eniten suomalaisia 15 % (N=10). Suhteutettuna kohdejoukkoon maltalaisten vastausprosentti oli erittäin korkea (53 %). Tämä saattaa johtua siitä, että vuoden 2015 pääsiäiskurssi tullaan pitämään Maltalla, mikä on lisännyt heidän kiinnostustaan ottaa osaa tutkimukseen. Myös tanskalaisten lukua (38 %) voidaan pitää hieman muuta korkeampana, mihin saattaa vaikuttaa se, että FDF on viime vuosina ollut aktiivinen toimija European Fellowshipissa.

Ukrainasta vastauksia saatiin 25 osallistujista vain kahdelta, mikä selittynee ainakin osittain siellä käynnissä olevalla kriisillä. Virosta oli ainoastaan yksi vastaaja yhdestätoista osallistuneesta. Virolaisten vastaajien puuttumisen taustalla voi piillä se historiallinen syy, että Viron kirkko on kärsinyt muiden Itä-Euroopan maiden tapaan kommunismista. Kuten aiemmin on todettu, protestanttiset kirkot eivät kyenneet palauttamaan enemmistöasemaansa Neuvostoliiton hajottua. Viron kirkon resurssit eivät kenties mahdollista nuorten aikuisten pitämistä laajamittaisesti toiminnassa mukana. Toisaalta myös erittäin sekulaari yhteiskunta heikentänee nuorten aikuisten mahdollisuuksia jäädä kirkon toiminnan yhteyteen. Tämä jää kuitenkin arvailujen varaan, koska aineisto ei tuota riittävästi tietoa asian varmistamiseksi.

⁶ Unkarilaiset vastaajat ovat todennäköisesti etnisesti unkarilaisia, mutta noin puolet heistä on Romanian kansalaisia, koska jäsenjärjestö IKE edustaa Romanian unkarilaista vähemmistöä Transsylvanian alueella. Vain yksi vastaaja ilmoitti olevansa romanialainen. Unkarilaisuus viittaa tässä tutkimuksessa etnisyyteen enemmän kuin kansalaisuuteen.

TAULUKKO 2. Vastausaktiivisuus maittain.

<i>Maat</i>	<i>Kohdejoukko</i>	<i>Vastausten lukumäärä</i>	<i>Vastausprosentti</i>
<i>Tanska</i>	47	18	38 %
<i>Suomi</i>	33	10	30 %
<i>Unkari ja Romania</i>	35	12	34 %
<i>Malta</i>	17	9	53 %
<i>Yhdistyneet kuningaskunnat ja Irlanti</i>	21	6	29 %
<i>Ukraina</i>	25	2	8 %
<i>Muut⁷</i>	29	10	34 %

Vastaajista roomalais-katolisen kirkon jäseniä ilmoitti olevansa 24 % (N=16), luterilaisia 42 % (N=28) ja muita protestantteja 25 % (N=17), mikä kuvastelee hyvin yleistä käsitystä jäsenistöstä. Vastaajista vain yksi kuului ortodoksiseen kirkkoon.

Kyselyssä tiedusteltiin myös vastaajien kokemusta omasta uskonnollisuudesta (K6) suhteessa oman maan keskiarvoon. 59 % (N=39) koki olevansa erittäin uskonnollisia tai keskiarvoa uskonnollisempia. Vastaavasti 11 % (N=7) ei kokenut itseään lainkaan uskonnolliseksi.

TAULUKKO 3. Sukupuoli- ja ikäryhmäerot käsityksessä omasta uskonnollisuudesta suhteessa oman maan keskiarvoon.

<i>Sukupuoli tai Ikäryhmä</i>	<i>Keskiarvoa enemmän uskonnollinen %</i>	<i>Keskiarvo %</i>	<i>Keskiarvoa vähemmän uskonnollinen tai uskonnoton %</i>
<i>(N=66)</i>	59 (N=39)	27 (N=18)	14 (N=9)
<i>Naiset (N=38)</i>	55 (N=21)	32 (N=12)	13 (N=5)
<i>Miehet (N=27)</i>	63 (N=17)	22 (N=6)	15 (N=4)
<i>18–20 (N=9)</i>	56 (N=5)	22 (N=2)	22 (N=2)
<i>21–25 (N=29)</i>	51 (N=15)	38 (N=11)	10 (N=3)
<i>26–30 (N=24)</i>	61 (N=15)	22 (N=5)	17 (N=4)

⁷ Ukraina, Viro, Itävalta, Latvia, Liettua, Saksa ja Slovakia

Ikä- ja sukupuoliryhmiin jaetun uskonnollisuuden taulukosta (Taulukko 3) voidaan havaita, että osallistujat ovat kussakin ikä- ja sukupuoliryhmässä selvästi keskivertoa uskonnollisempia omasta mielestään. Miehet ovat kokeneet itsensä keskivertoa uskonnollisemmaksi kuin naiset. Vähemmän uskonnolliseksi itsensä kokevia on sukupuolesta riippumatta suunnilleen saman verran. Ikäluokissa siirryttäessä lähemmäs 30-vuoden ikää nuoret aikuiset ovat selkeämmin vähemmän keskivertoa. Keskiverta on pienentynyt ja vastaajat ovat selkeämmin etupäässä uskonnollisempia, mutta myös vähemmän uskonnollisia. Toisin sanoen vanhemmat vastaajat ovat selkeämmin identifioineet itsensä keskiverrosta poikkeaviksi. Vastausmäärä oli kuitenkin sen verran pieni, ettei siinä ole luotettavaa yleistettävyyttä. Lisäksi kysymys ei ole seurannasta, joten tätä tulosta ei pidä ymmärtää yksilöllisinä muutoksina. On myös selvää, että vastaukset ovat kovin erilaisia niillä, jotka ovat osallistuneet kurssille viimeksi vuonna 2007 kuin 2013 koska aikaa kyselyyn vastaamisen ja kurssin välillä on huomattavasti enemmän.

Ikäjakauma kyselyn vastaajien kesken osoittaa, että pääosa vastaajista (43 %) oli 21–25-vuotiaita. Toiseksi eniten vastaajia oli 26–30-vuotiaiden ryhmässä, yhteensä 36 %. Tätä vanhempia vastaajia oli vain muutamia, mikä on ymmärrettävää, sillä pääsiäiskurssin aikana he olisivat olleet vähintään 24-vuotiaita, joka on selvästi keskimääräistä korkeampi ikä osallistua leirille. Leirille osallistuvien keski-ikä ei ole tilastoitu, mutta nykyisen käytännön mukaan leiri on suunnattu 18–25-vuotiaille. Oletettavasti suurin osa vuosina 2007–2013 osallistuneista on noudattanut tätä ikäjakaumaa.

6.2 Odotukset ja mielikuvat

Tutkimuksessa selvitettiin osallistujien odotuksia pääsiäiskurssista, eli mitä he olivat kuvitelleet pääsiäiskurssin sisältävän ennen sinne osallistumista. Keskeisin odotus oli, että kurssilla saisi tavata ihmisiä eri uskontokunnista (Taulukko 4). Skaalana on Likertin asteikko, jolla 1 tarkoittaa ei lainkaan totta ja 5 erittäin paljon totta.

Yleisesti odotukset pääsiäiskurssia kohtaan olivat lähes joka kohdalla keskimäärin korkeat. Toiveessa oppia jotakin alin arvosana oli 3. Se kertoo siitä, että pääsiäiskurssilta odotetaan elementtejä, jotka voivat tarjota oppimiskokemuksia. Uusien kavereiden saaminen, hengellisyys ja yllätyksellisyys eivät ole osalle lainkaan tärkeitä.

TAULUKKO 4. Odotukset pääsiäiskurssia kohtaan

K9 Mitkä olivat odotuksesi pääsiäiskurssia kohtaan?	keskiarvo	md	mo	N
<i>Pitää paljon hauskaa</i>	4,3	4	5	67
<i>Oppia jotain uutta</i>	4,3	4	5	67
<i>Aikaa hartaudelle ja rukoukselle</i>	3,5	4	5	67
<i>Mielenkiintoinen ohjelma</i>	4,3	4	4	67
<i>Tavata ihmisiä eri tunnustuskunnista</i>	4,3	5	5	67
<i>Kohdata jotain yllättävää</i>	3,9	4	5	67
<i>Saada uusia ystäviä</i>	4,2	4	5	66

Tutkimuksessa henkilöitä pyydettiin myös arvioimaan, mitkä sanat kuvaavat parhaiten pääsiäiskurssia. Skaalana käytettiin samaa Likertin -asteikkoa. Tässä korkeimmalle nousi ystävällismielinen (friendly) ja sen perässä hauska ja viihdyttävä.

TAULUKKO 5. Odotusten ja toteuman korrelaatiot pääsiäiskurssilla

K9 Odotukset / K12 kuvaavat sanat	R (Pearson)	N
<i>Pitää paljon hauskaa / Hauska</i>	.54	67
<i>Oppia jotain uutta / Opetuksellinen</i>	.39	67
<i>Aikaa hartaudelle ja rukoukselle / Uskonnollinen</i>	.07	67
<i>Mielenkiintoinen ohjelma / Viihdyttävä</i>	.18	65
<i>Tavata ihmisiä eri tunnustuskunnista / Ekumeeninen</i>	-.04	55
<i>Kohdata jotain yllättävää / Yllättävä</i>	.23	66
<i>Saada uusia ystäviä / Ystävällinen (ilmapiiri)</i>	.46	66

Odotusten ja toteutuman välillä eniten eroa oli oppimisessa, joka kurssia kuvaavissa sanoissa oli laskenut hieman enemmän suhteessa muihin asioihin. Ennako-odotukset ovat siten hieman korkeammalla suhteessa opetukselliseen sisältöön kuin koettu lopputulos. Korrelaatiot kuitenkin osoittavat, että ainoa edes hieman selkeämpi yhteys on hauskan odotuksen ja toteutuman välillä. Vertailin odotuksia ja kuvaavia sanoja, joita siis tulkitseen toteutumaksi Pearsonin korrelaatiolla (Taulukko 5). Kysymykset oli pyritty luomaan vastinpareiksi, mutta ainakin ekumenian kohdalla tuntuu, että yhteyttä ei ole. Aikaa hartaudelle ja rukoukselle ei välttämättä yhdistetä niinkään uskonnollisuuteen, vaan esimerkiksi hengellinen olisi ollut soveltuvampi sana. Käsitteiden luomat mielikuvat lisäksi vaihtelevat maittain, ja niiden ymmärtäminen ja kääntäminen vieraasta kielestä voi tuoda lisää haasteita vastaajalle. Molempien kysymysten asteikoilla kaik-

ki arvot sijoittuvat kuitenkin korkealle. Ehdotetut sanat ovat kaikki positiivisia, joten kysymys olisi kenties pitänyt asettaa vastakohtapareiksi.

Vertailen tässä seuraavaksi odotuksien pohjalta vastaajien suhdetta pääsiäiskurssiin sekä uskonnollisuuteen. Ensimmäinen mielenkiintoinen tieto on selkeän korrelaation puute sen välillä, mitkä olivat vastaajien odotukset hartauselämän suhteen ja olivatko he kokeneet kurssin uskonnolliseksi. Taulukossa 6 kuvataan vastaajaryhmää, joka on asettanut odotukset hartaudenharjoittamisesta leirillä matalalle (1–2) sekä vastaajaryhmää, joka on asettanut vastaavat odotukset korkealle (4–5). Vastaajien näkemys leirin uskonnollisuudesta on molemmilla ryhmillä samankaltainen. Leiri koetaan siis osanottajien mielestä uskonnolliseksi riippumatta siitä, miten omat odotukset ja kiinnostus suhteutuvat asiaan.

TAULUKKO 6. Vastaajien odotukset suhteessa kokemuksiin uskonnollisuudesta

<i>K12 Kuinka nämä sanat kuvaavat pääsiäiskurssia? (1 ei lainkaan – 5 erittäin paljon)</i>	<i>Aikaa hartaudelle ja rukoukselle 1–2 (N=16)</i>	<i>Aikaa hartaudelle ja rukoukselle 4–5 (N=35)</i>
<i>Ei lainkaan uskonnollinen (1)</i>	0 (0%)	0 (0%)
<i>Vain vähän uskonnollinen (2)</i>	1 (6,3%)	2 (5,7%)
<i>Uskonnollinen (3)</i>	3 (18,8%)	6 (17,1%)
<i>Paljon uskonnollinen (4)</i>	9 (56,3%)	18 (51,4%)
<i>Erittäin paljon uskonnollinen (5)</i>	3 (18,8%)	9 (25,7%)

Merkillepantavaa on, että hengelliset odotukset eivät olleet korkeat vain niillä, jotka kokivat itsensä keskimääräistä uskonnollisemmaksi. Keskimääräistä uskonnollisemmaksi itsensä kokeneista (N=39) 20 vastaajaa kuului niihin, jotka erityisesti odottivat kurssilta hengellisiä asioita. He pitivät leiriä myös keskimäärin yhtä uskonnollisena kuin muutkin, vaikka hajontaa vastauksissa oli enemmän. Vastaajista 7 ei pitänyt itseään lainkaan uskonnollisena, mutta heistäkin valtaosa odotti kurssilla olevan aikaa hengellisyydelle. Keskivertoa uskonnollisemmaksi itsensä kokevat vastaajat kokivat selkeästi muuta vastaajajoukkoa enemmän uskonsa vahvistuneen teini-ikään jälkeen (67 % ja 80 %).

6.3 Suhde koettuun uskonnollisuuteen

Tutkimuksessa tutkittiin myös vastaajien uskonnollisuuden esiintymistä arkipäiväisessä elämässä eri viiteryhmien parissa (Taulukko 7). Niille, jotka kokivat itsensä keskivertoa uskonnollisemmiksi, on luonnollisesti tavallisempaa keskustella uskonnollisista asioista, joskaan heillekään se ei ole kovin arkipäiväistä. Uskonnollisemmat ovat todennäköisesti enemmän tekemisissä pastorien tai nuorisotyönohjaajien kanssa, minkä vuoksi tulos on korkeampi.

Kurssille osallistuneiden ystäväpiiri vaikuttaa joko muotoutuneen sen mukaan, mikä on oma suhde uskonnollisuuteen, tai uskonnollisemmaksi itsensä kokevat vain puhuvat helpommin uskonnollisista asioista. Ystäväpiiri on uskonnollisemmilla selvästi eri kuin se, jonka kanssa ollaan tekemisissä paikallisissa yhteisöissä eli vertaisryhmä. Tarkoitan tällä sitä, mitä on kuvattu taulukossa 7, että uskonnollisemmaksi itsensä kokevat keskustelevat uskonnollisista ajatuksistaan lähimpien ystäviensä kanssa huomattavasti enemmän kuin vähemmän uskonnolliset. Asteikolla 1-5 (1 ei koskaan - 5 lähes päivittäin) annettujen pistemäärien muodostama keskiarvo oli 39 % suurempi uskonnollisemmaksi itsensä kokevilla. Sama ero paikallisissa ryhmissä olevien vertaisten välillä käydyistä uskonnollisista keskusteluista oli uskonnollisemmilla vain 13% suurempi. Uskonnollisemmat katsoivat keskustelevansa vertaistensa ryhmänvetäjien kanssa 12% vähemmän uskonnollisista asioista kuin lähimpien ystäviensä.

Vähemmän uskonnolliset taas raportoivat keskustelevansa 8% enemmän vertaistensa kanssa kuin lähimpien ystävien. Heille paikallinen vertaisryhmä oli tilastollisesti merkittävin paikka uskonnolliselle keskustelulle. Tulos antaa viitteitä sille, että kristillinen paikallistoiminta vahvistaa toisten uskonnollista keskustelua, ja toisilla se on vain yksi tila keskustelulle. Uskonnollisilla vaikuttaa siis olevan uskonnolliseen keskusteluun valmiimpi ystäväpiiri ja sen rinnalla kristillinen toimintaympäristö. Keskimääräisesti tai sitä vähemmän uskonnolliset taas kokevat kristillisen toimintaympäristön olevan hengelliselle keskustelulle luontevampi kuin oma muu ystäväpiiri. Paikallisyhteisö siis vaikuttaa toimivan keskitien kohtaupaikkana.

TAULUKKO 7. Uskonnollisuus suhteessa arkipäiväiseen kanssakäymiseen eri ryhmien välillä

K23 / K6	Kuinka uskonnollinen olet oman maasi keskiarvoon nähden? (5 erittäin uskonnollinen, 4 keskivertoa enemmän, 3 keskitasoa, 2 vähemmän kuin keskimäärin, 1 en ole uskonnollinen)			
Kuinka usein puhut uskuntoon liittyvistä ajatuksistasi tai omasta uskostasi näiden ryhmien kanssa? (1 en koskaan - 5 lähes päivittäin)	Kaikki (N=67)	4-5 (N=39)	1-3 (N=37)	 Erotus (4-5 ja 1-3)
<i>Perhe</i>	2,74	3,03	2,27	0,76
<i>Lähimmät ystävät</i>	3,09	3,44	2,48	0,96
<i>Työtoverit</i>	1,89	2,11	1,60	0,51
<i>Luokka-/ opiskelutoverit</i>	2,10	2,26	1,92	0,33
<i>Pappi / nuorisotyönohjaaja</i>	2,70	3,16	2,12	1,05
<i>Paikallisjärjestön johto</i>	2,52	2,81	2,15	0,66
<i>Vertaiset nuorten ryhmän jäsenet</i>	2,91	3,03	2,69	0,33

Taulukossa kannattaa kiinnittää huomiota myös siihen, että perheen osuus ei ole kummassakaan ryhmässä kärkipäässä. Tätä voi tulkita joko siten, että nuorten aikuisten irtautuminen perheestä johtaa harvempaan kohtaamiseen, eli luonnollisesti mahdollisuuksia lähes päivittäiseen keskusteluun ei synny. Toisaalta se myös tukee mm. Hervieu-Léger:n teoriaa katkeavasta ketjusta, jossa vanhemmat eivät tietoisesti halua indoktrinoida lapsiaan omalla uskollaan. Perheen tehtävänä on siirtää seuraavalle sukupolvelle ainoastaan biologinen, materiaallinen ja symbolinen perintö - ei uskonnollista. (Hervieu-Léger 2000, 133.) Lähimmät ystävät ja muut vertaiset ovat täten merkittäviä, kun muodostetaan omia käsityksiä uskonnollisista asioista ainakin jos tilannetta katsoo määrällisesti. Potvinin ja Leen tulokset vertaiskonstruktiosta saavat ainakin tässä mielessä tukea tuloksista (Potvin ja Lee 1982, 134).

Tuloksia on vaikea verrata Smith ja Lundquist Dentonin tuloksiin, joissa kartoitettiin ystävien määrä. On mahdollista, että lähimpiä ystäviä on vain yksi tai kaksi, kuten Smith ja Lundquist Denton amerikkalaistutkimuksessaan osoittivat, mutta vaikuttaa siltä, että näiden keskustelujen frekvenssi on joka tapauksessa tämän tutkimuksen perusteella taajin. Näiden tutkimusten perusteella nuoren aikuisen uskonnollisen konstruktion

peilauspinta saattaa olla hyvinkin kapea. Tulos vastaa kuitenkin Smithin ja Lundquist Dentonin tuloksia keskustelun toteutumisen osalta. Kuudesta ei uskonnollisesta vain yksi kertoi, ettei koskaan puhu lähimpien ystäviensä kanssa uskonnollisista asioista. Yhtäläisyys löytyy siitä, että uskonnollista keskustelua ylipäätään käydään myös ns. uskonnottomien kesken. (Smith ja Lundquist Denton 2009, 414.)

6.4 Uskonnollisuus eri maissa ja tunnustuskunnissa

Uskonnollisuuden esiintymistä voi tutkia myös maittain. Suomalaisista 70 % koki olevansa keskivertoa uskonnollisempia tai erittäin uskonnollisia. Vastaava luku tanskalaisilla oli 50 %, unkarinkielisillä 54 %, briteillä ja islantilaisilla 83 % ja maltalaisilla 44 %. Näitä lukuja on syytä verrata Eurobarometrin bioteknologiaan liittyvän tutkimuksen lukuihin maittain. Tässä tutkimuksessa väitteeseen ”Uskotko Jumalan olemassa oloon?”⁸ saatiin vastaavasti seuraavia arvoja: Suomalaiset 33 %, tanskalaiset 28 %, unkarilaiset⁹ 45 %, Iso-Britannialaiset 37 %, islantilaiset 31 % ja maltalaiset 94 % (taulukko 8). (Eurobarometer 2010.)

Lukujen luotettavuuteen vaikuttaa varsin pienet määrät kustakin osallistujamaasta. Kuitenkin luvuista voi päätellä, että pohjoismaissa ja Isossa-Britanniassa, joissa Jumalaan uskomisen on matalampaa, kurssille osallistuneet kokevat itsensä maanmiehiään uskonnollisemmiksi. Pienenä poikkeuksena tästä ovat tanskalaiset, joista vain puolet pitää itseään keskivertoa uskonnollisempina. Maltalla, joka on perustuslaillisesti katolinen valtio ja jossa Jumalaan uskomisen on Eurobarometrin mukaan suurta, pääsiäiskurssille osallistuneet eivät koekaan olevansa enää keskivertoa uskonnollisempia. Toisin sanoen kurssilaiset kokevat olevansa sitä uskonnollisempia maamiehiinsä nähden, mitä matalampi on kansan yleinen usko Jumalaan.

⁸ ”You believe there is a God?”

⁹ Eurostat:n tilastossa vain Unkarin unkarilaiset, eikä siis Romanian unkarinkielisiä kuten tässä tutkimuksessa muuten.

TAULUKKO 8. Leirille osallistuneiden kokema uskonnollisuus maittäin suhteessa kansan yleiseen uskonnollisuuteen

K3 kansalaisuus/ etninen ryhmä	K6 Erittäin uskonnollinen, keskiarvoa enemmän (Pääsiäiskurssi)	Uskon Jumalaan (Eurobarometer)
<i>suomalaiset</i>	70 %	33 %
<i>tanskalaiset</i>	50 %	28 %
<i>unkarilaiset</i>	54 %	(45%)
<i>Iso-Britannialaiset</i>	83 %	37 %
<i>islantilaiset</i>	83 %	31 %
<i>maltalaiset</i>	44,4 %	94 %

Tunnustuskunnittain tarkasteltaessa on otettava huomioon, että katolisen kirkon jäsenet ovat lähinnä Maltalta ja unkarinkielisiltä alueilta. Suurimmat ryhmät ovat katolilaiset (N=16), luterilaiset (N=28) ja muut protestantit (N=17). Muihin protestantteihin yhdistän tässä kyselyssä ne, jotka ovat tehneet valinnan ”reformoitu / protestantti” tai ”muu protestantti”. Tarkastelussa nousee esille muutama huomionarvoinen eroavaisuus. Ensiksi osallistuminen paikalliseen toimintaan näyttää katolilaisilla olevan ennen pääsiäiskurssia aktiivisempaa ja säilyvän myös korkealla tasolla sen jälkeen. Suurin osa osallistuu aktiivisesti 2–4 kertaa viikossa toimintaan. Luterilaisilla ja muilla protestanteilla osallistuminen on viikoittaista ja laskee luterilaisilla selvästi kuukausittaiseksi tai harvemmaksi. Vain kaksi ilmoitti, ettei ole ikinä osallistunut paikalliseen toimintaan ennen osallistumistaan pääsiäiskurssille. Vastauhetkellä osallistumattomien lukumäärä oli 12, joista yhdeksän oli luterilaisia ja kaksi muita protestantteja. Tämä voi selittyä edellä mainitun tutkimuksen johtopäätöksillä, joitten mukaan elämäntilanne varhaisessa aikuisuudessa johtaa osallistumisen laskuun (Regnerus, Uecker ja Vaaler 2007, 1683–1684). Oletettavasti jatkuvuuden järjestäminen on kuitenkin katolisen kirkon piirissä onnistunut paremmin kuin protestanttisissa kirkoissa ja niitä lähellä olevissa järjestöissä.

Luterilaiset ja protestantit odottivat pääsiäiskurssilta enemmän hauskanpitoa kuin katolilaiset. Kysymykseen (K9) ”Mitkä olivat odotuksesi pääsiäiskurssia kohtaan?” valinnassa ”pitää paljon hauskaa” katolilaisten keskiarvo asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa epätotta ja 5 erittäin totta oli 3,94. Vastaavasti luterilaisilla keskiarvo oli 4,43 ja muilla

protestanteilla 4,41. Samaa eroa ei enää ollut havaittavissa kokemuksissa, vaan tunnustuskunnasta riippumatta pääsiäiskurssia on pidetty hauskana. Kysymykseen (K12) ”Miten seuraavat sanat kuvaavat pääsiäiskurssia” valinnassa ”hauska” (fun) kaikkien keskiarvot olivat yli 4,5 samalla asteikolla 1–5.

Selkeämpi ero on odotuskysymyksen valinnassa ”aikaa hartaudelle ja rukoukselle”. Tällöin katolilaisten keskiarvo on tasan 4, muiden protestanttien keskiarvokin 3,88, mutta luterilaisten vain 3,18. Ero on itse asiassa kapeampi kuin voisi odottaa. World Values 2000 -tutkimuksessa selvitettiin uskonnon harjoittamista. Maltan kohdalla 87 % väestöstä osallistuu uskonnolliseen tilaisuuteen vähintään kerran kuukaudessa, kun taas tanskalaisista vain 12 %. Erot kapenevat yksityisen uskonnonharjoituksen kohdalla. Suomalaisista ja Islantilaisista lähes puolet rukoilevat vähintään kerran kuussa. Se on aika lailla sama katolilaisten keskiarvoon nähden. Tanskalaiset ja britit rukoilevat jonkin verran vähemmän. (Niemelä 2003, 165-175.)

Luterilaiset ja muut protestantit olivat kuitenkin kokeneet pääsiäiskurssin hieman hengellisempänä (religious) kuin katolilaiset. Sen sijaan katolilaiset pitivät sitä selkeästi ekumeenisempänä kuin protestantit. Pääsiäiskurssia kuvailevaan kysymyksen K12 valinnassa ”ekumeeninen” (ecumenical) katolilaisten keskiarvo oli 4,81, kun se luterilaisilla oli 4,00 ja muilla protestanteilla 3,86. Ihmettelyä lisää se, että luterilaisista seitsemän ja muista protestanteista kolme oli valinnut ”En ymmärrä / ei sovellettavissa”. Ekumenia sana ei siis ollut monellekaan tuttu. Tämä aiheuttaa tietysti huolta siitä, mikä on ekumeniakasvatuksen osuus protestanttisten järjestöjen ja kirkkojen lapsi- ja nuorisotyössä.

Eroa protestanttien ja katolilaisten käsitysten välillä on myös pääsiäiskurssin päämääristä. Yhteinen ajatusten jakaminen tai yhteen tuleminen on kaikille tärkeä päämäärä. Luterilaisista 61 % ja muista protestanteista 59 % katsoo kuitenkin nuorten ohjaajien kouluttamisen olevan keskeinen päämäärä pääsiäiskurssilla. Katolilaisista vain 25 % näkee kurssin koulutuksena.

Viimeisimpänä tarkastellaan yleistä uskonnollisuutta kysymyksen (K23) ”Kuinka usein jaat uskonnollisia ajatuksia tai keskusteleet uskostasi seuraavien ryhmien kanssa?” kautta

tunnustuskunnittain. Aiemmin käsittelin tätä kysymystä suhteessa koettuun uskonnollisuuteen.

TAULUKKO 9. Uskonnollisten ajatusten jakaminen tunnustuskunnittain

K23 Kuinka usein puhut uskontoon liittyvistä ajatuksistasi tai omasta uskostasi näiden ryhmien kanssa? 1 en koskaan - 5 lähes päivittäin	Katolilaiset	Luterilaiset	Muut protestantit
<i>Perhe</i>	(N=16) 3,38	(N=28) 2,36	(N=16) 2,88
<i>Lähimmät ystävät</i>	(N=15) 3,80	(N=28) 2,75	(N=16) 3,44
<i>Työtoverit</i>	(N=15) 2,07	(N=26) 1,85	(N=15) 2,00
<i>Luokka-/ opiskelutoverit</i>	(N=14) 2,71	(N=26) 1,81	(N=16) 2,25
<i>Pappi / nuorisotyönohjaaja</i>	(N=14) 3,71	(N=28) 2,50	(N=16) 2,56
<i>Paikallisjärjestön johto</i>	(N=16) 3,13	(N=28) 2,27	(N=16) 2,63
<i>Vertaiset nuorten ryhmän jäsenet</i>	(N=15) 3,60	(N=28) 2,46	(N=16) 3,44

Katolilaisten vastaukset ovat keskimäärin yhden asteen korkeammalla kuin luterilaisilla ja osin myös muilla protestanteilla. Ainoastaan suhteessa työtovereihin kaikki ovat pidettyväisempiä. (Taulukko 9.)

Edelleen voidaan havaita ystävien merkitys suhteessa perheen merkitykseen. Erot tunnustuskunnittain ovat katolilaisilla .42, luterilaisilla .39 ja muilla protestanteilla .66. Poikkeuksena uskonnollisuuden tasoon nähden tehdystä vertailusta nuorisotyönohjaajan tai papin merkitys on katolilaisille ja luterilaisille toiseksi keskeisin viiteryhmä lähimpien ystävien jälkeen. Taulukossa 7 olleiden kokonaiskeskiarvoissa pappi tai nuorisotyönohjaaja löytyi kolmannelta sijalta. Muilla protestanteilla pappi tai nuorisotyönohjaaja on sitä vastoin vasta 5. tärkein.

Suhteessa uskonnollisuuteen on merkittävä huomata, että luterilaisista 63 % koki, että heidän uskonnollisuuttaan vahvistaa eri tavoin uskovien kohtaaminen, kun taas katolilaisista vain 13 % koki samoin. Tätä voi hämmästellä suhteessa siihen, että osa luterilaisista ei joko ymmärtänyt mitä ekumenia tarkoittaa pääsiäiskurssilla tai että se ei sovi pääsiäiskurssille. Voi myös ajatella niin, että katolilaiset kokevat kaikkien kristittyjen olevan samoin uskovia, ja luterilaiset taas katsovat katolilaisten olevan eri tavoin uskovia. Näillä tuloksilla ei kuitenkaan voi tätä johtopäätöstä todistaa oikeaksi tai vääräksi.

TAULUKKO 10 Uskonnollisuutta vahvistavat asiat

K24 Mikä seuraavista vahvistaa eniten uskonnollisuuttasi?	katolilaiset (N=16)	luterilaiset (N=27)	Muut protestantit (N=15)
<i>Samoin uskovien ihmisten tapaaminen</i>	10	12	6
<i>Osallistuminen jumalanpalveluksiin</i>	8	7	6
<i>Eri tavoin uskovien ihmisten tapaaminen</i>	2	17	6
<i>Kuulua uskonnolliseen nuorisoryhmään</i>	13	7	9
<i>Opiskella raamattua ja teologiaa</i>	6	4	6
<i>Osallistua uskonnollisten järjestöjen leireille ulkomailla</i>	3	11	6
<i>Osallistua uskonnollisten järjestöjen leireille kotimaassa</i>	1	9	5

Toinen selkeä erottava tekijä kertoo, että 81 % katolilaisista koki uskonnollisuutensa vahvistuvan hengellisissä nuorten ryhmissä. Vastaavasti hengelliset nuorten ryhmät olivat merkityksellisiä vain 26 % luterilaisista.

6.5 Ekumeninen orientaatio

Tutkimuksen ekumeenisessa osassa tiedusteltiin vastaajien suhdetta ekumeniaan sekä asioihin, jotka vaikuttavat heidän ajatuksiinsa ekumeniasta. Kuten jo aiemmin todettiin, ekumenia oli käsitteenä vieras osalle protestanteista. Käsite on myös tulkittu eri tavoin.

”Yhdessä vaiheessa [...] oli innostusta saattaa useita uskontokuntia yhteen (myös muita kuin kristittyjä), mutta se ei onnistunut ja kaikki eri uskontojen edustajat olivat kristittyjä, joten ekumenian edistämiseksi ei ollut todellista tarvetta.”¹⁰

Tässä sanallisessa vastauksessa ekumenia nähdään ennemminkin uskontodialogina ja pääsiäiskurssille osallistuvien ekumenia niin itsestään selvänä, ettei sen vahvistamiseen ole ollut erityistä tarvetta. On todennäköistä, että vastaajilla on ollut hyvin erilaiset kuvaukset siitä, mitä ekumenialla tarkoitetaan.

¹⁰ *”At one point [...] there was much excitement of bringing more religions together (non christian denominations as well), but this could not happen, and the different religions represented were all Christian, so there wasn't any need to really promote ecumenia.”*

Pääsiäiskurssille osallistuneiden mielestä asteikolla 1–5 ekumeenisille pyrkimyksille (K14) ” Mikä on mielestäsi ekumeniassa keskeistä?” on tärkeintä tulla yhteen (having the possibility to get together) keskiarvolla 4,41. Toiseksi tärkein asia on kirkkojen välinen vuoropuhelu (dialogue between Christian churches) 4,25. Sen sijaan yhteisiä rukouksia ja virsiä pidetään selkeästi vähemmän merkityksellisinä 3,03.

TAULUKKO 11 Eri tekijöiden vaikutus ekumeeniseen ajatteluun

K19 Mitkä seuraavista tekijöistä vaikuttavat eniten ekumeeniseen ajatteluusi?	(N=65)
<i>Tavata ihmisiä toisista tunnustuskunnista</i>	46
<i>Osallistua jumalanpalveluksiin</i>	2
<i>Merkittävät tunnustuskuntien väliset sopimukset</i>	1
<i>Mahdollisuus osallistua jumalanpalveluksiin toisissa kirkoissa</i>	7
<i>Opiskella Raamattua ja teologiaa</i>	8
<i>Samat tai samankaltaiset virret ja laulut</i>	5
<i>Tuntea itsensä tervetulleeksi toisten tunnustuskuntien jumalanpalveluksiin</i>	36
<i>Tuntea hyväksyntää keskustellessa toisten tunnustuskuntien edustajien kanssa.</i>	36
<i>Matkustaa ulkomaille ja tutustua kirkkoihin</i>	16
<i>Osallistua ekumeenisille leireille ulkomailla</i>	15
<i>Osallistua ekumeenisille leireille kotimaassa</i>	9
<i>Lukea ekumeenisesta liikkeestä</i>	4

Henkilökohtaisemmalla tasolla ekumeeniseen ajatteluun vaikuttaa eniten ihmisten kohtaaminen eri tunnustuskunnista. Monivalintakysymykseen (K19) ”Millä näistä tekijöistä on ollut vaikutusta ekumeeniseen ajatteluusi” ensimmäisen vaihtoehdon kanssa ”tavata ihmisiä eri tunnustuskunnista” 71 % (N=46) oli yhtä mieltä. Seuraavaksi tärkeimmät tekijät olivat tunteet siitä, että on tervetullut ja hyväksytty molemmissa väitteissä yhtä mieltä oli 55 % (N=36) vastaajista. Vain yksi koki merkittävien tunnustuskuntien välisten sopimusten vaikuttavan ekumeeniseen ajatteluun. Jumalanpalvelukseen osallistuminen, ekumeeninen kirjallisuus ja yhteiset tai tutut virret eivät myöskään olleet merkittäviä tekijöitä. (Taulukko 11.)

6.6 Avoimiin kysymyksiin vastaaminen

Kyselyssä oli yhteensä seitsemän avointa kysymystä, jotka oli tarkoitettu määrällisten kysymysten täydentämistä varten haluttaessa. Kysymyksiin kuitenkin tuli vastauksia odotettua enemmän. (Taulukko 12) Taulukosta voidaan havaita, että eniten haluttiin sanoa jotakin unohtumattomimmista asioista. Kaikista vastaajista 85 % oli vastannut tähän avovastaukseen. Vastausten keskipituus oli kuitenkin lyhyt, vain 20 sanaa. Kysymyksen vastauksista 28 prosentissa mainittiin jokin hengellinen tai uskonnollinen muisto kuten hartaus- tai rukoushetki yhdeksässä vastauksessa. Muita uskonnollisia elämyksiä olivat olleet muun muassa raamattutunnit, pitkäperjantain reflektio ja laulaminen.

Pisimpiä vastauksia vastaajat kuitenkin antoivat keskimäärin uskonnollisuuteen vaikuttaneista tapahtumista. Vastausten keskipituus oli 60 sanaa, tosin hajontakin oli laajaa. Lyhyin vastaus oli vain kolme sanaa ja pisin 241 sanaa.

Yleisesti voidaan todeta, että omaan uskonnollisuuteen vaikuttaneista tapahtumista kertoi harvempi, mutta ne jotka kertoivat halusivat kertoa keskimäärin perusteellisemmin kuin pääsiäiskurssin unohtumattomimmista asioista. Kahdeksassa vastauksessa mainittiin kuitenkin pääsiäiskurssi merkittävänä tapahtumana, ja näistä vastaajista kuusi oli selkeästi maininnut jonkun hengellisen asian pääsiäiskurssin unohtumattomimmaksi (K10). Vain neljässä vastauksessa kerrottiin asioista, jotka olivat heikentäneet uskonnollisuutta. Asiat eivät liittyneet pääsiäiskurssiin vaan muihin elämässä tapahtuneisiin olosuhteiden muutoksiin tai ihmissuhteisiin.

TAULUKKO 11 Avointen kysymysten määrällinen arviointi

Avokysymykset	N	Vastausaktiivisuus suhteessa kokonaisuuteen	Käytettyjen sanojen lukumäärä	Sanoja keskimäärin vastauksissa
<i>K5 Ole hyvä ja määrittele suhteesi kirkkoon, uskoon tai tunnustuskuntaan?</i>	39	58 %	702	18
<i>K10 Mitkä asiat olivat unohtumattomia pääsiäiskurssilla?</i>	57	85 %	1118	20
<i>K16 Kuinka suunnittelutiimi otti huomioon ekumeeniset näkökulmat kokouksissaan?</i>	10	63 % ¹¹	260	26
<i>K18 Miten kansallinen organisaationne ja kansainvälisentyön työryhmänne suhtautuu pääsiäiskurssiin</i>	8	73 % ¹²	188	24
<i>K21 Määrittele joitakin tapahtumia, joilla on ollut joko negatiivinen tai positiivinen vaikutus ekumeeniseen ajatteluusi?</i>	23(25) ¹³	34 %	530	23
<i>K22 Mikä on suhteesi ekumeniiaan nykyisin?</i>	27	40 %	460	17
<i>K27 Kuvaile joitakin tapahtumia, jotka ovat vaikuttaneet uskonnollisuuteesi?</i>	31	46 %	1853	60

¹¹ Prosentti on suhteutettu siihen määrään (N=16), joka ilmoitti olleensa mukana suunnittelutiimissä.

¹² Prosentti on suhteutettu siihen määrään (N=11), joka ilmoitti olleensa oman maansa kansainvälisen työn ryhmässä.

¹³ Edellisessä kysymyksessä alkuvaiheessa olleen virheen vuoksi vastauksista kaksi liittyi ainoastaan virheeseen, eivätkä siis sisällä kysymykseen liittyvää aineistoa. Prosentti on siten laskettu 23 vastauksen mukaan. Sanamäärästä on vähennetty virheilmoituksiin liittyneet sanat.

7 OSALLISTUJIEN USKONNOLLISUUDEN RAKENTUMINEN

7.1 Uskonnollisuuden kehitystasot

Pääsiäiskurssille osallistuvat nuoret aikuiset ovat pääosin ihmisiä, jotka ovat pohtineet omaa uskonnollisuuttaan ja pystyvät refleктоimaan sen kehittymistä. Lähes kaikilla vastaajilla on jonkinlainen usko. Erään tutkimuksen mukaan alle 25-vuotiaiden keskuudessa onkin havaittu, että heidän uskonnollisuutensa (religiosity) on keskimääräistä enemmän ainoastaan hengellistä (spiritual) kuin uskonnollisten traditioiden harjoitusta (religious). Erityisesti Skandinaviassa hengellisyys on vahvemmassa asemassa kuin uskonnon harjoittaminen. (Barker 2010, 195-196.)

Kuten jo edellä on todettu, pääsiäiskurssi tiedostetaan ekumeeniseksi leiriksi, jolla tutustutaan toisten kristittyjen toimintaan ja ajatuksiin. Samalla pääsiäiskurssia pidetään hauskana ja opettavaisena. Tämä vaikuttanee siihen, että pääsiäiskurssille hakeutuvat nuoret aikuiset ovat avarakatseisia eivätkä liian luutuneita oman uskonsa dogmeihin. He katsovat uskonnollisen moninaisuuden ensisijaisesti vahvistavan heidän omaan uskonnollista kehitystään. Luvussa 3.4. esitettyjen uskonnollisten kehitysteorioiden perusteella voidaan katsoa, että pääsiäiskurssille osallistujat ovat Westerhoffin luokittelun mukaan pääasiallisesti etsivän uskon tai jopa omistetun uskon tasolla. Fowlerin luokittelun mukaan he ovat pohdiskelevan tai yhtenäistävän uskon tasolla. Westerhoffin luokittelu liittyy enemmän ihmisen toimintaan suhteessa toisiin ihmisiin. Fowler taas puhuu henkilön sisäisestä maailmasta.

Kyse on Westerhoffin luokittelun mukaan etsivästä uskosta, koska osallistujilla on selvästi kokeilunhalua ja mielenkiintoa tutkia muita hengellisyyden muotoja. Tämän osoittavat jo määrälliset tulokset siitä, kuinka muihin osallistujiin tutustuminen ja heidän uskostaan kuuleminen on tärkeää osallistujille. Fowlerin tason selvittäminen sen sijaan on hankala, koska yksilön sisäiseen maailmaan on sängen hankala päästä. Kysymyksistä ei löytynyt sellaista, joka olisi suoranaisesti pyytänyt vastaajaa refleктоimaan omaa us-

konnollisuuden tasoaan. Arvioin Fowlerin tason ainoastaan sen perusteella, miten keskustelut ovat vaikuttaneet osallistujiin ja siten otaksun, että keskustelijoiden kapasiteetti, vastuullisuus ja rohkeus ovat olleet keskimäärin edellä mainitsemissani tasoilla. Tämä perustuu puhtaasti omiin oletuksieni, eikä ole näin ollen mitenkään aineiston avulla todistettavissa.

Osallistujilta pyydettiin vastausta jatkokysymykseen (K5) ”olkaa hyvä ja tarkentakaa sudettanne kirkkoon, tunnustuskuntaan tai uskontoon”. Vaikka kysymys oli tarkoitettu täsmennyksesi, moni vastaajista antoi perusteellisemman vastauksen. Vastaukset vaihtelivat täsmennyksistä ”*Skotlannin kirkon jäsen*”¹⁴ oman uskonnollisuuden kuvauksiin: ”*Uskon Jumalan, mikä auttaa minua jokapäiväisessä elämässä ja hankalissa tilanteissa. Kirkko on minulle instituutio, jonka auktoriteettiaseman hyväksyn. Yritän elää sen sääntöjen mukaan, mutta en ole samaa mieltä kaikesta mitä kirkko opettaa. Yleisesti ottaen ajattelen, että kirkon oppien mukaan eläminen on ihan hyvä elämäntapa.*”¹⁵

7.2 Uskonnollisuuden tietoinen ja tiedostamaton muutos

Pääsiäiskurssille osallistuneilta kysyttiin myös elämän käännekohtia, jotka olivat muuttaneet heidän suhtautumistaan uskonnollisuuteen. Lähes kaikki vastaukset käsittelivät muutoksia, jotka olivat vahvistaneet uskonnollisuutta. Karkeasti vastaukset jakautuivat merkittäviin kohtaamisiin, uskonnon harjoittamiseen liittyviin tapahtumiin sekä järkyttäviin tapahtumiin. Näistä viimeisiä käsittelem erikseen kappaleessa 7.5. Merkittävät kohtaamiset voidaan jakaa ryhmäkohtaamisiin, eli leireihin ja ryhmiin sekä yksilöllisesti merkittäviin kohtaamisiin. Uskonnon harjoittamiseen liittyvät tekijät voidaan jakaa siirtymäriitteihin kuten rippikouluun (joka toisaalta voi olla myös merkittävä kohtaaminen riippuen siitä, miten henkilö on asian ilmaissut), koulutukseen kuten pyhä- ja raamattukouluihin sekä henkilökohtaisiin uskonkokemuksiin esimerkiksi musiikin, hiljaisuuden tai kutsumuksen kautta. Yksilöllisten kohtaamisten kohdalla on yllättävää, että kukaan vastaajista ei mainitse pappia tai nuorisotyönohjaajaa merkittävänä vaikuttajana. Sen

¹⁴ ”*Member of Church of Scotland*”

¹⁵ ”*I believe in God and that he helps me in everyday life and in hard situations in my life. Church is for me an institution that I accept as an authority, and I try to behave according to its rules, but don't agree with everything that is teach by church, but generally I think that to live according to church rules is quite good way of life*”

sijaan tyttö- tai poikaystävät ja puoliset ovat vaikuttaneet joko uskonnollisuuden kehittymiseen tai heikkenemiseen. Kun tätä vertaa siihen, että suurin osa vastaajista kertoi keskustelewansa uskonnollisista asioista keskimäärin enemmän lähimpien ystävien tai vertaistensa kanssa kuin perheensä on merkillepantavaa, ettei näiden keskustelujen kuitenkaan erityisesti koettu vaikuttaneen uskonnollisuuden muutokseen. Toisaalta vastauksissa mainitaan kollektiivisemmin merkittäviä ryhmiä, joissa voi olettaa olleen joku ryhmän vetäjä. Vetäjän merkitys ei kuitenkaan ole yksinään ilmeisesti merkittävä, vaan koko ryhmä on luonut tilan muutokselle. Pääsiäiskurssi mainitaan monissa vastauksissa merkittävänä käänteen tehneenä kokemuksena. Kuitenkin kaikista vastauksista vain yhdessä mainitaan ryhmää tai aktiviteettia ohjanneen henkilön nimi. Pääsiäiskurssin esiintyminen merkittävänä tässä tutkimuksessa varmasti selittyy osin myös sillä, että vastaajat olivat virittyneet ajattelemaan pääsiäiskurssia.

Avokysymysten vastaukset vaikuttaisivat määrällisten tunnuslukujen tapaan tukevan Potvinin ja Leen tuloksia vertaiskonstruoinnista. Pääsiäiskurssi sekä muut vastaavat kohtaamisia sisältäneet uskonnollista sisältöä tarjonneet leirit ja ryhmät ovat käynnistäneet melko lyhyessäkin ajassa prosesseja, jotka ovat muovanneet jokaisen osallistujan uskonnollista kehitystä. Tämän tutkimuksen perusteella uskonnollinen kehittyminen on valittu tietoisesti, joskin tietämättä sen yksilöllisistä vaikutuksista. Tarkoitin tällä sitä, että osallistujat, ovat tietoisesti tulleet pääsiäiskurssille, jonka ohjelmassa he ovat tienneet oleva uskonnollisuutta haastavia aiheita. He eivät kuitenkaan ennalta voineet tietää, millaisia ihmisiä ja ajatuksia paikalle tulevaan yhteisöön kuuluu. Vastaukset kuitenkin antavat ymmärtää, että osallistujilla on ollut tarvetta ja halua päästä dialogiin ja haastaa omaa uskonnollisuuttaan. Yksi keskeinen havainto, joka on tuttu myös rippikouluja käsittelevistä tutkimuksista, on että viikon mittainen yhdessäolo tiiviin ryhmän kanssa on riittävän pitkä vaikuttamaan uskonnollisuuteen (Niemelä 2010, 102-104). Tutkimuksessa ei ollut vertailuaineistoa lyhyempään leiriin, joten tämän ikäryhmän kohdalla optimaalista pituutta ei voi tällä perusteella esittää. Siinä mielessä ainoa referenssi tässä tutkimuksessa on selvästi nuorempaan ikäryhmään kohdistettu rippikoulu ja sen pohjoismainen vertailu (Krupka ja Reite 2010).

” [...] Vaikka olin tuntenut itseni Kristuksen seuraajaksi jo aiemmin, käynyt rippikoulun sekä ryhmänohjaajakoulutuksen, en ollut ikinä tuntenut oloani täysin kotoisaksi missään kirkossa tai järjestössä. Pääsiäiskurssilla oivalsin ensimmäisen kerran elämäni

merkityksen, tehtäväni Jumalalta ja sen että kuuluin johonkin muiden kristittyjen kanssa.”¹⁶ (Nainen, 21–25-vuotta)

*”Meidän pääsiäiskurssilla oli valtavan suuri yhteisöllisyyden tunne [...]”*¹⁷ (Nainen, 21–25-vuotta)

*”[...] Monet leirit sekä kotimaassa, että ulkomailla, erityisesti pääsiäiskurssilla oli suuri vaikutus minuun, koska siellä oltiin niin avoimia ja jaettiin niin paljon.[...]”*¹⁸ (Mies, 18–20-vuotta)

*”Pääsiäiskurssi on ollut yksi uskonnollisuuttani muuttaneista tapahtumista elämässäni [...]”*¹⁹ (Nainen, 18–20-vuotta)

*”Pääsiäiskurssi sai minut ajattelemaan mitä uskonto tarkoittaa ihmisille ja tavallaan tulini tietoisemmaksi omista ajatuksistani ja tunteista.”*²⁰ (Mies, 21–25-vuotta)

Monet vastaajista eivät kuitenkaan kokeneet olevansa tällä hetkellä mitenkään aktiivisia uskontonsa harjoittajia. Osa kertoi olevansa kristittyjä kulttuurinsa perusteella. Kuitenkin näistäkin henkilöistä osa kertoi tärkeistä kokemuksistaan pääsiäiskurssilla, jotka liittyivät juuri uskonnollisuuteen. Henkilö, joka ilmoitti: *”En harjoita uskontoani, mutta minulla on uskoa.”*²¹ kertoi, että hänelle mieleenpainuvinta pääsiäiskurssilla olivat *”joukkuepelit, iltahartaudet, ryhmäkeskustelut ja päätösjuhla.”* (Mies, 21-25-vuotta)²². Toinen kertoi: *”Nykyisin käyn kirkossa harvakseltaan, mutta se ei tarkoita, että olisin yhtään vähemmän kristitty sydämässäni.”* (Nainen, 21-25-vuotta)²³.

¹⁶ “[...]Although I had recognized myself as a follower of Christ before, completed my confirmation training and gone through leadership training, I had never felt truly and completely home in any church or organisation. Easter Course was the first time I realized I have a purpose in my life and a mission from God, and that I belonged somewhere with my brothers and sisters in Christ.

¹⁷ “During the Easter Course we attended there was a very strong sense of community.[...]”

¹⁸ “[...] Different camps, both national and international, especially Easter Course have had an impact on me - because it was so open and people shared so much. [...]”

¹⁹ “Easter Course has been one of my events in life that changed my religiosity. [...]”

²⁰ “Easter Course made me think more about what religion means to other people - and kind of made me more aware of my own thoughts and feelings.”

²¹ “I don’t exercise my religion, but I have faith”

²² “group games, evening worships, group discussions, the closing gala”

²³ “[...]Nowadays I do to the church seldomly, but that does not mean that I am any less christian in my heart.

Vaikuttaa siltä, että kokemus omasta uskonnollisuudesta on sidoksissa paitsi ympäröivän yhteiskunnan uskonnon harjoituksena ilmentyvän ulkoisen uskonnollisuuden elementteihin, myös tiettyyn henkilökohtaiseen tilaisuuteen. Tilaisuus on sellainen paikka ja ryhmä, jossa uskonnollisuuden kehittäminen on mahdollista. Pearce ja Lundquist Denton ovat todenneet aiemmin uskonnollisuuden kehitysmuutoksen vaikuttimeksi sosiaalisen ympäristön (Pearce ja Lundquist Denton 2009, 414). Tässä tapauksessa pääsiäiskurssi on ollut sellainen sosiaalinen ympäristö, joka on tarjonnut uskonnollisuuden kehittymisen kannalta positiivisen kehitysmuutoksen. Sitä vastoin nykyinen sosiaalinen ympäristö ei tällä hetkellä tarjoa uskonnollisuutta kehittävää tilaisuutta. On liian varhaista tehdä näillä tuloksilla suuria johtopäätöksiä. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että nuoruusiän jälkeen syntynyt tilaisuus, jossa uskonnollisuutta on voinut kehittää, ylläpitää uskonnollisuuden tasoa jossain määrin nykyisestä harjoittamisen vähäisyydestä huolimatta. Olisi tarpeen tutkia lisää, onko merkitsevä tekijä tässä kehityksessä mahdollisesti ikä vai saavutettu uskonnollisuuden taso.

Vähäisesti uskontoaan harjoittavat henkilöt eivät koe uskonnollisuutensa romahtaneen, koska eivät sitä juuri tällä hetkellä harjoita. Zuckerman puhuu uskonnollisuuden hiipumisen olevan Pohjoismaissa vähemmän dramaattista kuin yhdysvalloissa (Zuckerman 2012, 10). Varmasti uskonnon hiipumista tapahtuukin, mutta tässä tutkimuksessa näiden tietojen valossa tapahtuu mielestäni pikemminkin uskonnollisuuden varastoitumista. Kyse voi olla myös uskovaisuuden ja hengellisyyden välisestä rajankäynnistä. Hiipuko itse asiassa uskonnollisuus ollenkaan vai uskonnon näkyvä harjoittaminen? Kuten Regnerus ja Vaaler ovat havainneet sekä henkilökohtaiset elämäntilanteet että kirkkojen toiset pääkohderyhmät olivat pääällimmäisinä syinä uskonnollisuuden ilmenemismuotojen supistumiselle korkeakouluopiskelijoiden kohdalla (Uecker, Regnerus ja Vaaler 2007, 1683–1684).

7.3 Uskonnolliset autenttisuuspyrkimykset

Aineiston kautta piirtyy kuva siitä, että uskonnollisuus halutaan saavuttaa hyvin oma-kohtaisesti eräänlaisena autenttisenä ilmentymänä itsessä. Eräs vastaaja menee jopa äärimmäisyyksiin meneviä autenttisuuspyrkimyksiä: *”Mielestäni uskoa voi ja pitäisi harjoittaa ainoastaan poliittisten järjestöjen, kuten uskonnollisten yhteisöjen, kirkkojen tai*

muiden rituaalipaikkojen ulkopuolella” (Mies, 21-25-vuotta)²⁴. Vastauksessa voidaan nähdä selkeä jälkimodernin individualismin muoto, joka jo suhtautuu välinpitämättömästi minän yläpuolella oleviin uskonnollisiin, poliittisiin ja historiallisiin kysymyksiin. Vaikka tämä vastaus edusti selkeää ääriäituaalia uskonnollisessa autenttisuusajattelussa, mainitsee moni kuitenkin oman uskonnollisuutensa erityisenä. Samalla he ovat valmiit hyväksymään muiden erilaiset, erityiset ja jopa erikoiset uskonnollisuudet. ”On tärkeää hyväksyä toinen toisemme usko ja uskonnolliset traditiot” (Nainen, 26-30-vuotta)²⁵.

Pääsiäiskurssin kontekstissa tätä voidaan pitää hyvänä asiana, koska uskonnollisuuden perustana on kristillinen usko. Sen ilmenemismuodoissa on eroa, mutta tietyt peruselementit yhdistävät ihmisiä. Pääsiäiskurssi antaa mahdollisuuden dialogiin ja kanssakäymiseen. Taylor näkee kanssakäymisen mahdollisuutena saada tunnustusta omalle identiteetille (Taylor 1998, 75-76). Eräs vastaus kuvaa mahdollisesti sitä, miten tärkeää on saada tuoda esiin sisäisessä dialogissa rakennettu oma uskonnollisuus. ”Innostun aina kun minulle tarjoutuu tilaisuus tavata ihmisiä toisista kirkkokunnista ja keskustella Jumalasta” (Mies, 21-25-vuotta)²⁶. Toisessa tilanteessa voisi olettaa, että innostuksen taustalla olisi halu käännyttää, mutta tässä tapauksessa vastaaja vaikuttaa vaan aidosti olevan innostunut puhumaan omasta uskonnostaan toisten kanssa. Onko siis mahdollisesti kyse on oman autenttisen uskonnollisuuden kehittämisyrittämisestä? Moni vastaaja piti pääsiäiskurssilla tärkeänä tilanteita, joissa saatiin jakaa omaan kulttuuriin ja uskontoon kuuluvia asioita.

Se mikä tutkimuksessa jonkin verran yllätti, oli vastaajien tarve kertoa melko tarkkojakin yksityiskohtia omaan uskonnollisuuteen vaikuttaneista elämänvaiheista. Tietysti kyselyssä ilmoitettiin, että vastaukset käsitellään anonymisti, mutta siitä huolimatta monenlaisten traumojen julkituominen vapaaehtoisessa avoimessa kyselyssä oli yllätys. Se voi olla osa jälkimodernin ihmisen tarvetta tuoda oma erityinen tarinansa esiin, tulla yksilölliseksi tarinan kautta ja toteuttaa siten autenttisuuden ihannettaan. Toisaalta se voi myös liittyä kyselyn kautta syntyneeseen positiiviseen muistikuvaan pääsiäiskurssista. Se on luonut vapaalta tuntuvalta turvallisen tilan kertoa tutkijalle mitä

²⁴ ” I believe faith can and should be fully practiced outside of political organizations, such as religious institutions, churches or other ways of organized ritual practice.”

²⁵ ”It is important to accept each others faith and religious traditions”

²⁶ ” I always feel enthusiasm when I get the chance to meet and speak about God with people from other church.”

hän ikinä nyt haluaa tietääkään. Uskonnollisuuden perusteita on kuitenkin vaikea pitää enää täysin yksityisinä asioina, vaan ne ovat osa sitä tarinaa, jolla jälkimodernissa yhteiskunnassa luodaan mielikuva muille siitä, kuka minä olen ja miten tällaiseksi tulin. Toisin sanoen kyseessä on minän tarve tulla kuulluksi.

7.4 Hyötynäkökulmasta hyvinvoinnin maksimointiin

Teorialuvussani lähdin liikkeelle eurooppalaisen uskonnollisuuteen vaikuttaneesta Blaise Pascalista ja hänen peliteoriastaan. Satojen vuosien ajan uskonnollista ajattelua on ohjannut hyötyyn perustuva Pascalin vaaka. (Pascal 1909, 434–442.) Uudemman tutkimuksen valossa oletin, että tämä hyötyajattelu ei kuitenkaan olisi enää keskeinen perusta uskonnollisuudelle. Aineistoissa ei erityisesti kysytty perusteita uskomiselle, joten suoraa vastausta ei voi kysymykseen antaa. Uskomista ei kuitenkaan käsitellä etupäässä kuoleman jälkeisestä elämästä käsin vaan esimerkiksi siitä käsin, miten se on auttanut tässä elämässä.

*”Kun äitini kuoli vuonna 2008, aluksi en välittänyt uskon asioista, koska olin shokissa. Myöhemmin oivalsin, että tarvitsin uskoa ollakseni voimakas. Niinpä aloin käydä uskonnollisessa nuorten ryhmässä. Nyt, kuusi vuotta myöhemmin, oloni on huomattavasti parempi ja pystyn yleensäkin hyväksymään äitini kuoleman. Olen sovussa Jumalan kanssa.”*²⁷ (Nainen, 21–25-vuotta)

Esimerkissä henkilö on tehnyt rationaalisen päätöksen hakeutua uskonnolliseen nuorten toimintaan. Syynä ei ole se, että hän olisi huolissaan omasta rajallisuudestaan ja paikastaan iäisyydessä. Hän on huomannut tarvitsevansa uskoa tiettyjen ominaisuuksien vahvistamiseen. Hän kertoo kokeneensa uskonnollisen ryhmän vaikuttaneen omaan hyvinvointiinsa parantavasti. Tässä kertomuksessa poikkeuksellista on se, että dramaattinen tapahtuma ei ole synnyttänyt heti shokkivaiheessa uskonnollisuuden vahvistumista, vaan kyseessä on nimenomaan harkittu rationaalinen ratkaisu.

²⁷ *”When my mum died back in 2008, at first I was shocked and did not care about faith, but later, I realised that I needed faith to be strong and so I started attending a faith based youth group. Today, 6 years later, I feel much better, and overall I accepted the loss of my mum and I am at peace with God.”*

7.5 Situationaaliset attribuutit uskonnollisuuden vahvistajina

Osa vastaajista kertoo uskonnollisuuteensa liittyvien käännekohtien olevan sidoksissa elämän vaikeisiin ja dramaattisiin aikoihin tai tapahtumiin. Tällaiset tapahtumat ovat synnyttäneet vastaajissa voimakkaampaa uskonnollisuutta.

”Kun olin 10-vuotias luokkatoverini kuoli auto-onnettomuudessa. En pystynyt uskomaan, että hän oli vain poissa.”²⁸

Ihmisellä on tarve tehdä maailmasta käsitettävä ja siten hallittavissa oleva. Mielettömyyden keskellä ihminen haluaa selittää, miksi maailma on sellainen kuin se on ja siten löytää mielekkyyden ja samalla varmistaa oman turvallisuuden tunteen. Tällaista edellä kuvattua kokemusta voi lähestyä uskonnollisen attribuution näkökulmasta. Kyseessä on selkeä situaatiotekijä, joka on toiminut attribuuttina eli liikkeelle panevana voimana uskonnolliselle kokemukselle. Uskonnollinen selitys on luonut turvaa ja mielekkyyttä. (Geels ja Wikström 2009, 119-122.) Pääsiäiskurssin osallistujista ne, jotka olivat maininneet jonkin henkilökohtaisen dramaattisen tapahtuman vaikuttaneen uskonnollisuuteensa, eivät maininneet muita yhtä merkittäviä kokemuksia. Vaikuttaa epätodennäköiseltä, että näitä asioita olisi kuitenkaan käsitelty pääsiäiskursseilla. Lienee todennäköisempää, että kysyttäessä ihmisille on tarjoutunut tilanne, jossa kertoa näistä dramaattisista tapauksista omassa elämässään.

²⁸ *”When I was 10 my classmate died in a car accident. I couldn’t believe that she was just gone.”*

8 PÄÄSIÄISKURSSI USKONNOLLISEN DIALOGIN KEHITTÄJÄNÄ

8.1 Uskontojen välinen dialogi

Uskontojen välisellä dialogilla viitataan sellaiseen keskusteluun, jota käydään kristillisestä näkökulmasta katsoen muiden kuin toisten kristittyjen kanssa. Toisaalta ajattelen kaiken kanssakäymisen, jossa keskustellaan maailmankatsomuksesta toisen tai useamman ihmisen kanssa, olevan uskontodialogiaa. Ekumeeninen pääsiäiskurssi tarjoaa käsitykseni mukaan hyvät puitteet tai perustan myös uskontodialogille.

Ensiksi uskontodialogia on siksi, että niillä pääsiäiskursseilla, jotka olivat tämän tutkimuksen kohteena, on ollut vähintään yksi henkilö, joka ei pidä itseään uskonnollisena. Yhteensä näistä seitsemästä henkilöstä kaksi on myös kuulunut jonkun pääsiäiskurssin suunnittelutiimiin ja kolme on kuulunut kansallisen organisaationsa kansainvälisen työn toimielimeen. Yhden suunnittelutiimiin kuuluneen vastaajan kommentti kuvaa hyvin sitä, kuinka myös uskonnoton tai uskonnostaan vieraantunut ymmärtää ja kokee pääsiäiskurssin. ”[...]Kulttuurien välinen oppiminen on erittäin merkittävä osa pääsiäiskurssia. Erityisen hyvin sen ymmärtää suunnittelutiimin kokouksissa. Se oli kuitenkin meille kaikille jonkin asteinen haaste. Toisten mielipiteiden [hyväksyminen] vaati minulta kärsivällisyyttä koska toisinaan pidin niitä liian tiukkoina” (Nainen, 26-30-vuotta).²⁹ Näistä seitsemästä vastaajasta kuusi koki tärkeäksi itselleen kokea olevansa tervetullut kaikkien uskontojen jumalanpalveluksiin.

Toiseksi ekumeeninen kanssakäyminen synnyttää parempaa ymmärrystä myös muita uskontoja kohtaan. ”On tärkeää hyväksyä toinen toisemme usko, ja uskonnolliset traditiot” (Nainen, 26-30-vuotta). Käsitykseni mukaan pääsiäiskurssi on raottanut tutumman perinteen ja perustan kautta ymmärrystä uskonnollisuudesta, joka on poikanut myös kristillistä kenttää laajempaa ymmärrystä. Eräs kahdelle pääsiäiskurssille osallistunut

²⁹ ”[...]Intercultural learning is huge part of Easter Course. And especially you can see it on planing team meetings. But for all of us it was some kind of challenge. For me it required patience to other opinion even if sometimes I thought it was to strict”

vastaaja, joka jälkimmäisellä oli suunnittelutiimissä, suhtautui innostuneesti ajatukseen laajentaa uskontodialogia. ”[...]olimme tohkeissamme siitä, että saisimme useita uskontoja yhteen (muutakin kuin kristillisiä), mutta se ei sitten onnistunutkaan[...]” (Nainen, 26-30-vuotta)³⁰. Tämän suuntainen ajattelu tuntuu muutenkin välittyvän vastaajien ajatuksista. Avartunut ymmärrys kristillisten katsomusten erilaisuutta ja toisaalta samankaltaisuutta kohtaan on avannut tietä myös laajemmalle uskontodialogille. Sille ei ole ollut suuria mahdollisuuksia toteutua pääsiäiskurssin aikana, mutta se saattaa vaikuttaa osallistuneiden tulevisissa tapaamisissa ja rohkeudessa tutustua toisiin uskontoihin. Tämä tutkimus ei kuitenkaan anna tähän selkeää vastausta, koska kysymykset keskittyivät ekumeeniseen ymmärrykseen ja kanssakäymiseen. Ainoastaan pienet viittaukset vastauksissa antavat ymmärtää, että tämän suuntainen kehitys olisi toteutunut juuri pääsiäiskurssin vaikutuksesta (European Fellowship i.a.B). Teoriaosassa totesin, että ekumeniakasvatuksen tavoitteena on rakentaa identiteettiä, joka perustuu luottamukselle ja kyvyille kohdata toinen ihminen (Hietamäki 2010, 65). Näkemykseni mukaan tämä ei rajoitu vain kristittyihin ihmisiin kristillisessä kontekstissa. Myös uskonnostaan vieraantuneet voivat hyväksyä nämä tavoitteet, joiden päämääränä on yhteyden löytäminen.

8.2 Ekumeniakasvatuksen asema ja elementit

Kasvatuksellisesti pääsiäiskurssi on dialogista oppimista. Dialogisessa vuorovaikutuksessa osallistujat tuovat mukanaan omat mielipiteensä ja ajatuksensa. Sen tärkeimpinä anteina osallistujat ovat pitäneet yhteisiä keskusteluja. Oppiminen syntyy koko kurssin kokonaisuudesta viikon ajan. Vastausten perusteella oppimiskokemukset ovat hyvin erilaisia ja eri tilanteista, mutta yhteisöllisyyden tunne, ja käsitys päämääristä on hyvin yhdenmukainen.

Kurssia ei mainosteta ekumeenisena vaan kulttuurien välisenä, uskonnollisuutta kehittävänä kurssina. Olen kuitenkin edellä jo selventänyt, että European Fellowship on ekumeeninen nuorisjärjestö. Tämän vuoksi ekumeeninen kasvatustulee osaksi pääsiäiskurssia, tahdottiin sitä tai ei. Ekumenia on keskeisessä asemassa siitakin huolimatta, että useat vastaajat eivät tarkkaan ottaen tienneet mitä sillä tarkoitetaan.

³⁰ ”[...] there was much excitement of bringing more religions together (non christian denominations as well), but this could not happen.[...]”

Ekumeniakasvatuksen koettiin toteutuneen eniten hartaushetkissä. Kysyttäessä tekijöitä, jotka olivat vaikuttaneet jollain tavoin ekumeeniseen ajatteluun pääsiäiskurssilla 23 vastanneesta 9 mainitsi vastauksessaan rukouksen tai messun. Muita vastauksia olivat muun muassa keskustelutilanteet tai kurssi kokonaisuudessaan. Monivalintakysymyksessä hartaudet eivät yltäneet ihan niin merkittäviksi kuin avovastauksissa, mutta olivat silti korkealla (Taulukko 13).

TAULUKKO 13 Pääsiäiskurssin elementtien vaikutus ekumeeniseen ajatteluun

<i>K20³¹ Minkälainen vaikutus näillä asioilla oli ekumeeniseen ajatteluusi pääsiäiskurssilla</i> <i>1= vahva negatiivinen vaikutus</i> <i>5= vahva positiivinen vaikutus</i>	N	Keskiarvo
<i>Pelit ja leikit</i>	56	4,1
<i>Yksityiskeskustelut</i>	57	4,3
<i>Ryhmäkeskustelut</i>	55	4,2
<i>Tiimityöt</i>	54	4,3
<i>Hartaushetket ja rukoukset</i>	51	4,2
<i>Ateriat</i>	57	3,7
<i>Uudet ystävät</i>	57	4,4
<i>Ympäristö ja tilat</i>	55	4,0
<i>Ohjelma kokonaisuudessaan</i>	55	4,5
<i>Ohjaajien asenne</i>	56	4,5

Taulukossa 13 ohjaajien asenteella on toiseksi korkein keskiarvo. Edellä olen raportoinut, ettei ohjaajilla ole ollut erityistä vaikutusta uskonnollisuuden kehittymisessä. Vaikuttaa ristiriitaiselta, että ekumeeniseen kasvatukseen ohjaajien asenteella onkin tässä vaikutusta. Toisaalta kyse on asenteesta eli suhtautumistavasta. Asenteella muokataan ilmapiiriä, joka realisoituu parhaiten tilanteessa, jossa kaikki osallistujat kokevat tilanteen turvalliseksi. Ajattelen, että se tukee myös käsitystä siitä, että pääsiäiskurssi on varsin selkeästi dialogista oppimista, jossa ohjaajat eivät ole opettajia vaan mahdollistajia. Ohjelma kokonaisuudessaan rakennetaan nostamaan esiin kaikkien osallistujien tarpeita. Tässä mielessä ohjaajat eivät vaikuta uskonnollisuuden kehittymiseen, mutta he

³¹ Kysymykseen 20 liittyi reliabiliteettiongelma, sillä ensimmäiset 5 vastaajaa, eivät voineet valita kuin yhden vaihtoehdon. kts. luku 5.6

mahdollistavat ekumeniakasvatuksen toteutumiseen, mikä taas vaikuttaa uskonnollisuuden kehittymiseen. Ohjaajien vaikutus on toisin sanoen välillistä. Vertaisvaikutuksen mahdollistuminen taas johtaa siihen, että ryhmässä käydyt keskustelut koetaan omaa uskonnollisuutta muokkaaviksi.

8.3 Pääsiäiskurssi sivilisaation asialla

Pääsiäiskurssi ei yksin tietenkään pysty muuttamaan länsimaisen kulttuurin suuntaa. Oswald Spenglerin tulevaisuudenkuva kulttuurimme tuhosta on edelleen mahdollinen (kts. luku 3.1). Keräämäni aineiston perusteella kuitenkin uskon, että uskontojen välistä vuoropuhelua mahdollistamaan suunnattu nuorten kouluttaminen luo mahdollisuuksia sivilisaation kulttuurisen perustan säilyttämiseen. Aineisto sisälsi huomattavan vähän viittauksia negatiivisiin mielikuviin. Uskonnolliselta perustalta nousevaan kohtaamiseen suhtautuivat kriittisemmin ne nuoret, jotka eivät kokeneet itseään uskonnollisiksi. *”Mielestäni ihmisten ei tulisi muodostaa suhteita uskonnollisten yhdyskuntiensa perusteella, vaan ennemminkin arvojensa ja olemassaolonsa perusteella.” (mies, 21-25-vuotta)*³². Edellisen vastaajan esittämä institutionaalisen uskonnon ylenkatsominen ei kuitenkaan edustanut yleistä linjaa, vaan enimmäkseen kaikki suhtautuivat katsomusten ymmärtämiseen kulttuurien ymmärtämistä määrittävänä tekijänä tai osana kulttuurista kanssakäymistä.

Aiemmin tässä tutkimuksessa olen todennut, että pääsiäiskurssin anti yksilölle on sen vaikutuksessa omaan uskonnollisuuteen. Sivilisaation näkökulmasta kyseessä on myös vaikutus itseymmärrykseen, oman kulttuurisen perustan hahmottamiseen sekä oman arvomaailman kiinnittymiseen siihen. Tarkoituksena on myös vahvistaa kollektiivista kristillistä muistia. Sen avulla rakennetaan uskonnon ytimeä käsin nykyistä käsityskykyä, joka muotoutuu historiallisten tapahtumien ketjuna. Uskonnollisuuden ymmärtäminen lähtee toisaalta itseymmärryksestä. Itseymmärryksen pohjalla on myös itseironia, huumori ja vapautuminen.

³² *”I don’t believe people should be connected on the basis of their affiliation with religious intitutes as much as on their values and existence”*

Pääsiäiskurssi ei missään mielessä ole vakava kurssi. Se pyrkii vaikuttamaan ihmiseen ilon, naurun ja huumorin kautta. Niistä myös kumpuaa pääsiäiskurssin ilmapiiri. Kierkegaard katsoo, että huumori on eettisen ja uskonnollisen välinen raja-alue (Kierkegaard 1998, 506). Kierkegaardin ajattelussa ihmisen sisäinen salattu verhoutuu huumorin valepukuun. Ulkoisen ja sisäisen maailman rajalla oleminen on koominen dilemma. (Kierkegaard 1998, 512-513.) Pääsiäiskurssi vaikuttaa juuri tuolla herkällä rajapinnalla ja turvautuu siksi myös huumorin valepukuun suojellakseen jokaisen salattua sisäisyyttä, joka on vaikutukselle alttiina. Uskonnollinen olemus ei siis ole lainkaan yhdenmukainen, vaan sen ansiosta syntyy pääsiäiskurssi. Sen piilotavoitteena on etsiä yhdistävää universaalia kristillistä yhteisöllisyyttä ja tavoittaa niitä juuria, jotka meitä kannattelevat. Sivilisaatiota kannattelevan uskonnon juurille löytäminen ja emansipaatio ovat sivilisaation selviytymisen kannalta tavoittelemisen arvoista.

9 YHTEENVETO

Nuorten aikuisten toiminnassa noudatetaan usein nuorisotyöstä omaksuttuja käytäntöjä. Monen nuoren aikuisen uskonnollisuus vaatii kuitenkin siirtymistä pohdiskelevalle tasolle. Nuoruusiän ja aikuisuuden kynnyksellä oleva nuori ei kenties osaa jäsentää omia muuttuneita tarpeitaan eikä helposti löydä tilaa uskonnollisuutensa kehittämiseksi. Nuori kaipaa vertaisyhteisöä peilaamaan ja jäsentämään ajatteluaan, jota hän haluaa itse rakentaa. Tällaiset vertaisyhteisöt ovat usein eksklusiivisia, eivätkä tarjoa nuoren ajattelun kehittymiseksi riittävästi mahdollisuuksia etsiä uutta. Nuori aikuinen haastaa uskonnollisia yhteisöjä enemmän kuin nuorempina ja aiempina vuosikymmeninä. Nuorten aikuisten tarpeita tulisi tutkia enemmän juuri uskonnollisen kehityksen näkökulmasta.

Nuoren aikuisen toiveet hauska toiminnasta eivät ole enää sisällöllisesti samoja kuin muutamaa vuotta nuorempina. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan katsoa, että ainakin ekumeeninen orientaatio tarjoaa nuorten aikuisten toimintaan sellaisen älyllisen haasteen, joka liian helposti jää siitä puuttumaan. Ekumeeninen toiminta on luonteeltaan inklusiivista, ja sen päämääränä on rakentaa yhteyttä itsenäisten kirkkojen välillä. Se sopii myös allegoriaksi jälkimodernin yhteiskunnan nuorelle, joka hakee yhteyttä, mutta pyrkii synnyttämään itsenäisen uuden ”minän”. Kristitty nuori, joka haluaa rakentaa oman ”minän” uskonnollisuutensa pohjalta, ei tyydy saneltuun oppiin, vaan haluaa etsiä ja tavoittaa pohdiskelevan tai yhtenäistävän uskon tason. Tähän hän pyrkii ennen kaikkea vertaistensa parissa, mutta ainoastaan niissä yhteisöissä, joissa uskonnollinen keskustelu on sallittua.

Uskonnollisuuden kehityksen kannalta vain haastamalla ajatteluaan voi kehittyä. Jälkimodernin ajan nuori aikuinen pyrkii konstruoimaan oman yksilöllisen maailmankuvansa vertailemalla, jakamalla ja lainaamalla. Jokaisen nuorten aikuisten työstä vastaavan tulisikin murtautua modernista totuusajattelusta ja perehtyä merkityksiä ja ymmärrystä etsivään ekumeeniseen tai muuhun älyllistä haastetta kehittävään substanssiin.

Keskimäärin pääsiäiskurssille osallistuneet nuoret aikuiset kokevat olevansa hieman uskonnollisempia kuin muut ikäisensä omassa maassaan. Heidän suhteensa ekumeniaan

on myös selkeästi myönteinen. Merkittävimmät kokemukset kurssilta liittyvät ryhmissä käytyihin keskusteluihin sekä yhteisiin rukoushetkiin. Osallistujat kokivat, että heidän positiivista suhtautumistaan ekumeniaan tukee eniten toisia kirkkokuntia edustavien ihmisten kohtaaminen sekä toinen toistaan arvostava kohtelu keskusteluissa. Näissä ei ollut merkittäviä eroja suhteessa uskonnollisuuden tasoon. Tällä tarkoitan vastavuoroista kunnioitusta tunnustuskunnasta riippumatta. Tutkimus osoittaa myös, että vähemmän uskonnolliset ja jopa uskonnottomat hyötyivät ekumeenisesta leiritoiminnasta. Asenteet kirkkokuntiin ja uskonnollisuutta kohtaan kasvoivat, ja jopa hartaustoimintaan suhtauduttiin positiivisesti. Ainakin suvaitsevaisuuden näkökulmasta tämän voidaan katsoa olevan positiivinen lopputulos.

Pääsiäiskurssia ei ole koettu uskonnollisesti painostavaksi. Keskimääräistä uskonnollisemmat eivät ole kokeneet hartaustoimintaa myöskään liian vähäiseksi. Olisi mielenkiintoista tietää, miten täysin kristillisen viitekehyksen ulkopuolelta tuleva nuori aikuinen olisi kokenut leirin. Olisi yhtäläillä mielenkiintoista tutkia, kuinka paljon vaikuttaa se, että kurssin järjestää European Fellowship. Olisiko toimintaa arvioitu eri tavoin, jos taustajärjestöön itseensä olisi kohdistunut erilaisia ennakko-odotuksia. Esimerkiksi vahvemmin uskonnollisella olisi voinut olla korkeammat odotukset oman järjestönsä järjestämän kurssin hengellisiä osioita kohtaan. Olisiko silloin vastaavanlaiseen hengelliseen ohjelmaan liittynyt voimakkaampaa kritiikkiä? Kyse on kenties eräänlaisesta vieraskokouksesta ja tuntemattoman kohtaamisesta. European Fellowshipiin ei ole kohdistunut suuria ennakko-odotuksia. Tämän kyselyn perusteella moni onkin ehkä tästä syystä tullut yllättyneeksi varsin positiivisesti.

Tutkimus rajoittui tutkimaan nuoria, joiden yleinen asenne kristillisyyteen on positiivinen. Joukko oli hakeutunut toimintaan omasta tahdostaan, ja osa oli myös ollut mukana kehittämässä toimintaa. Tulokset ovat yleistettävissä samankaltaiseen toimintaan, mutta on haitallista kuvitella, että esimerkiksi rippikouluihin voisi soveltaa samaa mallia.

Pääsiäiskurssi on kokonaisuus, johon kuuluu yhdessä oleminen viikon ajan. Ekumenia saattaa olla itsenäisenä aiheena esillä korkeintaan muutamissa yhteisissä keskusteluissa. Toisaalta koko kurssia kuvaa ekumeeninen orientaatio, oli sitten kyse köyhyysteemojen käsittelystä, uusien leikkien opettelusta tai hartaushetkidestä. Juuri ekumeeninen orientaatio on se, joka lähtee jo kaikkien taustalla olevien järjestöjen peruseriaatteista.

Tämä orientaatio liittyy kurssin tekemiseen ja vahvistaa edelleen sen jäsenten ymmärrystä ekumeniasta. Näin pääsiäiskurssi vahvistaa ekumeenisiä pyrkimyksiä sekä ylhäältäpäin, että alhaaltapäin. Tämä toimintatapa on selvästi ollut toimiva ja hedelmällinen, sillä kurssia on järjestetty jo yli 30-vuoden ajan.

Pääsiäiskurssin ja suomalaisen tai ruotsalaisen rippikoulun välillä on huomattavan paljon yhtenäisyyksiä niin toiminnallisesti kuin tuloksissakin. Pääsiäiskurssi kokoaa yhteen nuoria, jotka tulevat paikalle omasta halustaan, mutta kaikilla on hyvin erilainen uskonnollinen tausta ja orientaatio. Pääsiäiskurssille, kuten rippikouluihinkin, tulee myös useita henkilöitä, joille uskonto ei ole osallistumisessa pääroolissa. Pääsiäiskurssi rakentuu suomalaisen tai ruotsalaisen rippikoulun tapaan sekä hengellisistä että maallisista elementeistä. Suomalaisen rippikoulun kolme keskeistä osa-aluetta ovat elämä, usko ja rukous. Nämä kolme elementtiä soveltuvat hyvin myös kuvaamaan pääsiäiskurssin sisältöä. Tämä tutkimus on osoittanut, että ilman yhtä näistä kolmesta elementistä ei pääsiäiskurssi olisi sellainen, minkälaiseksi se on muotoutunut. Kohderyhmäerosta huolimatta (nuoret tai nuoret aikuiset), elementit voivat olla samat. Se miten ne toteutetaan ikäryhmälle soveltuvalla tavalla, on tietysti toisenlaista kuin rippikouluikäisille nuorille. Erojakin suhteessa leiririppikouluihin löytyy. Rippikoululainen muodostaa kaikei melko usein ennakoasenteensa kirkkoon instituutiona, mutta pääsiäiskurssille osallistuva miettii asennettaan omaan sekä muiden uskonnollisuuteen. Pääsiäiskurssi on viikon mittainen, kuten pääosa Suomen ja Ruotsin leiririppikouluista. On helppo vetää yhtäläisyysmerkit vaikuttavuuden ja keston välille, mutta parempi olisi kuitenkin selvittää, onko tässä pääsiäiskurssilaisten ikäryhmässä viikko optimaalisin kesto tulosten kannalta.

Nuorten aikuisten keskimäärin korkeammalla tasolla oleva uskonnollisuus haastaa pääsiäiskurssin tekijöitä tarjoamaan riittävästi virikettä antamaan nuorille aikuisille jälleen uutta uskonnollisuuden rakennuspuuta elämäänsä. Tässä mielessä ekumenia on todennäköisesti tarjonnut sen lisäarvon. Pääsiäiskurssi ei ole vain kansainvälinen nuorten aikuisten leiri, jossa kohdataan uusia ihmisiä, tutustutaan ja luodaan suhteita yksilöiden kanssa, vaan se haastaa katsomaan yksilöiden kautta koko kristillisen kirkon yhtenäisyyteen. Kun pääsiäiskurssilla oleva nuori aikuinen kohtaa toisesta tunnustuskunnasta tulevan henkilön, hän ei tutustu ainoastaan ihmiseen, vaan myös hänen edustamaansa kirkkoon yhdestä näkökulmasta. Juuri näiden näkökulmaerojen luoma uusi avarampi

kuva on vaikuttanut myös osallistujien itsereflektioon eli siihen, kuinka itse edustaa omaa kirkkoaan ja mikä on omassa uskossa ja elämänarvoissa keskeisintä. Tällainen pohdinnan syntyminen on yksilöllisesti uskonnollisuuden kehittymisen kannalta pääsiäiskurssin parasta antia. Lisää tutkimusta kuitenkin kaivataan erityisesti selvittämään, mikä on optimaalisin kesto tälle ikäryhmälle, jotta saavutetaan uskonnollisuudessa riittävästi kehittymistä.

Jälkimodernissa yhteiskunnassa uskonnollisuuden rakentumisen voidaan katsoa tapahtuvan uskonnollisesti ja ekumeenisesti orientoituneiden nuorten aikuisten keskuudessa omaa maailmankuvaa herättelevien kohtaamisten kautta. Nuori aikuinen pyrkii autenttiseen uskonnollisuuteen, jossa hän on itse järkeillyt uskonnollisuutensa ja selvittänyt itselleen mitä hyvää hän uskonnollisuudesta saa. On ilmeistä, että monille jo uskonnolliset keskustelut uusien ihmisten kanssa tuottavat mielihyvää. Ne ovat tapa kohdata ihmistä, ja samalla tutustua hänen syvimpään ajatteluunsa uskonnollisen keskustelun muodossa. Usko nähdään positiivisena asiana, mutta nuorten aikuisten elämässä Pascalin vaa'alle tyypillinen kuoleman jälkeinen voittoajattelu on vieras. Se ei esiintynyt vastaajien uskonnollisuuden perusteissa millään tavoin. Uskoa sen paremmin kuin uskonnollisuutta ei sanoiteta arpalippuna kuoleman jälkeiseen iäisyyteen. Usko on jotain, jota eletään todeksi elämässä, johon omat arvot ovat ankkuroituneet.

Uskonnollisuus taas on kiinni siitä, minkälaisessa elämätilanteessa tai ympäristössä ihminen elää. Uskonnollisuus on mielestäni verrattavissa kielitaitoon. Kielitaidossakin on erilaisia tasoja, silti vähäiselläkin ymmärryksellä voi kommunikoida ja kokea yhteyttä. Perusteellisempi kielenhallinta tuo keskusteluun sävyeroja, nyansseja, idiomaattisia rakenteita tai piilomerkityksiä. Kielitaito ei ole jatkuvasti käytössä. Vaikka osaan ranskaa, jos minulla ei ole ketään kenen kanssa puhua, se on passiivinen taito. Aktivoituakseen jälleen se vaatii keskustelukumppanin, ja kehittyäkseen se vaatii pidempää aktiivista käyttöä, jonka aikana alan laajentaa sanavarastoani kuuntelemalla muita. Tietysti eroa kielitaidon ja uskonnollisuuden välillä on se, ettei kenelläkään ole puhdasta uskonnollista kieltä, vaan puhumme vaillinaisia murteita. Uskonnollisuus voi näkemykseni mukaan jälkimodernissa yhteiskunnassa olla yksilöllisesti korkealla tasolla, mutta passiivisessa asemassa. Aktivoituakseen se vaatii hiukan aikaa, mutta palautuu mieleen kuin kielitaitokin. Tarkoitan sitä, että ihminen voi kehittää uskonnollisuuttaan vaiheittain ja taas pysyä passiivisena pitemmän aikaa. Riittävän pitkä aktivoituminen kehittää

taas uusien nyanssien ja merkitysten ymmärtämistä, joita ihminen sitten tutkiskelee salatessa sisäisyydessään. Pääsiäiskurssi on yksi keskeinen kasvun vaihe, joka on tarjonnut monelle mahdollisuuden kehittää uskonnollisuuttaan dialogissa vertaistensa kanssa.

Tässä tutkimuksessa olen mielestäni vastannut niihin tutkimuskysymyksiin, jotka olin asettanut. Niistä vähimmälle huomiolle lienee jäänyt se, miten nuoret aikuiset kohtaavat paikallisen yhteisönsä palatessaan. Tutkimus antoi vastauksia nuorten aikuisten uskonnollisuuden rakentumisesta, mutta ei eksplisiittisesti arvioinut kehittyneen uskonnollisuuden muuttunutta suhdetta paikallisyhteisöön. Muilta osin tutkimus on saavuttanut tavoitteensa.

Tutkimusprosessi on ollut merkittävä vaihe oman ammatillisen kasvun kannalta. Olen oppinut hallitsemaan tutkimusprosessia sekä tekemään sitä itselleni mieluisaa työtä. Olen myös ymmärtänyt tutkimuksen tarpeellisuuden sekä tieteen tekemisen sääntöjä ja säännönmukaisuutta, vaikka en tässä tutkimuksessa niissä raameissa pystynyt kaikilta osin pysymään. Teoreettisen viitekehyksen hahmotteleminen on ollut niin kiehtovaa, että paikoin en pysynyt oman päättelyni vauhdissa mukana. Toisin sanoen päästyäni johonkin johtopäätökseen, en enää pystynyt muistamaan mistä olin lähtenyt liikkeelle.

Aloittaessani tutkimustyötä en ajatellut sen olevan näin kiinnostavaa ja innostavaa. Aloin kuitenkin pian luoda päässäni erilaisia päättelyketjuja uskonnollisuudesta jälki-modernissa yhteiskunnassa, uskonnollisuuden kehittymisestä sekä ekumeniakasvatuksesta. Näiden ketjujen kautta aloin hahmottamaan kokonaisuuksia sekä liittämään teoria tutkimustuloksiini. Erityisen antoisana pidin juuri tätä viimeistä vaihetta, jossa pääsin muodostelemaan mahdollisia malleja ihmisten esittämien vastausten taustalla vaikuttaviksi tekijöiksi. Olen edelleen innoissani tästä työstä ja sen päästäminen käsistä tuntuu vaikealta. Haluaisin jatkaa keskustelua aiheen parissa kehittääkseni yhä paremmin todistettavissa olevia väitteitä.

Lopuksi mieleeni nousee suuria kysymyksiä, joita olisi syytä edelleen selvittää. Mitkä ovat yksittäisten kurssien tai tapahtumien mahdollisuudet vaikuttaa länsimaisen siviilisaation perikadon torjuntaan? Miten uskonnolliset autenttisuuspyrkimykset ja uskonto historiallisena muistiketjuna voidaan sovittaa yhteen? Mitkä ovat ekumeniakasvatuksen mahdollisuudet nuorten aikuisten kehittyvän uskonnollisuuden tarpeiden täyttämässä?

LÄHTEET:

- Arfmann, Kaarlo i.a. Kirkkohistoria. Kirkkojen yhteyspyrkimykset. Luento Yleinen teologia / Kirkkohistoria. Helsingin teologinen tiedekunta. Saatavissa: <http://www.helsinki.fi/teol/kurssit/khist/index.html>
- Aubert, Roger 1952. Problèmes de l'unité chrétienne. Chevetogne: Éditions de Chevetogne.
- Azzjoni Kattolika Maltija i.a. The exhibition which was put up at the Catholic Institute to commemorate the 75 years of work of the Catholic Action in Malta. Viitattu: 4.11.2014. <http://www.akmalta.org/history/history.htm>
- Bailey, Susan 2008. Victorian Values: An Introduction. Montreal: Dawson College.
- Bailey, Victor 1983. Bibles & Dummy Rifles: The Boys' Brigade. History Today 1.10.1983, 5-9.
- Barker, Eileen 2010. The Church Without and the God Within. Religiosity and/or Spirituality? Teoksessa: Barker, Eileen (toim.). The Centrality of Religion in Social Life. Essays in Honour of James A. Beckford. Surrey: Ashgate Publishing Limited. 187-202
- The Boys' Brigade i.a. Where we started. Viitattu: 4.11.2014. <http://www.Boys'-brigade.org.uk/history.htm>
- Cantell, Risto 2005. Pariisin baasiksen vaikutus ekumeniseen liikkeeseen. Näköala – Utsikt 2/2005, 30.6.2005, 15-17.
- Church Lads' and Church Girls' Brigade 2008. What is The Brigade? Viitattu: 4.11.2014. <http://www.clcgb.org.uk/what-is-the-brigade>
- The Church of England i.a. Young People - Youth Work and Informal Education. Viitattu 4.11.2014. <https://www.churchofengland.org/education/children-young-people/youth.aspx>
- The Church of Scotland 2006. Strategy for young people. Guidance for Youth Workers, Congregations and Presbyteries. Edinburgh: Mission and Discipleship Council of the Church of Scotland.
- The Columbia Encyclopedia, 6th ed. 2014. Viitattu 10.1.2015. <http://www.encyclopedia.com/doc/1E1-Transylv.html>
- Cox, Harvey. 2010. The Future of Faith. New York: HarperCollins
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. 5.uud. laitos. Diakonia-

ammattikorkeakoulun julkaisuja C Katsauksia ja aineistoja 17. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Douven, Igor 2011. Abduction. Teoksessa: Zalta N. Edward (toim.) The Stanford Encyclopedia of Philosophy 9.3.2011. Standford: The Metaphysics Research Lab, Center for the Study of Language and Information (CSLI), Stanford University <http://plato.stanford.edu/entries/abduction/>

Ecumenical Youth Council in Europe i.a. About EYCE. Viitattu 25.1.2015 <https://www.eyce.org/who-we-are/about-eyce/>

EEC 1986. 86/365/EEC, 24.7.1986. Adopting the programme on cooperation between universities and enterprises regarding training in the field of technology (Comett). Viitattu: 31.10.2014. http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/vocational_training/c11015a_en.htm

Ehrenström, Nils 1954. Movements for International Friendship and Life and Work. Teoksessa: Rouse, Ruth and Neill, Stephen Charles (toim.) A History of the Ecumenical Movement 1517–1948. Philadelphia: The Westminster Press. 545–598

Eurobarometer 2010. 73.1. BIOTECHNOLOGY. Conducted by TNS Opinion & Social on request of European Commission. Survey co-ordinated by Directorate General Research. Bruxelles: TNS Opinion & Social. Saatavissa <http://ec.europa.eu>

European Union i.a. Euroopan Unionin Historia. Viitattu 20.11.2014 http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_fi.htm

European Fellowship of Christian Youth 2012. The role of the Planning team, explained. Tuloste tekijän hallussa.

European Fellowship of Christian Youth 2014. Standing Orders. Saatavissa: www.europeanfellowship.org

European Fellowship of Christian Youth 2015. Action plan 2015-2016. Saatavissa: www.europeanfellowship.org

European Fellowship of Christian Youth i.a.A Constitution. Saatavissa: www.europeanfellowship.org

European Fellowship of Christian Youth i.a.B About EF. www.europeanfellowship.org

Fimcap i.a.a. Presidium. <http://fimcap.org/index.php?id=40>

Fimcap i.a.b. Who we are. Viitattu 25.11.2015 <http://www.fimcap.org/index.php?id=34>

Fimcap 2012. The end of EuroClass. Viitattu 10.1.2015. http://www.fimcap.org/index.php?id=4&tx_wecdiscussion%5Bsingle%5D=2845

Fowler, James W. 2000. Becoming Adult, Becoming Christian: Adult Development and Christian Faith. Hoboken: Jossey-Bass.

- The Frankfurt Declaration 1970. The Frankfurt Declaration of the Fundamental Crisis in Christian Mission. Frankfurt: "Theological Convention" 4.3.1970. Saatavissa: <http://institut-diakrisis.bekennnisbruderschaft.de/fd.pdf>
- Freire, Paulo 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Joel Kuortti (suom.). Tuukka Tomperi (toim.). Tampere: Vastapaino.
- Frivilligt Dreng- og Pige-Forbund i.a.a. Viitattu 4.11.2014. <http://fdf.dk/english>
- Frivilligt Dreng- og Pige-Forbund i.a.b. Viitattu 19.2.2015. <http://fdf.dk/presse/om-fdf/>
- Foucault, Michel 2000. Tarkkailla ja rangaista. Suom. Eevi Nivanka. Helsinki: Otava.
- Fukuyama, Francis. 1998. The End of History and the Last Man. New York: Avon Books.
- Geels, Antoon & Wikström, Owe 2009. Uskonnollinen Ihminen. Johdatus uskontopsykologiaan. Suom. Kai Takkula. Helsinki: Kirjapaja.
- The Global Fellowship of Christian Youth i.a. a. Our Structure. Viitattu 12.11.2014. <http://www.globalfellowship.net/#!our-structure/c1fo6>
- The Global Fellowship of Christian Youth i.a. b. Our History. Viitattu 12.11.2014. <http://www.globalfellowship.net/#!our-history/cvq3>
- Headey, B., Hoehne, G., ja Wagner, G. G. 2014. Does religion make you healthier and longer lived? Evidence for Germany. Social Indicators Research, 119. 1335-1361.
- Heikkilä, Tarja. 1998. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita
- Hervieu-Léger, Danièle 2000. Religion as a Chain of Memory. Käännös Simon Lee. Cambridge: Polity Press.
- Hietamäki, Minna 2010. Teologisia lähtökohtia ekumeniselle kasvatukselle. Teoksessa Laine, Antti & Torppa Mirikka (toim.) Ekumeeninen kasvatus: mitä opimme toisiltamme? Helsinki: Suomen Lähetysseura. 60–74.
- Hintikka, Kaisamari 2010. Kirkkojen yhteistyö. Teoksessa Turunen, Maija. (toim.) Kirkot ja uskonnot itäisessä Euroopassa. Helsinki: Edita. 160-188
- Huntington, Samuel P. 1996. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. New York: Simon & Schuster
- Ifjúsági Keresztyén egyesület i.a. Az Erdélyi IKE rövid története. Viitattu 4.11.2014. <http://www.ike.ro/hu/magunkrol/tortenet/>.
- Kierkegaard, Søren 1998. Päätävä epätieteellinen jälkikirjoitus. Suomentanut Torsti Lehtinen. Helsinki: WSOY.

- Krupka, Berndt & Reite, Ingrid (toim.). Mellom pietisme og pluralitet. Konfirmasjonsarbeid I fire nordiske land. Oslo: IKO-forlaget.
- Kääriäinen, Kimmo 2003. Teorioita uskonnon ja yhteiskunnan muutoksesta. Teoksessa: Kääriäinen, Kimmo; Niemelä, Kati & Ketola, Kimmo. Moderni Kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituohannella. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 87-121
- Kääriäinen, Kimmo; Niemelä, Kati & Ketola, Kimmo 2005. Religion in Finland. Decline, Change and Transformation of Finnish Religiosity. Publication 54. Tampere: Church research institute.
- Kääriäinen, Kimmo 2010. Uskonnollisuus itäisessä Euroopassa. Teoksessa Turunen, Maija. (toim.) Kirkot ja uskonnot itäisessä Euroopassa. Helsinki: Edita. 46-66
- Latourette, Kenneth Scott 1954. Ecumenical Bearings of the Missionary Movement and the International Missionary Council. Teoksessa: Rouse, Ruth and Neill, Stephen Charles (toim.) A History of the Ecumenical Movement 1517–1948. Philadelphia: The Westminster Press. 353–404.
- Lejeune, Pascal. 2013. European Union support to learning mobility: rationale of a success. In Friesenhahn, Günter J. (Editor-in-Chief); Schild, Hanjo; Wicke, Hans-Georg; Balogh, Judit (Editors). 2013. Learning mobility and non-formal learning in European contexts. Policies, approaches and examples. Strasbourg: Council of Europe Publishing/Editions du Conseil de l'Europe. 25–31. Viitattu 1.10.2014. Saatavissa <http://book.coe.int>.
- Lund, Pekka 2007. Muuttuvan kirkon mukautuva palvelija. Nuorten keskus 1905-2005. Helsinki: LK-kirjat
- Muukkonen, Matti 2002. Ecumenism of the Laity. Continuity and Change in the Mission View of the World's Alliance of Young Men's Christian Associations, 1855-1955. Joensuu: University of Joensuu Publications in Theology N:o 7
- Niemelä, Kati 2003. Uskonnonharjoitus. Teoksessa: Kääriäinen, Kimmo, Niemelä, Kati, Ketola, Kimmo. Moderni Kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituohannella. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 165-186
- Niemelä, Kati 2006. Vieraantunut vai pettynyt? Kirkosta eroamisen syyt Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 95. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati 2010. Vad får de ut av det hela? Religiösa mål och resultat av konfirmandarbete i fyra nordiska länder. Teoksessa: Krupka, Berndt, Reite, Ingrid (toim.). Mellom pietisme og pluralitet. Konfirmasjonsarbeid I fire nordiske land. Oslo: IKO-forlaget. 90-107
- Nummenmaa, Lauri. 2009. Käyttätymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.

- Oppenheim, A.N. 1992. Questionnaire design, Interviewing and Attitude Measurement. London: Pinter Publishers.
- Ostwalt, Conrad Eugene 1998. Love Valley: An American Utopia. Bowling: Bowling Green State University Popular Press
- Oxley, Simon 2002. Creative Ecumenical Education: Learning from One Another. Geneva: WCC Publications, World Council of Churches.
- Pascal, Blaise. 1909. Pensées et Opuscules. Cinquième édition revue. Paris: Librairie Hachette et Cie.
- Pearce, Lisa D.&Lundquist Denton, Melinda 2009. Religiosity in the lives of youth. Teoksessa Furlong, Andy (toim.) Handbook of Youth an Young adulthood – New perspectives and agendas. Abingdon: Routledge, 413–419.
- Potvin, Raymond H., Lee Che-Fu 1982. Adolescent religion: A developmental approach. Sociological Analysis 43, 131-144.
- PTK–Poikien ja tyttöjen keskus i.a. Historia. PTK:n historian virstanpylväitä ja vuosilukuja. Viitattu 14.11.2014. <http://www.ptk.fi/tietoa-ptk-sta/historia>
- Raamattu. Suomen evankelis–luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Regnerus, Mark D. 2003. Religion and positive adolescent outcomes: A review of research and theory. Review of Religious Research 44, 394–413.
- Regulation of the European Parliament and of the Council Establishing "Erasmus+": The Union Programme for Education, Training, Youth and Sport and Repealing Decisions No 1719/2006/ec, No 1720/2006/ec and No 1298/2008/ec 2013. PE-CONS 63/1/13 REV 1, 11.12.2013. Viitattu 31.10.2014. http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-legal-base_en.pdf
- Rouse, Ruth 1954. Voluntary Movements and the Changing Ecumenical Climate. Teoksessa: Rouse, Ruth and Neill, Stephen Charles (toim.) A History of the Ecumenical Movement 1517–1948. Philadelphia: The Westminster Press. 309–352
- Rouse, Ruth and Neill, Stephen Charles (toim.) 1954. A History of the Ecumenical Movement 1517–1948. Philadelphia: The Westminster Press.
- Ruotsila, Markku 2010. Evankelikaalinen vai evankelinen? Teologianhistoriallisen sanaston ongelmatapauksesta. Teologinen aikakauskirja 4/2010.
- Saarinen, Risto 1994. Johdatus ekumeniikkaan. Helsinki: Kirjaneliö.
- Seurakuntien Lapsityön Keskus i.a. Strategia 2013-2020. Koska pienet ovat suurimpia.

- Smith, Christian. 2003. Theorizing religious effects among American adolescents. *Journal for the Scientific Study of Religion* 42, 17–30. Viitattu 10.10.2014. Saatavissa <http://www.nelliportaali.fi>, EBSCO Academic Search Premier –aineisto.
- Smith, Christian, Lundquist Denton, Melinda 2005. *Soul Searching: The Religious and Spiritual Lives of American Teenagers*. Oxford: Oxford University Press.
- Spengler, Oswald 2002. *Länsimaiden perikato. Maailmanhistorian morfologian ääriälykkeitä*. Lyhennetty laitos. Yrjö Massa (suom.). Helsinki: Tammi
- Talonen, Jouko 2010. *Luterilainen kirkko*. Teoksessa Turunen, Maija. (toim.) *Kirkot ja uskonnot itäisessä Euroopassa*. Helsinki: Edita. 128-159
- Tatlow, Tissington 1954. *The World Conference on Faith and Order*. Teoksessa: Rouse, Ruth and Neill, Stephen Charles (toim.) *A History of the Ecumenical Movement 1517–1948*. Philadelphia: The Westminster Press. 405–444
- Taylor, Charles 1998. *Autenttisuuden etiikka*. Suom. Timo Soukola. Helsinki: Gaudeamus.
- Toynbee, Arnold J. 1948. *Civilization on trial*. London: Oxford University Press
- Tuomi, Jouni, Sarajärvi, Anneli 2012. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Uecker, Jeremy E., Regnerus, Mark D. 2006. Finding Faith, Losing Faith: The Prevalence and Context of Religious Transformations During Adolescence. *Review of Religious Research* 2006, Vol. 47(3). 217–237
- Uecker, Jeremy E., Regnerus, Mark D., Vaaler, Margaret L. 2007. Losing My Religion: The Social Sources of Religious Decline in Early Adulthood. *Social Forces*. Volume 85, Number 4, 7/2007. 1667–1692
- Vasko, Timo 2012. *Evangelisen (Evangelical) missiologian globaaleja trendejä. The World Evangelical Alliance (WEA) ja the Lausanne Movement*. *Lähetysteologinen aikakauskirja* 15 / 2012. 199-271
- Vischer, Lukas 1986. *The Ecumenical Movement and the Roman Catholic Church*. Teoksessa: Fey, Harold E. (toim.) *The Ecumenical Advance: A History of the Ecumenical Movement Volume 2 1948–1968*. Second edition. Geneva: World Council of Churches.
- Westerhoff, J. H. 2012. *Will our children have faith? Third Revised Edition*. Harrisburg: Morehouse Publishing.
- Willits, Fern K., Crider, Donald M. 1989. Church attendance and traditional religious Beliefs in adolescence and young adulthood: A panel study. *Review of Religious Research*, Vol. 31, No.1 9/1989, 68-81.

- Wittgenstein, Ludwig 1999. Filosofisia tutkimuksia. Suomentanut Heikki Nyman. Helsinki: WSOY.
- World Council of Churches 2003. Applications for Joint Membership, Associate Council and IEO. 2.9.2003. World Council of Churches, Central Committee päätös 3.1. Saatavilla: <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/central-committee/2003/applications-for-joint-membership-associate-council-and-ieo>
- World Values Survey Wave 6 2010-2014 official aggregate v.20141107. Madrid: World Values Survey Association Viitattu 17.1.2015 www.worldvaluessurvey.org
- Zghazagh Azzjoni Kattolika i.a. About us / Who We are. Viitattu: 4.11.2014. <https://www.zakmalta.org/pages/about.php>
- Zuckerman, Phill 2012. Contrasting Irreligious Orientations: Atheism and Secularity in the USA and Scandinavia. *Approaching Religion*: Vol. 2, No. 1. 6/2012. 8–20
- Zuckerman, Phill 2009. Atheism, Secularity, and Well-Being: How the Findings of Social Science Counter Negative Stereotypes and Assumptions. *Sociology Compass* 3/6 (2009). 949–971
- Æskulýðssamband Þjóðkirkjunnar i.a. ÆSKÞ, Evangelical Lutheran Church of Iceland youth organization. Established in Reykjavík in February 2006. Viitattu: 4.11.2014. <http://www.aeskth.is/english/>

LIITTEET

Liite 1 : Webropol-kyselylomake

Questionnaire on Easter Course

This is a survey for a masters degree research.
The research is conducted by Juhana Malme a student at the Diaconia University of Applied Sciences, Finland.

European Fellowship of Christian Youth has approved this research and provided the email addresses of Easter Course participants form 2007 to 2013

It will take you 5-15 minutes to answer.

Before submitting you can always return to your previous answers.

THANK YOU FOR YOUR TIME AND EFFORT !

1. Gender

Female Male

2. Age *

This question is mandatory - you have to answer.

-17 18-20 21-25 26-30 31-40 41-

3. Nationality *

This question is mandatory - you have to answer.

Estonian Finnish
 Danish Hungarian
 Icelandic Maltese
 Romanian Ukrainian
 United Kingdom national Other nationality

Next -->

Questionnaire on Easter Course

4. Which church, denomination or faith are you related to? *

This question is mandatory - you have to answer.

- Orthodox Roman Catholic
 Greek Catholic Old Catholic
 Anglican / Episcopal Lutheran
 Reformed / Protestant Other Protestant
 Pentecostal / Charismatic / Free Church Other
 I do not belong to any church

5. Please specify your relation to a church, denomination or faith.

6. How religious do you define yourself now?

- Very religious in my country
 More religious than average in my country
 Average
 Less religious than average in my country
 I am not religious

[<- Previous](#) [Next ->](#)

Questionnaire on Easter Course

7. How often did you participate in your local group activities before your first Easter Course?

- more than 4 times a week
- 2 to 4 times a week
- once a week
- every other week
- once a month or less
- never

8. How often do you participate in your local group activities now?

- more than 4 times a week
- 2 to 4 times a week
- once a week
- every other week
- once a month or less
- never

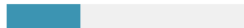
9. What were your expectations towards Easter Course?

Before you went to your first Easter Course, which of these allegations describe best your expectations. (1=Not true - 5=Very much true)

	1	2	3	4	5
to have lot of fun	☐	☐	☐	☐	☐
to learn something	☐	☐	☐	☐	☐
time for worship and prayer	☐	☐	☐	☐	☐
an interesting program	☐	☐	☐	☐	☐
to meet people from other denominations	☐	☐	☐	☐	☐
to discover something unexpected	☐	☐	☐	☐	☐
to make new friends	☐	☐	☐	☐	☐

10. Which things were the most memorable on Easter Course?

Write down some occasions that you remember.

Questionnaire on Easter Course

11. When did you participate on Easter Course? *

State all the years you did participate. This question is mandatory - you have to answer.

- 2004 Finland (Pöyhölä, Keuruu) "Young People as Peacemakers"
- 2005 Transylvania, Romania (Geoagiu) "Let's Talk! - Diversity and Dialogue"
- 2006 Northern Ireland, UK (Millisle) "Moving Forward - Keys to reconciliation"
- 2007 Hungary (Hosszúhetény) "Human Dignity - Not for Sale"
- 2008 Denmark (Copenhagen) "Peaceful cultural and religious co-existence"
- 2009 Finland (Pöyhölä) "Bridge the Gap"
- 2010 Estonia (Saue) "Equal Rights, Human Dignity"
- 2011 Transylvania (Algyogy) "On the Edge"
- 2012 Ukraine (Kyiv) "Speaking up"
- 2013 Iceland (Hafnarfjordur) "Hand in hand- take a stand"
- 2014 UK (Birmingham)
- I have never participated

12. How do these words describe Easter course?

(1=Not true - 5 Very much true)

	I do not understand / not applicable	1	2	3	4	5
Fun	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Educational	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Religious	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Assuring	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Entertaining	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ecumenical	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Actual	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Controversial	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Surprising	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Friendly	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. Which of these aims fit well for Easter Course?

You can choose max. 3 choices

- Highlight Easter as the most important religious holiday for all Christians
- Share games and activities
- Strengthen participants' faith
- Endorse the ecumenical movement
- Introduce new perspectives to Christianity
- Promote European Fellowship's network
- Demonstrate that Christianity among youth is active all around Europe
- Bring Christian youth together to interact with each other
- Educate young leaders

14. In your opinion what is important for ecumenia?

(1=Unimportant - 5=Very important)

	1	2	3	4	5
Agreements made by different churches on national level	☐	☐	☐	☐	☐
Agreements made by different churches on international level	☐	☐	☐	☐	☐
Dialogue between Christian churches	☐	☐	☐	☐	☐
Working towards a common creed	☐	☐	☐	☐	☐
Having the possibility to get together	☐	☐	☐	☐	☐
Common hymns and prayers	☐	☐	☐	☐	☐

[<-- Previous](#) [Next -->](#)

Questionnaire on Easter Course

15. Have you been a member of the planning team? *

Planning team is a group of Easter Course participants from several countries who meet before the course do discuss and decide about the program.
This question is mandatory - you have to answer.

- Yes
 No

[<- Previous](#) [Next ->](#)

Questionnaire on Easter Course

16. How did the planning team discuss ecumenical viewpoints of Easter Course on team meetings?

Tämä kysymys (K16) näkyi vain niille jotka vastasivat edellisessä kysymyksessä (K15) olleensa mukana suunnittelutiimissä.

European
Fellowship
Of Christian Youth

Questionnaire on Easter Course

17. Have you been a member of your organizations international committee? *

If you have been a member of any body / meeting that discusses European Fellowship or Easter Course on a national level in your country select YES. This question is mandatory - you have to answer.

- Yes
 No

[<- Previous](#) [Next ->](#)

Questionnaire on Easter Course

18. How does your national organization and the international committee see Easter Course?
What are the benefits? Why do you think or do not think that it is important to send young people to this course?

Tämä kysymys (K18) näkyi vain niille jotka vastasivat edellisessä kysymyksessä (K17) olleensa jäseniä kansallisessa suunnittelutiimissä.

Questionnaire on Easter Course

19. Which of these factors effect the most on ecumenical thinking?

You can choose max 3 chooses

- Same or similar hymns / songs
- To feel welcome when going to an other denominations / churches mass
- To attend ecumenical camps abroad
- To feel appreciated when discussing faith with people from other denominations /churches
- To travel abroad and visit churches
- Significant pacts made by denominations
- Studying the bible and theology
- To read about ecumenical movement
- Meeting people from other denominations
- To attend ecumenical camps in your own country
- The capability to attend mass in other churches
- To attend Sunday service / mass

20. What kind of effect did the following occasions have on your ecumenical thinking on Easter Course?

Define if the effect you felt on Easter Course was positive or negative.

	Strong negative effect	Negative effect	No effect / not applicable	Positive effect	Strong positive effect
Games	☐	☐	☐	☐	☐
Private conversations	☐	☐	☐	☐	☐
Conversations with the whole group	☐	☐	☐	☐	☐
Teamwork	☐	☐	☐	☐	☐
Worships and prayers	☐	☐	☐	☐	☐
Meals	☐	☐	☐	☐	☐
New friends	☐	☐	☐	☐	☐
Surroundings and setting	☐	☐	☐	☐	☐
Program as a whole	☐	☐	☐	☐	☐
The attitude of the leaders	☐	☐	☐	☐	☐

21. Define some events or occasions that have had negative or positive effect on your ecumenical thinking.

22. What is your relation to ecumenia today?

Questionnaire on Easter Course

23. How often do you share religious beliefs or discuss about your faith with these groups?

(1=Never - 5=Almost daily) If a factor is not applicable for you leave it empty.

	1	2	3	4	5
classmates / study group	☐	☐	☐	☐	☐
local youth organizations administration	☐	☐	☐	☐	☐
local youth group peers (people such as you are)	☐	☐	☐	☐	☐
church pastor / youth worker	☐	☐	☐	☐	☐
closest friends	☐	☐	☐	☐	☐
workmates	☐	☐	☐	☐	☐
family	☐	☐	☐	☐	☐

24. Which of these factors strengthen the most your religiosity?

You can choose max 3 choices

- To attend a faith based youth group
- To study the bible and theology
- To attend faith based camps in your own country
- To attend Sunday service / mass
- To meet with people that share the same beliefs
- To attend faith based camps abroad
- To meet with people who have different beliefs

25. How did your faith develop right after Easter Course?

Specify the effect you felt right after you came home from the last Easter Course you attended to?

- Strengthened, I felt more religious than before
- No change, I felt as religious as I was before
- Weakened, I felt less religious than before

26. How has your faith developed since adolescence?

Specify the change from the age of 13-17 up until now.

- Strengthened, I feel now more religious
- No change
- Weakened, I feel now less religious

27. Describe some events in your life that have changed your religiosity.

Please write something about your religious life. All answers are untraceable. Your email address can not be linked to your answer.

Liite 2 : Saatekirje

European Fellowship and DIAK via Webpolsurveys

Vastaanottaja: Juhana Malme

Vastaus: juhana.malme@student.diak.fi

Easter Course - request for help!

25. maaliskuuta 2014 10.30

EF

Dear participant of the past Easter Courses

I am carrying out a research into the influence of the youth camps on religiousness. To examine this I have made a short questionnaire in order to find out the experiences and thoughts of those who participated in the camps of the years 2007-2013.

Your answers are of utmost importance, because all the knowledge for the research is acquired through this questionnaire.

The research is supervised by Diaconia University of Applied Sciences (DIAK), Finland.

Request to take the survey

As the researcher and chairman of the European Fellowship, I ask you to take a few minutes to answer the following questions.

The questionnaire will be open until Wednesday 9th of April.

Thank you for considering my request

Juhana Malme

Chair - European Fellowship of Christian Youth
Masters student at DIAK

[Click here to take the survey!](#)